

Rehabilitációs modellek 2.

Rehabilitációs modellek 2.

Budapest, 2002

Készült

A Fogyatékosok Esélye Közalapítvány támogatásával

Szerkesztő
Dr. Tauszigné Czakó Zsuzsa

Szakmai lektor
Sum István

Nyelvi lektor
Korányi Margit

Kiadja a Magyar Távköztársasági Alapítvány
Felelős kiadó:
Dr. Mlinarics József ügyvezető

Tartalom

ELŐSZÓ	7
I. Központi törekvések a rehabilitációs foglalkoztatás, szakmai képzések és szolgáltatások területén	9
1. A Rehabilitációs Alaprész működésének tapasztalatai és a 2001. évi központi képzési programok	9
A 2001. évi központi képzési programok	9
A munkaerőpiaci szervezet munkatársainak képzése	10
Rehabilitációs intézmények foglalkoztatásszervezőinek képzése	11
2. A munkáltatói célszervezetek dotációs rendszere és tevékenysége	12
A célszervezetek jellemzői	12
Az intézményrendszer és finanszírozása Magyarországon	14
Külföldi példák az intézményrendszerre és a finanszírozásra	15
3. Az egész életen át tartó tanulás szerepe a megváltozott munkaképességű emberek képzésében	16
4. A felnőtt fogyatékosok szakképzésének támogatása	21
A felnőttoktatás jogszabályi feltételei a felnőtt fogyatékosok szakképzésének elősegítésére	21
A felnőtt fogyatékosok rehabilitációja érdekében kezdeményezett szakképző programokról	23
A rehabilitációs képzés fogalma	23
Az iskolarendszeren kívüli szakképzések (OSAP) statisztikai rendszerének adatai az 1998-2000 között szervezett rehabilitációs célú szakképzések területére vonatkozóan ...	24
A rehabilitációs szakképzéssel érintettek megoszlása a szakképesítés OKJ-azonosítója szerint	25
A felnőttképzés területén kezdeményezett aktivitások	25
A felnőtt fogyatékosok rehabilitációját támogató pályaaorientációs programokról	26
5. A mentorszolgálat kialakításának lehetőségei	27
A segítő szolgálat igénybevételeinek jogi alapja, finanszírozás, követelmények és feltételek	27
A segítő szolgáltatás munkaerőpiaci programként történő megvásárlása	28
A segítő szolgáltatás munkaerőpiaci szolgáltatásként történő megvásárlása	28
A finanszírozás, a szakmai követelmények és a működési feltételek vonatkozásában két alapeset van a hatályos jogszabályok szerint:	29

II. A regionális munkaerőfejlesztő és képző központok tevékenysége a foglalkozási rehabilitáció komplex programjainak megvalósításáért 31

1. A Székesfehérvári Regionális Munkaerőfejlesztő és Képző Központ Rehabilitációs Modellközpontjának tevékenysége a szakképzés, a munkakipróbálás és a pályaorientáció területén.....	31
Előzmények.....	31
A képző központ szerepe a foglalkozási rehabilitációban	32
A képző központ feladatvállalása a foglalkozási rehabilitációban	33
A képzés feladatainak részterületei:	33
Rehabilitációs képzést megelőző felzárkóztatási feladatok ellátása	33
A Székesfehérvári Regionális Munkaerőfejlesztő és Képző Központ Rehabilitációs Modellközpontjának eddigi működése számokban	36
2. A rehabilitációs képzések helye és szerepe az Észak-magyarországi Regionális Munkaerőfejlesztési és Átképző Központ szakképző tevékenységében	37
A képző központ bemutatása	37
Az ÉRÁK rehabilitációs munkája.....	37
Az elmúlt három év rehabilitációs tapasztalataiból	38
Számítógépkezelő képzés vakok és gyengén látók részére:	39
Számítógépes alapismeretek mozgássérültek számára	39
Betanított fazekas	40
Számítástechnikai szoftver üzemeltető képzés vakok és gyengén látók számára.....	40
3. A Debreceni Regionális Munkaerőfejlesztő és Képző Központ szakmai képzési és módszertani tevékenysége a fogyatékos felnőttek és a tanulási problémákkal küzdő hátrányos helyzetű fiatalok körében	42
Az intézmény működéséről	42
Képzési és foglalkozási rehabilitációt előkészítő program	43
Rehabilitációs képzési programok a foglalkoztatás elősegítésére	44
Együttműködési lehetőségek a rehabilitáció integrált programjában	44
4. A Pécsi Regionális Munkaerőfejlesztő és Képző Központban folyó rehabilitációs képzési tevékenység az egészségileg károsodott, hátrányos helyzetűek felzárkóztatására	46
A rehabilitációs képzési tevékenység előfeltételei	46
A rehabilitációs képzési tevékenység felépítése	46
Rehabilitációs képzések a Pécsi Regionális Munkaerőfejlesztő és Képző Központban	48
„Akadálymentes mintarégió program”	48
Személyi és tárgyi feltételrendszer	49
5. A Szombathelyi Regionális Munkaerőfejlesztő és Képző Központ aktivitásai a siketek és nagyothallók, valamint a tartósan hátrányos helyzetben lévő emberek körében	50
Előzmények.....	50
Tervezett képzések a megváltozott munkaképességű munkanélküliek részére a 2001/2002. oktatási évre	50
A képzés rövid értékelése	51
A tartósan hátrányos helyzetű emberek képzési lehetőségei.....	52

III. Szemelvények a nonprofit szervezetek rehabilitációs programjaiból 54

1. Az Országos Foglalkoztatási Közalapítvány a megváltozott munkaképességűekért	54
A támogatott programok főbb jellemzői	54
2. A Nemzeti Gyermekek és Ifjúsági Közalapítvány szakképző intézményeiben folyó tevékenység tapasztalatai	57
Az iskola működésének tapasztalataiból	57
A kollégiumi nevelőmunka tapasztalatai	58
A végzett tanulók elhelyezkedési lehetőségei	59
3. A Motiváció Mozgássérülteket Segítő Alapítvány tevékenysége, együttműködése a munkaügyi szervezettel	60
Munkaközvetítő és Tanácsadó Szolgálat kialakításának és fejlesztésének tapasztalatai .	60
Személyi Segítő Szolgálat — Szállító Szolgálat	62
FFRISS — Fogyatékos Fiatalok Re/Integrációját Segítő Szolgálat	62
„Akadálymentes környezetért” program	62
Információs Iroda	63
Kiadványaink:	63
Partnerkapcsolataink	63
Motiváció Mozgássérülteket Segítő Alapítvány munkaerőpiaci szolgáltatási modelljének bemutatása	64
Szervezeti felépítés	65
Munkaerőpiaci és foglalkoztatási információs szolgáltatás	65
4. A Viktória Rehabilitációs Központ a mozgássérültek önálló életvitelre történő felké- szítéséért, foglalkoztatási esélyeik javításáért	68
Az intézmény megalakulása és működésének feltételei	68
Az intézmény tevékenysége és szolgáltatásai	68
A központ a következő területeken biztosít magas színvonalú szolgáltatásokat:	68
A foglalkoztatás segítése	69
Integrált Foglalkoztatást Segítő Szolgálat szervezeti modellje	72
Mi az integrált foglalkoztatási projekt?	73
A képzési tartalmat befolyásoló tényezők	75
Az ügyfél útja	76
A segítő tevékenység tartalma az Integrált Foglalkoztatást Segítő Szolgálat esetében ...	77
6. Értelmi sérült álláskeresőknél integrált munkavállalásának támogatása a Salva Vita Alapítványnál	80
Az alapítvány működéséről	80
A Támogatott Foglalkoztatás mint szolgáltatás szükségességének indoklása	80
A Salva Vita Alapítvány konkrét céljai a Támogatott Foglalkoztatás területén	81
A szolgáltatás részletes bemutatása	81

ELŐSZÓ

Az Országos Foglalkoztatási Közalapítvány és a Magyar Távoktatási Alapítvány támogatásával 1998-ban jelent meg először a Rehabilitációs modellek című kiadvány. Az első szerény kötet célja alapvetően az volt, hogy az európai uniós csatlakozást segítse a környező országok, elsősorban osztrák és német rehabilitációs tapasztalatok feltárásával, adaptálásával, és ösztönözze a foglalkozási rehabilitáció területén megjelenő hazai modellkíséleteket.

Négy év elteltével a cél változatlanul az, hogy az újabb, „Rehabilitációs modellek 2” című kiadvány, mely a Fogyatékosok Esélye Közalapítvány és a Magyar Távoktatási Alapítvány támogatásával jött létre, komplex módon mutassa be a különböző egészségügyi károsodással, testi, szellemi, érzékszervi fogyatékkal élő emberek munkaerőpiaci helyzetének alakulását a munkaerőpiaci szolgáltatások, az aktív foglalkoztatási eszközök, köztük a szakmai képzés lehetőségeit. A kiadvány egyfelől áttekinti a támogatott foglalkoztatás hazai igénybevételét, továbbá foglalkozik az egészségügyi, szociális és pszichés gondozás biztosításával, és kitekintést ad a külföldi tapasztalatok hazai bevezetésére.

A közreadott tapasztalatok hasznos segítséget nyújthatnak mindazoknak az irányító kormányzati, önkormányzati, regionális szerveknek, szakképző intézményeknek, a munkaerőpiaci szervezet rehabilitációs szakszolgálatának, a civil szférában tevékenykedőknek, akik megváltozott munkaképességűek, fogyatékkal élők körében fejtik ki tevékenységüket.

Új vonás, hogy az Oktatási Minisztérium Felnőttképzési Főosztálya szakmai támogatásával a Magyar Távoktatási Alapítvány *a Rehabilitációs modellek című kiadvány második kötetét nem nyomtatott, hanem elektronikus kiadvány formájában jelenteti meg.* Feltételezhetően ezzel nagyobb hozzáférhetőség biztosítható az interneten mindazoknak, akik e téma iránt érdeklődnek.

A felnőttképzés területén régen várt igényt elégít ki a felnőttképzésről szóló 2001. évi CI. törvény, amely alapján az intézkedések a munkavállalók, illetve a munkanélküliek valamennyi csoportjára vonatkoznak, azonban pozitív diszkrimináció alá esnek a hátrányos társadalmi rétegek, köztük az alacsony iskolázottsággal rendelkező, szakképzetlen egyének, illetve a megváltozott munkaképességű, fogyatékkal élő személyek. A tervezett támogatási formák igen változatosak, tartalmazzák a normatíván, az adóösztönzésen alapuló támogatást, az önkormányzatok, a nonprofit szervezetek stb. személyre szóló segítségét is, amelyek igen kedvezően érinthetik a fogyatékos személyeket.

A rehabilitáció területén a civil szféra erősödése, szélesedése az elmúlt négy évben is jellemző volt. A kormányzati szerveknek a velük való kapcsolattartás eredményességét, tevékenységük sokirányú támogatását is jelzik e kiadványban megjelenő, hasznos tevékenységüket bemutató szemelvények.

A regionális munkaerőfejlesztő és képző központok tevékenységének bemutatása szintén jó lehetőséget nyújt a rehabilitációs szakmai képzések differenciált, a különböző fogyatékosokra épülő speciális programjainak és szolgáltatásainak megismeréséhez.

Az új kezdeményezések sorában bemutatjuk a mentor szolgálat kialakításának lehetőségeit, az atipikus foglalkoztatás formáit, köztük a célszervezetek tevékenységét, a támoga-

tott foglalkoztatást, továbbá a rehabilitációs szakmai képzések és a kapcsolódó szolgáltatások sokszínűségét.

A kiadvány nem csupán a központi törekvésekkel foglalkozik, hanem kitekintést nyújt az intézmények, alapítványok, közalapítványok rehabilitációs tevékenységére.

A cél az volt, hogy a megváltozott munkaképességűekkel, felnőtt fogyatékosokkal foglalkozó szervek, szervezetek, intézmények, a civil szféra területén fellelhető új kezdeményezések, modell jellegű kísérletek széles körben ismertté váljanak és hasznosítható tapasztalatokat adjanak.

Kívánom, hogy a kiadvány számos hasznosítható módszertani ajánlásával járuljon hozzá a rehabilitáció területén foglalkozó szakemberek további eredményes munkájához.

Dr. Benedek András

I. Központi törekvések a rehabilitációs foglalkoztatás, szakmai képzések és szolgáltatások területén

1. A Rehabilitációs Alaprész működésének tapasztalatai és a 2001. évi központi képzési programok

A Munkaerőpiaci Alapnak mint elkülönített állami pénzalapnak részét képező Rehabilitációs Alaprész működésének célja a megváltozott munkaképességű emberek foglalkoztatásának elősegítése. A foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról szóló 1991. évi IV. törvény meghatározza a Rehabilitációs Alaprész központi keretének felhasználhatóságát. Ez kiterjed a foglalkozási rehabilitációt elősegítő programok, valamint azoknak a közalapítványoknak a támogatására, amelyek a foglalkozási rehabilitációs képzést és a rehabilitációs foglalkoztatást elősegítik.

A Munkaerőpiaci Alap költségvetése 2001-ben a rehabilitációs alaprész kiadásaira 2.25 milliárd forintot irányzott elő, ebből a Munkaerőpiaci Alap Irányító Testülete a központi keret arányát 300 millió forintban, a decentralizált keret arányát pedig 1.95 milliárd forintban határozta meg. A központi keret felosztásáról 2001-ben három szociális és családügyi miniszteri utasítás rendelkezett, melynek szakmai koordinálását a minisztérium Rehabilitációs és Fogyatékosügyi Főosztálya látta el.

A foglalkozási rehabilitáció fejlesztése céljából indított központi programok és képzések tervezésekor meghatározó tényezőként szerepeltek a fogyatékos és megváltozott munkaképességű emberek társadalmi integrációja, esélyegyenlősége növelése érdekében megszűletett jogszabályok foglalkoztatásra vonatkozó rendelkezései, így elsősorban az 1998. évi XXVI. törvény a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról, a 100/1999. (XII.10.) OGY határozat az Országos Fogyatékosügyi Programról és a 2062/2000. (III.24.) az Országos Fogyatékosügyi Program végrehajtására vonatkozó középtávú intézkedési tervről szóló kormányhatározat.

A 2001. évi központi képzési programok

A központi programok nyolc szakmai területen indultak el, illetve valósultak meg, amelyek a következők:

- Képzések, továbbképzések, konzultációk szervezése
- Rehabilitációs Információs Centrum program indítása
- Korszerű munkahelyek teremtésével rehabilitációs, szociális információs és szolgáltatási háló kistérségi kiépítésére irányuló program
- A foglalkozási rehabilitáció módszertani és információs megerősítése
- Közalapítványok rehabilitációs célú programjainak támogatása
- Hazai és nemzetközi rehabilitációs fejlesztési programok támogatása
- Esélyegyenlőségi Irodahálózat kialakítását célzó program

- RehaMobil információs busz működtetése

A fenti felsorolásból kitűnik, hogy foglalkozási rehabilitáció területén számos és sokrétű központi program működik, az alábbiakban azonban csak a képzések kerülnek bemutatásra.

A munkaerőpiaci szervezet munkatársainak képzése

- A munkaerőpiaci szervezet **rehabilitációs munkacsoportjainak** személyi állománya az elmúlt 3 év alatt számottevően kicserélődött. A speciális tevékenységre és ügyfélkörre tekintettel az **új munkatársak** alapozó képzése szükségessé vált, felfrissített ismeretanyaggal, a rehabilitációs szolgáltatások során szerzett gyakorlati tapasztalatok beépítésével.
- A résztvevők hangsúlyozták az előadások magas színvonalát, így például a foglalkozás-egészségügy, foglalkoztatáspolitikai, a foglalkozási rehabilitáció tapasztalatai, valamint a bánásmódréning fontosságát és hasznosíthatóságát.
- Évek óta jelentkező igényt elégített ki a **munkaügyi központok kirendeltségvezetői** részére szervezett tanfolyamok. Célként szerepelt a középvezetők szemléletének pozitív irányú erősítése a foglalkozási rehabilitáció tekintetében. A közel 180 munkaügyi kirendeltség vezetője 2 év alatt kerül képzésbe, ennek megfelelően 2001-ben **88 fő** felkészítése fejeződött be. A főbb témaköröket a foglalkozási rehabilitáció elmélete, gyakorlati kérdései, a foglalkozás-egészségügyi és a kapcsolódó egészségügyi ismeretek, az elmúlt 4 év során szerzett tapasztalatok és bánásmódréning alkották.
- A minisztérium a megváltozott munkaképességű, illetve a halmozottan hátrányos helyzetű **ügyfelekkel foglalkozó munkatársak** részére a „**Kiegészítő tünetek megelőzése**” **tréningeket** 5. éve folyamatosan szervezi. A szakirodalom feljegyzései szerint a közigazgatásban egyedülálló ez a foglalkoztatáspolitikai intézményrendszerében országos körű tevékenység.
- A jelzett célcsoporttal foglalkozó munkatársak az átlagosnál jóval nagyobb pszichés terhelésnek vannak kitéve, ezért a mentális gondozásra hangsúlyt helyezve, **85 fő** részére biztosított a részvétel lehetősége a tréningen. A kapott új ismeretek nagymértékben segítik a résztvevők önismeretét, problémalátását és a napi munkavégzés során jelentkező problémák kezelését.
- A munkaügyi kirendeltségek **rehabilitációs közvetítői** közül **77 fő** vett részt a **bánásmódréningek szupervízióján**. A 3 napos képzés célja volt a problémás esetek összegyűjtése és feldolgozása szituációs játékok során, ezt követően elméleti ismeretekkel történő megerősítés, az értő meghallgatás készségének fejlesztése, mélyítése speciális gyakorlatokkal.
- Az értékelő lapok elemzése során megállapítható volt, hogy a résztvevők szakmailag és pszichésen jelentősen erősödtek az elmúlt évek folyamatos képzéseinek köszönhetően, stressztűrő képességük javult, pozitív a fejlődés az empátiás készségek és a tolerancia terén is.
- Az **álláskeresőklubvezetők** bánásmódréningjének folytatása **23 fő** részvételével valósult meg. Célként szerepelt a klubokban dolgozók hozzáértésének, a speciális ügyfél-

körre jellemző ismereteinek bővítése. A képzés tematikájának kialakításakor hangsúlyt kaptak a klubvezetők pszichológiai és csoportvezetési ismeretei.

Rehabilitációs intézmények foglalkoztatásszervezőinek képzése

A foglalkozási rehabilitáció kiterjed a szociális intézményekben lakó személyek munkavégzési lehetőségeinek bővítésére is, ezért 2001-ben a képzendő célcsoportokba kerültek a bentlakásos szociális intézményekben dolgozó foglalkoztatásszervező munkatársak is. Kiemelt célkitűzés volt, hogy a rehabilitációs intézmények dolgozói szélesebb látókörrel rendelkezzenek a foglalkozási rehabilitáció terén, új perspektívák nyíljanak meg a bentlakók külső és belső foglalkoztatásában, segítve ezzel az egyéni rehabilitációs folyamat eredményességét.

Első alkalommal **30 fő** képzésére nyílt lehetőség az SZCSM Szociális Szolgáltatási Főosztállyal és a Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat „Őszi Napfény — Időskorúak Ott-hona” módszertani intézménnyel együttműködésben. A tanfolyam akkreditált továbbképzésnek minősült, és ezzel a résztvevők 30 pontot szereztek a szociális ágazatban kötelezően előírt továbbképzési rendszerben. A tematikában a foglalkozási rehabilitáció elméleti és gyakorlati kérdései, foglalkozás-egészségügyi és szociális jogszabályi ismeretek mellett szakmai személyiségfejlesztő foglalkozás is szerepelt.

A tanfolyami nyomon követő lapok elemzéséből kitűnt, hogy ilyen jellegű belső képzésen a szociális ágazat dolgozói idáig nem vettek részt, pedig a napi munkavégzéshez igénylik az aktuális információkat és az útmutatást. Nem ismerték a munkaerőpiaci szervezet és a képző központok szolgáltatásait sem.

A képzés kiváló alkalmat biztosít, hogy az Országos Fogyatékosügyi Program elvárásainak megfelelően a szociális és a munkaerőpiaci szakemberek tájékozódjanak egymás munkájáról, ezáltal a két alrendszer jelenleg még meglehetősen gyenge kapcsolata szoros együttműködéssé alakulhasson a komplex rehabilitáció megvalósítása érdekében.

Kovács Gábor

2. A munkáltatói célszervezetek dotációs rendszere és tevékenysége

Eredményes foglalkozási rehabilitáció akkor valósul meg, ha a megváltozott munkaképességű munkavállaló a megmaradt munkavégző képességének kihasználásával teljes értékű munkát tud végezni, és e képességéhez megfelelő munkahelyet is talál.

Dr. Gere Ilona az Országos Foglalkoztatási Közalapítvány kiadásában megjelenő EU-konform foglalkoztatáspolitikai tanulmánykötetben megállapítja, hogy a versenyszféra rehabilitációs foglalkoztatásának nagyságáról mért statisztikai adattal nem rendelkezünk. Szakértői becslések alapján megállapítható, hogy az előírt foglalkoztatási kötelezettség ellenére ma még igen kevés megváltozott munkaképességű talál munkát az elsődleges munkaerőpiacon. Magyarországon az igényekhez képest igen szűk az ilyen foglalkoztatási kapacitás.

A versenyszféra 200 nagyvállalatából vett mintavétellel végzett kutatási eredmények (Könczei György és Komáromi Róbert) azt jelzik, hogy a vizsgált körben a „normál szférában” működő vezető nagyvállalatok 58,1%-a a munkába helyezhetőkhöz számához viszonyítva rendkívül alacsony számban foglalkoztat megváltozott munkaképességű munkavállalót. E körön belül a megváltozott munkaképességű munkavállalók speciális szegmensét a fogyatékkal élők jelentik. Az említett kutatás szerint a legnagyobb arányban alkalmazzák a mozgásszervi fogyatékosokkal élők (~66%), ezt követően a hallássérülteket (~24%), 19%-ban látássérülteket és minimális mértékben (~10, ill. 4%) foglalkoztatnak halmozottan sérülteket és értelmi fogyatékosokat.

Magyarországon tehát az igényekhez képest igen szűk e foglalkoztatási kapacitás, és ennek is szinte kizárólagos színterei a célszervezetek.

A célszervezetek jellemzői

A célszervezetek a megváltozott munkaképességű személyek tömeges foglalkoztatására alapított gazdálkodó szervezetek, amelyek a Pénzügyminisztérium kijelölése alapján ezt a státuszt megkapják és rendszeres normatív állami támogatásban részesülnek.

Célszervezet lehet minden olyan belföldi adózó, amely gazdasági társaság, egyesülés (a szövetkezet, a lakásszövetkezet kivételével), állami vállalat, tröszt, egyéb állami gazdálkodó szerv, egyes jogi személyek vállalata, leányvállalat vagy közhasznú társasági formában van bejegyezve, és létesítő okirata tartalmazza a rehabilitációs célú foglalkoztatást.

További feltétele a kijelölésnek, hogy a kérelmező szervezetnél a kérelmet megelőző 6 hónapban az átlagos statisztikai állományi létszámnak 50 fő felettinek kell lenni, a foglalkoztatott létszámon belül a megváltozott munkaképességű dolgozók átlagos statisztikai állományi létszámának pedig minimálisan el kell érnie a 60%-ot, ezen túl legalább egy termelésre vagy szolgáltatásra alkalmas telephelyén rehabilitációs tevékenységet kell folytatnia. A kijelölésnél vizsgálják azt is, hogy a foglalkoztatottak egészségi állapotához igazodó munkakörülmények és tárgyi feltételek adottak-e, valamint az egészségügyi ellátás biztosított-e. Nem lehet célszervezetnek kijelölni azt a kérelmező szervezetet, amely a kérelmezéskor még nem rendelkezik egy éves rehabilitációs foglalkoztatási múlttal, 90 napon túli köztartozása van, vagy csőd, felszámolási eljárás hatálya alatt van.

A kijelölésben a Szociális és Családügyi Minisztériumnak egyetértési, a Védett Szervezetek Országos Szövetségének véleményezési joga van. A Védett Szervezetek Országos Szövetsége (VSzOSz, székhelye: Nyíregyháza, Bujtos u. 32.) célja, az azonos érdekű speciális — a munkavállalók védettségét biztosító — munkaadói érdekvédelem és képviselet, a megváltozott munkaképességűeket foglalkoztató munkáltatói szervezetek elveinek és céljainak társadalmi elfogadtatása.

A célszervezetnek nem minősülő szervezetek támogatásra jogosultak abban az esetben, amennyiben 5 főt meghaladó mértékben foglalkoztatnak megváltozott munkaképességűeket.

A célszervezetnek kijelölt szervezetek havonta állami támogatásban, dotációban részesülnek, azonban a dotáció folyósításának több, egyidejűleg érvényesülő feltétele van. Többek között dotációra abban az esetben jogosult a gazdálkodó szervezet, ha az éves, valamint a „görgetett” egymást követő háromhavi átlagos statisztikai állományi létszáma mindenkor eléri az 50 főt, ezen belül a megváltozott munkaképességű foglalkoztatottak aránya pedig minimum 60%. A szabályokat a 8/1983. (VI.29.) EüMPM együttes rendelet tartalmazza. A jogszabály szigorú szankciókat alkalmaz a dotációt jogosulatlanul igénybe vevőkkel szemben.

A dotáció célja, hogy a megváltozott munkaképességű munkavállalókat tömegesen alkalmazó vállalkozások részére kompenzációt nyújtson azokra a versenypiaci hátrányokra, melyek az ott foglalkoztatottak adottságaiból, helyzetéből adódnak.

A dotációnak így fedezetet kell nyújtani elsősorban az egyes munkafolyamat átalakítási költségeire, a szervezési többletfeladatokra, az alacsonyabb munkateljesítmény miatti többlet bér és közteherköltség hányadára, a részmunkaidős foglalkoztatás miatti kieső időre, a megváltozott munkaképességű foglalkoztatottak orvosegészségügyi ellátásának többletköltségeire.

A célszervezetként működő gazdálkodó szervezetek érdekeltek abban, hogy piacképes termékek előállításával és szolgáltatás nyújtásával a stabil működés feltételeit megfelelő árbevétellel biztosítsák. A ténylegesen igénybe vett dotáció 2000. évben a célszervezeteknél az összes bevétel 49%-a volt. A jelenlegi szabályozás szerint ez az árbevételei követelmény 41% (1.0:1.4 arány).

A dotáció vetítési alapja a megváltozott munkaképességű dolgozók havi átlagkeresete, de legfeljebb a minimálbér (2002. évben 50.000 Ft/hó) és mértéke a jogszabály szerint sávosan kerül meghatározásra. Az alap dotációs kulcs jelenleg (2002. évben): 135%; az OOSZI szakvéleménnyel igazolt legalább 67%-ban megváltozott munkaképességű vagy 67% alatti látásfogyatékossgal bíró fogyatékosnak nem minősülő vak, gyengén látó, a 60 dB hallásküszöb érték alatti halláskárosodott, a nem súlyos mozgáskárosodott, a nem súlyos értelmi fogyatékos munkavállaló után 150%-a támogatás.

Ha a károsodás mértéke az előbbieket meghaladja, a fogyatékos munkavállalók után 225% a dotáció, a 67%-nál nagyobb mértékű látáskárosodott és a halmozottan fogyatékos dolgozó után pedig 320% támogatás vehető igénybe.

(A célszervezetek mellett az önkormányzatok által létrehozott szociális foglalkoztatókban is alkalmaznak megváltozott munkaképességűeket. Itt az állami támogatás mértéke — a foglalkoztatottak összetételéből adódóan — kisebb a célszervezetekre alkalmazottaknál.)

A megváltozott munkaképességű munkavállalók foglalkoztatására szerveződött gazdálkodó szervezetek, valamint az általuk foglalkoztatottak száma 1990-től kezdődően dinamikus növekedésnek indult. Míg 1990-ben a 32 célszervezet és szociális foglalkoztató 13.124 főt (ebből megváltozott munkaképességű volt 7.245 fő) alkalmazott, 2000 év végén már 61 célszervezet és szociális foglalkoztató működött, amelyekben 27.229 fő — ebből 21.988 megváltozott munkaképességű egyén — végzett értékteremtő munkát.

A foglalkoztatás az alkalmazott munkavállalók képzettsége, fizikai terhelhetősége alapján elsősorban a feldolgozóipar könnyűipari ágazatában valósul meg.

A célszervezetek többségében (nem a volumen sorrendje alapján) textil, textilruhaipari, konfekcióipari, papírfeldolgozó, nyomda és könyvkötő, műanyagfeldolgozó, kefeseprűgyártó és egyéb könnyű munkának minősülő összeszerelő, kikészítő, csomagoló stb. nagy élőmunkaigényű kézi munkát végeznek.

A célszervezetek működésében a legnagyobb gondot az jelenti, hogy a rendelkezésre álló munkaerő — többségében alacsony szakképzettségű és iskolázottságú — számára jövedelmező, speciális gépesítést csak kismértékben igénylő termékek gyártására találjanak fizetni is képes megrendelőt.

A dotációra vonatkozó szabályozás értelmében az árbevétel 6%-át meghaladó mérleg szerinti eredmény elérése felett nincs lehetőség a támogatás igénybevételére. Ez a korlát azonban akadályozza a védett szervezeteknél szükséges és indokolt technikai fejlesztések saját forrásának megteremtését, így a különböző pályázatokon történő részvételek esélyét is.

Elegendő saját forrás hiányában a foglalkoztatás feltételeinek csak minimális szinten tartása lehetséges, amelyet esetenként kiegészíthet a fenntartó vagy a céget alapító, működtető tulajdonos, illetve új munkahely kialakítását vagy meglévő megtartását vállalva. Pályázati lehetőséggel van mód fejlesztési forráshoz jutni a Munkaerőpiaci Alap Rehabilitációs Alaprészből a megyei munkaügyi központoknak átadott decentralizált alaprészből. Ezek a források szolgálják részben a munkahelyteremést, részben pedig a munkahelymegtartást.

Az intézményrendszer és finanszírozása Magyarországon

A megváltozott munkaképességűek és rokkantak társadalombiztosítási és szociális ellátórendszere sokszereplős, de a tapasztalatok szerint nem kellően összehangolt. A célszervezet mint foglalkoztatási forma az ellátórendszer egyik elemét jelenti, amely az alábbi struktúrában helyezkedik el.

Pénzbeli ellátások: rokkantsági nyugdíj, egészségkárosodási járadék, rehabilitációs járadék, rehabilitációs járadékkiegészítés, munkanélkülijáradék, rendszeres szociális segély. Ezeknek a finanszírozásában a nyugdíj- és egészségbiztosító rendszerek, a Munkaerőpiaci Alap és a költségvetés vesz részt.

Természetbeni ellátások: az orvosi rehabilitáció és a foglalkozási rehabilitáció. Ez utóbbinak egyik működtető eleme a célszervezeteknek juttatott költségvetési támogatás, a dotáció.

Külföldi példák az intézményrendszerre és a finanszírozásra

A fogyatékos ellátórendszer működtetése Németországban a szövetségi és a tartományi intézményrendszer bonyolult, többszereplős, finanszírozása többszatszernás, ugyanakkor mégis egységes rendszert alkot. A rendszer működtetésében részt vesznek a szociális segélyszervezetek, az egyházak (Karitasz, Diakónusok), a Vöröskereszt, a Dolgozók Jóléti Szövetsége, a Lebenshilfe. A rendszert összefogó legfőbb intézmény a Szövetségi Munkaügyi Hivatal (SzMH). A szakmai célok kidolgozásának fő felelőse szintén a Szociális Minisztérium.

Az SzMH részeként működik a Tartományi Munkaügyi Hivatal. Az egyénnel történő kapcsolattartás a tartományon belüli munkaügyi hivatalokban történik. Itt folyik a tanácsadás, a közvetítés, a képzés, a pénzügyi támogatások folyósítása, az együttműködés a különféle vállalkozásokkal a fogyatékosok foglalkoztatása érdekében.

Az egyén beillesztését ellátórendszerbe a munkaügyi hivatalok végzik, amelyek a munkavállaló jelentkezése esetén koordinálják a folyamatot. A Munkaügyi Hivatal (MH) többek között beszerzi a szükséges szakvéleményt, kezdeményezi a fogyatékoság orvosi megállapítását, a rehabilitációs eljárásról részletes tájékoztatást kap, illetve szükség szerint tanácsadásban részesül az érintett jelentkező.

A különböző költségviselők között a finanszírozási rangsor szabályozott a következők szerint: Biztosítók (betegbiztosító, nyugdíjbiztosító), Munkaügyi Hivatal, Fő Ellátó (rehabilitációs) Szervezet és Szociális Ellátó egység.

A nemzetközi gyakorlat országonként eltérő. Jellemző azonban az, hogy a finanszírozásba érdekeltségük szerint több szereplőt vonnak be. Sokkal nagyobb teret kapnak a rehabilitációs tevékenység ellátásában a karitatív szervezetek, egyházak, köz és magánalapítványok, mint jelenleg hazánkban. Írországban a kormányzat pl. a szerencsejáték (lottó) bevételeiből támogatja a védett foglalkoztatást, a szomszédos Ausztriában az adórendszeren belül (csökkentett mértékű forgalmi adóval) ösztönzik a megváltozott munkaképességű embereket foglalkoztató cégek munkaellátottságát.

Az Európai Unió jogrendjében a „Munkavállalók Alapvető Szociális Jogairól szóló Közösségi Charta” (1989) mint közösségi politikai dokumentum 26. cikkelye a fogyatékos személyek jogainak védelméről rendelkezik. A Közösségi Charta és annak végrehajtására elfogadott Akcióprogram hozta meg az áttörést az EU-országokban. A legfontosabb változás az volt, hogy a fogyatékosággal élő személyek társadalmi és szakmai beilleszkedésének útját az integráció középpontba helyezésével jelöli meg.

A rehabilitáció története folyamán számos szabályozási megoldással kísérleteztek már, az a korábbi dilemma, miszerint segély vagy foglalkoztatás, eldőlt. A legtöbb megváltozott munkaképességű embernek valóságos segítséget a foglalkoztatás jelenti.

Duchon Gáborné

3. Az egész életen át tartó tanulás szerepe a megváltozott munkaképességű emberek képzésében

A rendszerváltozás óta eltelt több mint egy évtized alatt az emberierőforrásfejlesztés — a piacgazdaság kiépülésével párhuzamosan — a társadalom fejlődésének egyre fontosabb eszközévé vált. Ennek alapvető oka, hogy a megszilárduló és fejlődő gazdaság az emberi erőforrással szemben elsősorban a piacképes szaktudás folyamatos birtoklását követeli meg. Ennek teljesítéséhez alapfeltétel a széles értelemben vett tanulási képesség, amely nemcsak a mindig korszerűsödő ismeretek és készségek elsajátításához szükséges, hanem a magatartás, az életvitel formálásához is. A versenyen alapuló piacgazdaságban az új szakmai tudást (szakképesítést) többször is meg kell szerezni egy aktív élet alatt, ezért markánsan és konkrétan jelentkezik az élethosszig tartó tanulás követelménye.

Az egész életen át tartó tanulás nem gyökeresen új követelmény, hiszen a társadalmi előrejutásban a tudás és a szakképzettség mindig meghatározó volt, a problémát az jelenti, hogy a tudáshoz az emberek nem egyformán képesek „hozzájutni”. Ez a különbség az embereket távolítja egymástól, és oda vezethet, hogy a társadalmak tartósan – és nem kívánatosan – rétegződnek: az egyes csoportok képesek lesznek a mindenkor szükséges tudás önálló megszerzésére, illetve a fejlődéshez szükséges folyamatos alkalmazkodásra, mások csak segítséggel képesek tanulni. Az UNESCO 1997-es hamburgi felnőttoktatási világkonferenciája kimondta, hogy létezik egy harmadik – több országban egyre szélesedő – olyan réteg is, amely sokszor csak a legnagyobb nehézségek árán tudja fenntartani magát, élete során folyamatosan rászorul a társadalom komplex: orvosi, mentális, szociális, foglalkoztatási és művelődési segítségére.

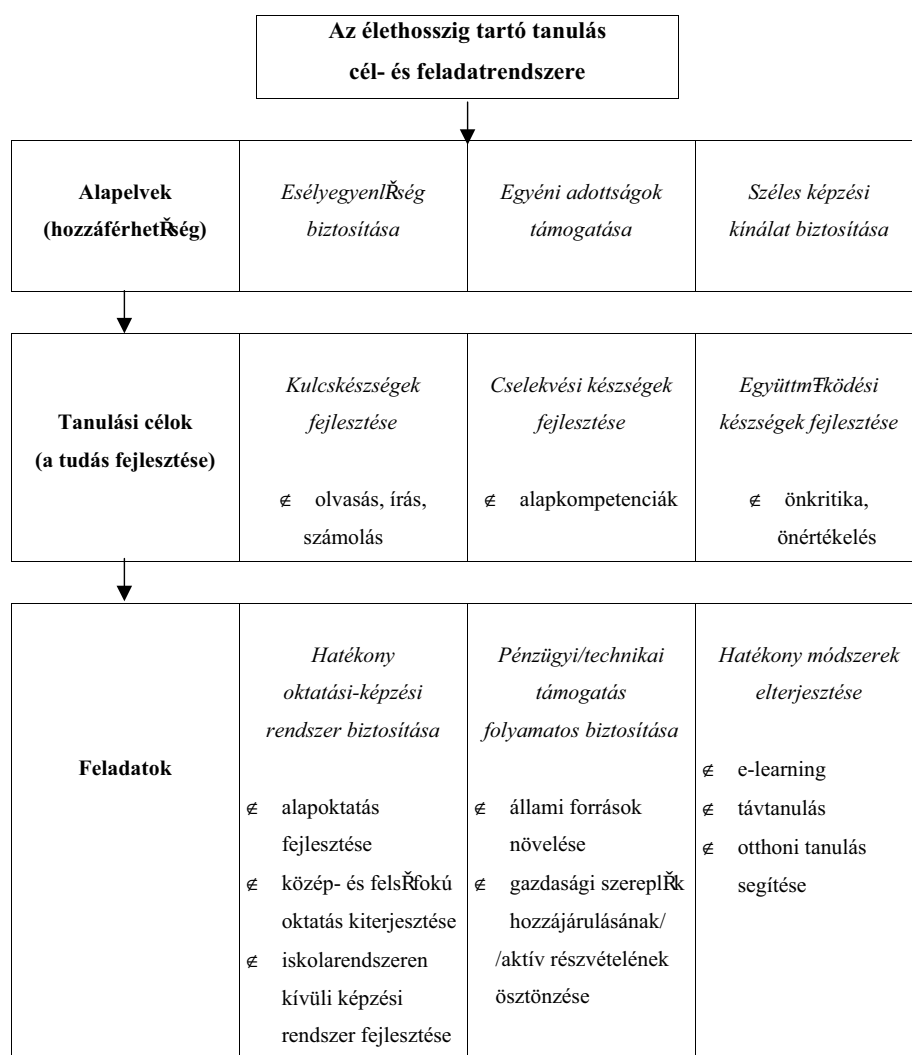
Nyilvánvaló, hogy a megváltozott munkaképességű fiatalok és felnőttek folyamatos tanulásának nehézségeit – oktatását és képzését – olyan problémának kell tekinteni, amely igényli a folyamatos társadalmi segítséget.

Ebben a támogatásban a fejlett országok – az oktatási rendszer vonatkozásában Magyarországot e körbe sorolják – állami szerveinek elsődleges a felelőssége és a lehetősége is, hogy e réteg társadalmi „leszakadását” megakadályozza, illetve mérsékelje.

A megváltozott munkaképességű fiatalok és felnőttek képzésével foglalkozó szakemberek, a konkrét intézkedések kidolgozásakor figyelembe veszik az egész életen át tartó tanulás – alábbiakban összefoglalt – nemzetközi követelményrendszerét, amelyek az utóbbi öt év európai, a humán erőforrás fejlesztésével foglalkozó dokumentumaiban hangsúlyozottan megjelentek.

- Az élethosszig tartó tanulás alapvető célrendszere arra irányul, hogy az egyén képes legyen a világban – széles értelemben – boldogulni, így többek között: képes legyen tanulni, a megszerzett tudás birtokában cselekedni (munkaszervezetben dolgozni), másokkal együtt élni, valamint sikeresen élni saját életét.
- Mivel az egész életen át tartó tanulásnak az egyéni életminőséget kell javítania, és ezen keresztül a társadalmi, a gazdasági és a kulturális boldogulást kell szolgálnia, a fejlesztési stratégiáknak elsősorban az esélyegyenlőség megteremtésére, az oktatás és a képzés – az általános és szakmai képzés – demokratizálására kell irányulniuk.

- A piacgazdaság folyamatos fejlődése szempontjából alapkövetelmény a munkavállalók korszerű szakképzettsége, illetve a munkaerőpiaci igényeknek megfelelő szakmai felkészültsége. Ezért olyan szakképzéspolitikai kialakítása és olyan intézkedések meghozatala szükséges, amelyek ösztönzik és támogatják a munkavállalók szakmai képzését és továbbképzését.
- Az élethosszig tartó tanulás realizálásához az egyénnek nemcsak a hatékony tanulási módszereket kell elsajátítania, hanem esetenként konkrét tanácsadói segítséget is kell kapnia. Különösen fontos ezt a társadalmi szolgáltatást az ún. nem formális tanulás keretei között, illetve az iskolarendszeren kívüli szakmai képzésben kiépíteni és folyamatosan biztosítani.
- Tekintve, hogy a szakmai képzés is integráns része az élethosszig tartó tanulásnak, így a szakképzéshez kapcsolódó – annak sikerességét, illetve komplexitását lehetővé tevő – tevékenységeit is segíteni szükséges. Ilyen mindenekelőtt a pályaaorientáció és a pályaválasztás szervezett segítése a fiatalok és a felnőttek számára egyaránt.
- Végül, de nem utolsósorban kell megemlíteni a foglalkoztatáspolitikában, illetve magának a foglalkoztatás fejlesztésének nemzetközi követelményeiben megjelenő szakképzési célokat és feladatokat. Ezek a követelmények tartalmazzák konkrétan a munkavállalók folyamatos képzésének feladatait, mind az egyének, mind a kormányok vonatkozásában. Az Európai Unió hatályos irányelvei kimondják, hogy a tagállamok fokozatosan harmonizálják szakmai képzési rendszerüket annak érdekében, hogy kielégítsék a fiatalok és a felnőttek egész életre szóló szakmai képzési igényeit. Ez utóbbi kötelezettség tulajdonképpen „hivatalosan” előírja az „innovációt”, hiszen minden országnak saját maga számára kell cél és feladatrendszert meghatároznia, és azt évenként „karbantartania”.

Az egész életen át tartó tanulás cél és feladatrendszerét foglaltam össze a fenti táblázatban, amellyel — a rendszerezés előnyén túl — hangsúlyozni kívánom, hogy

- az egész életen át tartó tanulás alapelveinek a társadalom tagjai számára a tanuláshoz képzéshez való „hozzáférhetőség” jogát, illetve annak érvényesülését kell garantálnia, hogy mindenki az adottságainak megfelelő képzési „kínálatban” részesülhessen;
- az egész életen át tartó tanulás céljai alapvetően a kulcskézségek, a cselekvési készségek és az együttműködési készségek fejlesztésére irányulnak, az egyén adott időben fennálló tanulási/képzési szükségleteinek megfelelően, e vonatkozásban tehát társadalmi „szolgáltatást” kell biztosítani;
- az egész életen át tartó tanulás feladatai az alapelvek és a célok társadalmi méretű érvényesülését biztosítják, így azok differenciált és komplex módon kiterjednek az oktatás-képzési rendszer egyes területeire, illetve azok működési feltételeinek biztosítására.

Az egész életen át tartó tanulás fentiekben vázolt cél- és feladatrendszerében a szakemberek között alapvető egyetértés van, hiszen a nehézségek a megvalósításban, a konkrét fel-

adatok meghatározásában, a feltételek, illetve a módszerek biztosításában jelentkeznek. (A vázolt modell ugyanakkor arra is alkalmas, hogy – szisztematikusan – megvizsgáljuk az egyes elemek szerepét, az elért eredményeket, és annak megfelelően tűzzük ki a feladatokat).

A megváltozott munkaképességű fiatalok és felnőttek szakmai képzésében – éppen az egész életen át tartó tanulás követelményének szem előtt tartásával – olyan cél és eszközrendszer meghatározása szükséges, amelyek mind az iskolarendszerű, mind az iskolarendszeren kívüli képzésekre kiterjednek, és differenciáltan tartalmazzák:

- a pályaaorientáció segítését,
- a tanulási képességek, a kommunikációs készségek fejlesztését,
- a hiányzó alapismeretek pótlását,
- a szakképzettség megszerzésének a lehetőségét: tevékenységorientált, a képzés és a munkavégzés elemeit kombináló programokon keresztül,
- a munka világába történő beilleszkedést, ezen belül:
- az önálló életvitelre való felkészítést,
- a szociális és mentálhigiénés gondozást, a krízishelyzetek kezelését,
- a szociálpedagógiai támogatást, és természetesen
- a személyiség folyamatos fejlesztését, stabilizálását, a fenti feladatokon túli rehabilitáción keresztül.

A fentiekben vázolt programoknak konkrétan kell illeszkedniük a megváltozott munkaképességű személy szellemi és fizikai állapotához, előképzettségéhez, szükségleteihez, egyéni motivációihoz, tehát komplex, részben személyre szabott programokat szükséges összeállítani és megvalósítani. Tekintve, hogy a megváltozott munkaképességű fiatalok és felnőttek számára készített programok — a differenciáltabb képzési szükségletek miatt — költség és eszközigényesek, a speciális programok megvalósításához, a kiegészítő szolgáltatásokhoz szükséges személyi, tárgyi és módszertani feltételek csak részlegesen állnak rendelkezésre, így megvalósításukhoz kiegészítő források szükségesek. Ezekről a pénzügyi feltételekről alapvetően az államnak kell gondoskodnia, ezért jogszabályi garanciák is szükségesek. Ilyennek tekintjük – a szakképzési rendszer jogszabályain kívül – a 2001-ben elfogadott felnőttképzési törvényt, amely a normatív támogatási rendszert kiterjesztette a megváltozott munkaképességű rétegekre is, és a Kormány hatáskörébe utalta az egyes rétegekre vonatkozó további, évenkénti támogatások meghatározását.

A szakképzés programrendszerének főbb elemeit összefoglaló ábrából látható, hogy mindegyik programtípusra szükség van a megváltozott munkaképességű fiatalok és felnőttek képzéséhez, ahhoz, hogy igényük szerint, a gyakorlatban is megvalósuljon a képzéshez való hozzáférés esélyegyenlősége.

Nyilvánvaló, hogy az élethosszig tartó tanulás eredményessége – a képzési programok kellően széles választékának és helyileg is megfelelő elérhetőségének a folyamatos biztosítása mellett – függ a rendelkezésre álló forrásoktól, ugyanakkor az érintett rétegek tanulási képességétől és képzési aktivitásától. Ez utóbbi vonatkozásában meghatározó tényező a megváltozott munkaképességű személy tanulási lehetőségének megfelelő biztosítása. A szakmai képzéshez való hozzáférésben ez a tényező alapvető fontosságú, ezért a képző szervezeteknek a megváltozott munkaképességű fiatalok és felnőttek tanulását — csoportos és egyéni formában egyaránt – kiemelt módon kell segíteniük.

Zachár László

4. A felnőtt fogyatékosok szakképzésének támogatása

A hátrányos helyzetű társadalmi rétegek körébe tartozónak tekintjük a megváltozott munkaképességű, egészségkárosodással, fogyatékkal élő személyeket, akik a családi elvárásoknak és a társadalmi kihívásoknak egyaránt meg kívánnak felelni a rendszerváltást követően. A polgári társadalom kialakítása folyamatában e jelzett célcsoportra nagyobb figyelmet kívánunk fordítani esélyegyenlőségük megteremtése érdekében

A meglévő jogszabályi feltételek és támogatási eszközök ellenére tapasztalható, hogy a fogyatékos emberek nehezen tudják megszerezni a fogyatékoságuknak megfelelő piac-képes szakképesítést. Emiatt és az esetenként meglévő társadalmi előítéletek következtében problémát jelent számukra az elsődleges munkaerőpiacon állást találni, illetve tartósan a munkaerőpiacon maradni, továbbá a tartós munkanélküliség állapotából kikerülni és még a szűkös atipikus foglalkoztatási lehetőségekkel élve munkához jutni.

A fogyatékosággal élő aktív személyek száma 100-150 ezerre tehető, akik rehabilitációjukat követően alkalmasak lennének munkavállalásra és ezzel a lehetőséggel élve kevésbé támaszkodnának az állami juttatásokra. A megváltozott munkaképességűek, illetve fogyatékosok részvétele a munkavállalást elősegítő szakmai képzésekben a rendelkezésre álló statisztikai adatok szerint nem éri el a munkaerőpiaci képzések résztvevőinek 1%-át.

A felnőttoktatás jogszabályi feltételei a felnőtt fogyatékosok szakképzésének elősegítésére

A felnőttoktatás területén, a felnőtt fogyatékosok szakmai képzésére irányulóan az Oktatási Minisztériumban felülvizsgáltuk a jogi, érdekeltségi, szakmai és finanszírozási szabályokat. Megállapítható, hogy a jogszabályok között nincs olyan, amely negatív diszkriminációt tartalmaz és akadályozó tényezőt jelent a fogyatékos személyek rehabilitációs célú képzése, átképzése szempontjából.

A tevékenység jogszabályi alapját alapvetően meghatározza a szakképzésről szóló, többször módosított, 1993. évi LXXVI. törvény, mely 1. §a (1) bekezdése d) pontjában megfogalmazza a törvény hatályának kiterjesztését a hátrányos helyzetűek, a megváltozott munkaképességűek rehabilitáló képzésére, amely pozitív diszkriminációt nyújt a felnőtt fogyatékos személyek rehabilitációjához.

A fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról szóló 1998. évi XXVI. törvény és annak végrehajtását elősegítő Országos Fogyatékosügyi Program (100/1999. (XII 10. OGY határozat), továbbá a kormány középtávú intézkedési tervében (2062/2000. Kormányhatározat) foglaltak is iránymutatást adtak a felnőtt fogyatékosok szakmai képzése területén jelentkező feladatok elvégzéséhez.

Az Országgyűlés 2001. december 18-ai ülésnapján elfogadott, a felnőttképzésről szóló 2001. évi CI. törvény a jogalkotó szándéka szerint növeli az esélyegyenlőséget a fogyatékos felnőttek szakmai képzésének elősegítése, illetve a képzésben részt vevő fogyatékos személyek támogatása területén.

A felnőttképzési törvényben megfogalmazottak alapján előkészületben áll az Országos Felnőttképzési Tanács (OFkT) létrehozása, amely tagjain keresztül hivatott lesz a különböző társadalmi érdekek összehangolására az oktatás és foglalkoztatáspolitikai, illetőleg a munkaadók és munkavállalók, a megváltozott munkaképességűek érdekeit illetően. Az OFkT munkájában a megváltozott munkaképességűek, továbbá fogyatékosok képviselője is biztosított, és ezáltal a folyamatok érdemi befolyásolása is megoldható.

Ugyancsak a törvényhez kapcsolódik a felnőttképzést folytató intézmények és felnőttképzési programok akkreditációjának részletes szabályairól szóló 91/2002. (IV.26.) Korm. rendelet. A kedvezmények körét tovább növeli az a lehetőség, amelyet a rendelet 8. §-a biztosít, miszerint feltételes intézményakkreditáció adható legfeljebb egy évre abban az esetben, ha a felnőttképzést folytató intézmény kizárólag hátrányos helyzetű csoportok és fogyatékosok képzésére irányul, és a jogszabályban előírt feltételeknek megfelel. A Kormányrendelet követelményeket támaszt a képző intézményekkel és képzési programokkal szemben a minőség ellenőrzésének, továbbá a képzés eredményességének mérését illetően is.

A felnőttképzési törvényhez kapcsolódik és előkészítés alatt áll az a kormányrendelet, amely a felnőttképzési támogatásokról szól, és normatív támogatást biztosít a fogyatékkal élő személyek szakképzéséhez.

A vázolt jogszabályok együttesen elősegítik a nemzetgazdaság változásait követő, az egyén számára szükségessé váló élethosszig tartó tanulás, a gyakori szakma és pályaváltás kormányzati törekvéseinek valóra váltását.

A szakmai képzések jogszabályi alapját adja az Országos képzési jegyzékről szóló 27/2001. (VII.27.) OM rendelet. Az új OKJ-ban megjelölést kaptak azok a szakmai képesítések, amelyek iskolai rendszerben, illetve iskolarendszeren kívüli képzések keretében oktatathatók a felnőtt fogyatékosok és megváltozott munkaképességűek részére (Függelék II. fejezete tartalmazza a fogyatékosok OKJ-s szakképesítéseit).

A szakmai vizsgáztatás feltételei javítására is sor került a fogyatékosok bizonyos rétegét illetően. Ezt támasztja alá a szakmai vizsgáztatás általános szabályairól és eljárási rendjéről szóló 26/2001. (VII.27.) OM rendelet 7. §a (3) bekezdése, mely szerint *„ha a vizsgázó fogyatékosága miatt a vizsga írásbeli vagy szóbeli részének letételére nem képes, az írásbeli vizsga követelményeinek szóban, illetőleg a szóbeli vizsga követelményeinek írásban tehet eleget. Kérelemre, a halláskárosodott vizsgázó szóbeli feleletének idejére a vizsgaszervező vezetője jelnyelvi tolmácsot köteles biztosítani. A vizsgázó kérelmének indokoltságát – ha azt a szakmai vizsgát szervező intézmény vezetője kéri – igazolni köteles.”*

A felnőtt fogyatékosok rehabilitációja érdekében kezdeményezett szakképző programokról

A rehabilitációs képzés fogalma

A rehabilitációs képzés tartalma összefügg annak a célcsoportnak a meghatározásával, amelyre irányulva a Nemzetközi Munkaügyi Szervezet 159. Egyezményével összhangban a foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról szóló 1991. évi IV. törvény 58. §a 5. bekezdés m) pontja szerint: „*megváltozott munkaképességű személy: aki testi vagy szellemi fogyatékos, vagy akinek az orvosi rehabilitációt követően munkavállalási és munkahely megtartási esélyei testi vagy szellemi károsodása miatt csökkennek.*”

A megváltozott munkaképesség és a fogyatékoság definícióját megismerve bizonyos különbségekkel kell számolnunk a képzés tekintetében is. Az 1998. évi XXVI. törvény 4. §-a megállapítja: „*fogyatékos személy az, aki érzékszervi, így különösen látás, hallásszervi, mozgásszervi, értelmi képességeit jelentős mértékben vagy egyáltalán nem birtokolja, illetőleg a kommunikációjában számottevően korlátozott, és ez számára tartós hátrányt jelent a társadalmi életben való aktív részvétel során*”. Nagy szerepe van a szakmai képzés mellett az egész személyiségre ható fejlesztő tevékenységnek, a társadalmi beilleszkedést elősegítő képzési programnak, a felnőttképzési szolgáltatásoknak.

A rehabilitációs képzés az iskolarendszeren kívüli felnőttképzés speciális területe. Ebbe a körbe tartoznak a megváltozott munkaképességű, fogyatékossgal élő személyek megmaradt, ép képességeire alapozó, illetve azt fejlesztő képzések, át- és továbbképzések, amelyek az érintettek munkavállalási esélyeit, továbbá munkamegtartó képességük javítását szolgálják.

Kezdeményeztük olyan szakképző programok bevezetését, amelyek a fogyatékos fiatalok és felnőttek számára biztosítanak új, teljes értékű képzést, fogyatékoságukra figyelemmel. A Nemzeti Szakképzési Intézet fejleszti ki mindazokat a központi programokat, amelyek alkalmazhatók felnőtt fogyatékosok képzése során is. A szakképzési programokhoz, tananyagokhoz tankönyvek, oktatási segédletek is kidolgozásra kerültek.

A rehabilitációs szakmai képzésben való részvétel előfeltétele az iskolai rendszerben megszerzett végzettség, amelyet bemeneteli szintként az Országos Képzési Jegyzék (OKJ) tartalmaz. A szakmai képzettség bemeneteli (iskolázottsági) szintjétől nem lehet eltekinteni fogyatékos személy esetében sem. A rehabilitációs képzés keretében megvalósított szakmai képzés programjának is meg kell felelni az adott képzés szakmai és vizsgakövetelményeinek.

A rehabilitációs képzésnek is célja lehet egy-egy munkavégzésre betanító jellegű képzés, amelyről a képzést folytató intézmény „látogatási igazolást” ad ki, és ez alkalmas lehet a tanulmányok későbbi folytatására moduláris rendszerben. E terület fejlesztésének szükségességét, a külföldi tapasztalatok felhasználásával, indokolják a szakmai rehabilitáció országos tapasztalatai.

A Nemzeti Szakképzési Intézet közel 40 szakképző programot fejlesztett ki fogyatékos fiatalok és felnőttek számára, amelyek iskolarendszerű képzések esetében alkalmazhatók, de az iskolarendszeren kívüli területekre is adaptálhatók. A kifejlesztett szakmai progra-

mok új, teljes értékű képzést biztosítanak az OKJ-ban előírt követelményeknek megfelelően a különböző fogyatékosagra (mozgáskorlátozottság, látás, hallás és enyhe értelmi fogyatékosagra) figyelemmel. Jellemző szakmacsoportok: számítástechnikai, ügyvitellelítő, kézműves, egyszerű ipari és mezőgazdasági szakmák. Az OKJ legutóbbi módosítása kapcsán a NSZI újabb speciális szakmai programok kidolgozását készíti elő, évente 510 szakmai területen, minisztériumunkkal egyeztetve.

Jelenleg folyamatban van az SzCsM által koordinált, az OM és más minisztériumok részvételével indított brit-magyar projekt kidolgozása és bevezetése a nyugat-magyarországi régióban. Ennek keretében mód van arra, hogy modellkísérlet keretében közreadjuk az Egyesült Királyságban megismert, fogyatékosok körében alkalmazott szolgáltatásokat, amelyek segítik társadalmi beilleszkedésüket és foglalkoztatásukat az elsődleges munkaerőpiacon. A projekt az illetékes szaktárcákkal együttműködésben többszáz fogyatékos részvételével valósítható meg.

Folyamatban van továbbá az SzCsM irányításával több minisztérium, köztük az OM közreműködésével egy olyan Phare-projekt pályázati úton történő bevezetése, amely a foglalkozási rehabilitáció eszköztárának rendszerszemléletű fejlesztését szolgálja Kelet-Magyarország három régiójában. Ez a pályázat elősegíti az új szakképesítések bevezetését, illetve ezzel kapcsolatos központi programok és a kapcsolódó tananyagok, oktatási segédletek kifejlesztését és elterjesztését.

A hazai tapasztalatok is azt mutatják, és ez kedvező tendencia, hogy a rehabilitációs célú képzések időtartama általában hosszabb a kapcsolódó kiegészítő modulok (pl. pályorientáció, munkakipróbáló, felzárkóztató, önismeretfejlesztő, tanulási, álláskeresési technikákat elsajátító, kommunikációs, illetve életvezetési tréningek) alkalmazásával, továbbá a képzést kísérő szolgáltatások (pl. egészségügyi, pszichológiai, szociálpedagógiai) biztosítása miatt.

Ugyanakkor azzal is számolni kell, hogy a hallgatók haladási üteme is lassúbb, figyelemmel egészségi károsodásukra. A képzésben részt vevők a felnőttoktatóktól új pedagógiai módszerek alkalmazását (pl. kapcsolatteremtésben, az empátikus megnyilvánulásban, az önállóságra nevelésben) is igénylik.

Az iskolarendszeren kívüli szakképzések (OSAP) statisztikai rendszerének adatai az 1998-2000 között szervezett rehabilitációs célú szakképzések területére vonatkozóan

Jelentős előrelépésként értékeljük, hogy az iskolarendszeren kívüli szakképzések statisztikai rendszerén belül a megváltozott munkaképességűek szakmai képzésének adatai 1998. év óta megjelennek, elemzésre alkalmasak.

A rendelkezésre álló adatok szerint 1998-ban 29 csoport 483 fővel és 1999-ben 19 csoport 238 fővel, majd 2000-ben 22 csoport 284 fővel kezdte meg a rehabilitációs célú szakképzést.

A rehabilitációs szakképzéssel érintettek *megoszlása a szakképesítés tanulmányi területe szerint*

1998-ban: az azonosítható képzések közül számítástechnikai (10, 97%), a személyi szolgáltatási terület (8, 49%), gazdasági, igazgatási képesítések (5, 38%), oktatói, pedagógiai képesítések (3, 52%).

1999-ben: az azonosítható képzések közül számítástechnikai képesítések (28,15%), a kis- és nagyüzemi ipari képesítések (25,63%), személyi szolgáltatási terület (13,87%), egészségügyi képesítések (7,98%), gazdasági és igazgatási képesítések (5,04%).

2000-ben az azonosítható képzések közül a számítástechnikai képesítések (24,3%), kis- és nagyüzemi ipari képesítések (24,7%), egészségügyi képesítések (6,7%), mezőgazdasági képesítések (6,7%) és a műszaki, technikai képesítések (4,2%).

A rehabilitációs szakképzéssel érintettek megoszlása a szakképesítés OKJ-azonosítója szerint

1998-ban: számítógépkezelő (használó), kereskedő-boltvezető, szociális asszisztens, hegesztő gyakorlati oktató, mérlegképes könyvelő, európai üzleti asszisztens, ABC bolti eladót, háztartási elektronikai műszerész, idegenforgalmi ügyintéző.

1999-ben: számítógépkezelő (használó), szőnyegszövő, virágkötő, ápoló, kosárfonó, európai üzleti asszisztens, fatömegcikk és eszközgyártó.

2000-ben: számítástechnikai, műszaki jellegű, továbbá könnyűipari, háziipari, mezőgazdasági foglalkozásokhoz kapcsolódó képesítések, illetve egészségügyi és szociális szolgáltatásokhoz kapcsolható szakképesítések a jellemzőek.

A rehabilitációs szakképzésben részt vevők *iskolai végzettség szerinti megoszlása* 1998-2000 között: a középfokú végzettséggel rendelkezők aránya 66%-os, a befejezett 8 általános iskolai végzettséggel 21% rendelkezik, az általános iskolát nem végzetek aránya 7%, az egyetemi, főiskolai végzettséggel a résztvevők 6%-a rendelkezik.

Életkor szerinti megoszlásuk 1998-2000 közötti időszakra tekintve, a statisztikában szereplő létszámból a 19-40 év közöttiek aránya 59%-ot tesz ki, a 40-55 év közöttiek aránya pedig 41%-os, összességében a fiatalabb korosztályok képviselői vannak jelen a rehabilitációs célú képzésekben is.

A felnőttképzés területén kezdeményezett aktivitások

Az 1997-1999 közötti időszakban központi rehabilitációs képzési program működött a német szövetségi kormány segítségével kialakított Székesfehérvári Rehabilitációs Modellközpontban. Az intézmény a foglalkozási rehabilitáció integrált képzési programját fejlesztette ki, amely követőkre talált a regionális munkaerőfejlesztő és képző központokban, továbbá a civil szférában is.

A Nemzeti Szakképzési Intézet szervezi a szaktanár-továbbképzés keretében a hátrányos helyzetű és fogyatékos fiatalok, felnőttek körében foglalkoztatott pedagógusok, szakoktatók aktuális pedagógiai, módszertani felkészítését. Ennek kapcsán kerülnek kidolgozásra és bemutatásra a személyiségfejlesztő és általános pályaorientációs speciális programok, továbbá foglalkoznak az értelmi fogyatékosokat érintő felnőttpedagógiai kérdésekkel, se-

gítik az új szemléletmód elterjesztését, amely tartalmazza a fogyatékos személyek önállóságra nevelésének, kapcsolatépítésének módszertani kérdéseit.

A felnőtt fogyatékosok rehabilitációját támogató pályorientációs programokról

Miniszteri értekezlet fogadta el 2001. május 23-ai ülésén “A pályorientációs tevékenység távlati cselekvési programja” előterjesztést, melynek kapcsán foglalkozott a tevékenység fejlesztésének kérdéseivel. Áttekintette a minisztérium irányítási rendszerein belül (közoktatási, szakoktatási, felsőoktatási, felnőttképzési) folyó pályaválasztási, pályorientációs és pályakorrekciós aktivitásokat, amelyek magukba foglalják a pedagógiai szakszolgálatoknak a fogyatékos fiatalok és felnőttek területén végzett ilyen irányú tevékenységet is.

A felnőttképzésről szóló 2001. évi CI. törvény (Fktv.) hatálya a 3. § (2) bekezdés b) pontja szerint kiterjed a felnőttképzéshez kapcsolódó szolgáltatásokra is. Az Fktv. 29. §-a 7. pontja kitér az értelmező rendelkezések sorában a felnőttképzési tevékenységhez kapcsolódó szolgáltatások formáira, köztük a pályorientációs és korrekciós tanácsadásra.

A fentiekre figyelemmel megkezdődtek az Országos Pályorientációs Tanács létrehozásával kapcsolatos munkálatok a pályorientációs tevékenység összehangolására, a színvonalasabb tanácsadói munka kibontakoztatására, továbbá a speciális pályorientációs feladatok ellátására is az egészségileg károsodott fiatalok és felnőttek érdekében.

A pályorientációs és pályakiválasztó tevékenységre a szakmai képzést megelőző szakaszban kerül sor, amelynek színterei: a pedagógiai szakszolgálat, a munkaerőpiaci szervezet szakmai szolgáltatásai, továbbá az oktatási cégek, a szakképző intézmények, köztük a regionális munkaerőfejlesztő és képző központok.

A Székesfehérvári Regionális Munkaerőfejlesztő és Képző Központ keretei között létrejött Rehabilitációs Modellközpont 1997-től folyamatosan látja el a megváltozott munkaképességű fiatalok és felnőttek körében speciális pályorientációs és korrekciós feladatokat, illetve az intézmény munkakiválasztó programot működtet osztrák, német tapasztalatokat adaptálva.

A pályorientációs és pályakiválasztó tevékenységre a szakmai képzést megelőző szakaszban kerül sor, amelynek színterei: a pedagógiai szakszolgálat, a munkaerőpiaci szervezet szakmai szolgáltatásai, továbbá az oktatási cégek, a szakképző intézmények, köztük a regionális munkaerőfejlesztő és képző központok.

A pályorientációs munkafolyamat mind a megváltozott munkaképességű, illetve fogyatékos felnőttek és fiatalok esetében alapvetően arra irányul, hogy egyértelműen kiderüljön: az ügyfél elvárásai és képességei, amelyeket tesztekkel is felmérnek, mennyire esnek egybe a lehetőségekkel. A választott szakmai, illetve életpályára történő felkészüléssel képessé kell tenni az egészségileg károsodott személyeket is az elsődleges munkaerőpiaci részvételre.

Dr. Tauszigné Czákó Zsuzsanna

5. A mentorszolgálat kialakításának lehetőségei

A hátrányos helyzetű munkavállalók munkaerőpiaci integrációja, reintegrációja szempontjából három fontos tendencia – mint kiindulási alap – érdemel figyelmet.

1. Magyarországon a munkaerőpiaci szervezet, működésének elmúlt tíz éve alatt bebizonyosodott, hogy a rövid időn belül állásba nem közvetíthető, a munkavállalásra, képzésre, önálló álláskeresésre nem eléggé motivált, többféle — munkavállalást gátló tényezővel rendelkező — hátrányos helyzetű álláskereső tömegeivel (a hajléktalanoktól a megváltozott munkaképességűeken, az alacsony iskolázottságúakon keresztül a romákig stb.) külső segítség – esetenként speciális szakértelem igénybevétele – nélkül nem tud mit kezdeni a munkaügyi központ munkatársa. *Ezt kompetenciahiánynak nevezzük.*
2. A közigazgatási reformtörekvések abba az irányba hatnak, hogy hosszú távon csak azok a tevékenységek maradjanak az állami közigazgatás keretei között, amelyek hatósági feladatot látnak el. Az elmúlt években végrehajtott átszervezések eredményeként a munkaügyi központok mára már a foglalkoztatási törvényben és annak végrehajtási rendeleteiben meghatározott szolgáltatások biztosításához is csak korlátozott kapacitásokkal rendelkeznek. Példaként meg lehet említeni, hogy a kirendeltségeknek mintegy felében dolgozik csak szakképzett munkavállalási tanácsadó, vannak olyan megyék, ahol a munkaügyi központban nincs pszichológus. Baranyában – ahol minden kirendeltségen legalább egy munkavállalási tanácsadó dolgozik – az egy tanácsadóra jutó regisztrált munkanélküliek száma átlagosan: 2200 fő. *Ezt erőforráshiánynak nevezzük.*
3. Az Európai Unióban is megfigyelhető az a tendencia, hogy szélesedik azoknak a szolgáltatásoknak a köre, amit a hivatásos közigazgatás keretei között már nem lehet biztosítani. Így a munkaerőpiaci és egyéb humán szolgáltatások körében is erősödik a civil szektor szerepe.

Ezen okok miatt előtérbe kerül a hátrányos helyzetű ügyfelekkel való foglalkozás „szolgáltatásának” megvásárlási igénye. Az elmúlt években pedig megteremtődtek a jogszabályi feltételei is (6/1996. (VII.16.) MüM rendelet a foglalkoztatást elősegítő támogatásokról, valamint a Munkaerőpiaci Alapból foglalkoztatási válsághelyzetek kezelésére nyújtható támogatásokról és a 30/2000. (IX.15.) GM rendelet a munkaerőpiaci szolgáltatásokról, valamint az azokhoz kapcsolódóan nyújtható támogatásokról) a szolgáltatások egy részének ily módon történő megvásárlásának. Pályázati úton kiválasztott partnerrel kötött szolgáltatási szerződés keretében biztosítható, amit a rendeletek

- munkaerőpiaci programnak (6/1996. (VII.16.) MüM rendelet alapján),
- vagy munkaerőpiaci szolgáltatásnak (a 30/2000. (IX.15.) GM rendelet alapján) hívnak.

A segítő szolgálat igénybevételének jogi alapja, finanszírozás, követelmények és feltételek

Az Ft. 2000. évi módosítása, valamint az azt kiegészítő jogszabályok (a módosított 6/1996. (VII.16.) MüM rendelet a foglalkoztatást elősegítő támogatásokról, valamint a Munkaerőpiaci Alapból foglalkoztatási válsághelyzetek kezelésére nyújtható támogatásokról, és különösen a 30/2000. (IX.15.) GM rendelet a munkaerőpiaci szolgáltatásokról,

valamint az azokhoz kapcsolódóan nyújtható támogatásokról) teszik lehetővé, hogy a munkaügyi központok a hagyományos aktív eszközökön túlmenően *munkaerőpiaci* szolgáltatásokat is képesek legyenek támogatni.

A segítő szolgáltatás munkaerőpiaci programként történő megvásárlása

Az egyik lehetőség a segítő szolgálat igénybevételére, ha arra egy komplex munkaerőpiaci program keretében, annak részeként kerül sor. A 6/1996. (VII.16.) MüM rendelet 2000. V. 1-től hatályos „Munkaerőpiaci programok támogatása“ (26/AG paragrafusok) alkalmazása teszi ezt lehetővé. A munkaerőpiaci program magában foglalhatja az Ft. által definiált munkaerőpiaci szolgáltatásokat, valamint a Munkaerőpiaci Alap foglalkoztatási és rehabilitációs alaprészből nyújtható foglalkoztatást elősegítő támogatásokat.

A munkaerőpiaci program lehet bármely — a célcsoport foglalkoztatási esélyeit növelő — szolgáltatási elemeket magában foglaló program. Nem feltétel, hogy csak foglalkoztatási programot lehet támogatni.

A program indítása előtt:

- Programtervet kell készíteni.
- Pontosán meg kell határozni a célcsoportot.
- Meg kell fogalmazni a program tartalmát, melyben a munkaerőpiaci szolgáltatások és foglalkoztatást elősegítő támogatások — mint programelemek — mellett meg kell határozni azokat az egyéb humán szolgáltatásokat és a program működtetéséhez szükséges egyéb tevékenységeket, amelyek részei a programnak.
- A programban való részvétel feltételeit.
- A program megvalósításában közreműködők körét.
- A megvalósítás időtartamát.
- Az várt eredményt, valamint annak mérésének, értékelésének módját.
- A program költségvetését, a finanszírozás módját.

A segítő szolgálat igénybevételének lehetőségét az biztosítja, hogy a program elemét képező támogatások és a munkaügyi központ által nyújtott munkaerőpiaci szolgáltatások mellett megtéríthetők a program kidolgozásáért, illetőleg részben vagy egészben történő megvalósításáért a támogatásban részesülőnél felmerülő költségek.

A program kidolgozásának nincsenek költségnormái. A program részben vagy egészben történő megvalósításába pedig a támogató és a támogatott (segítő szolgálat) által közösen megállapított tevékenységek, egyéb humán szolgáltatások tartozhatnak bele a megállapított költségek mellett.

A segítő szolgáltatás munkaerőpiaci szolgáltatásként történő megvásárlása

A másik lehetőség a segítő szolgálat igénybevételére, ha arra a munkaerőpiaci szolgáltatásokról, valamint az azokhoz kapcsolódóan nyújtható támogatásokról szóló 30/2000. (IX.15.) GM rendelet alapján kerül sor.

Jellegéből fakadóan a segítő szolgáltatások a munkaerőpiaci politika és a szociálpolitika köztes területén helyezkedik el. Pénzügyileg korlátozottan értelmezhető a hatékonyságuk.

Nincsenek bevételeik, ugyanakkor társadalmilag mégis hasznos tevékenységet végeznek amennyiben eredményesek az álláskereső munkaezőpiacra történő visszavezetésében. Általánosán elmondható tehát, hogy a segítő szolgáltatást nyújtó szervezet és ez által a segítő szolgáltatás létesítéséhez és fenntartásához elengedhetetlen a külső (állóndó vagy megújuló, de mindenképpen hosszú távra tervezett) finanszírozás megteremtése.

A finanszírozás, a szakmai követelmények és a működési feltételek vonatkozásában két alapeset van a hatályos jogszabályok szerint:

1. Az első esetben, ha a segítő hálózat működését a munkaügyi központ finanszírozza a jelenleg hatályos 30/2000. (IX 15.) GM rendelet a munkaerőpiaci szolgáltatásokról, valamint az azokhoz kapcsolódóan nyújtható támogatásokról szóló szabályozás szerint meg kell felelni a rendeletben előírt — meglehetősen szigorú — szakmai követelményeknek és feltételeknek. Problémás lehet még a hivatkozott rendelet alkalmazása szempontjából az is, ha olyan humán szolgáltatás finanszírozása kerül szóba, amely nem illik bele a rendelet által felsorolt munkaerőpiaci szolgáltatások közé. Ez a tevékenység így közvetlenül nem támogatható a Decentralizált Foglalkoztatási Alaprészből. A definiált szolgáltatások között a „Munkaezőpiaci és foglalkozási információk nyújtása” és a „Helyi (társégi) foglalkoztatási tanácsadás” értelmezhető a legtágabb értelemben, azonban ennek is korlátjai vannak.
2. A második esetben, ha a finanszírozásnak egyéb forrásai vannak — lásd Országos Foglalkoztatási Közalapítvány, az Európai Unió előcsatlakozási alapjai, önkormányzatok, támogató szervezetek, egyéb pályázati lehetőségek —, és a munkaügyi központtól nem a segítő szolgáltatás működésének finanszírozását „várják el”, hanem a célcsoport munkaerőpiaci reintegrációja érdekében történő szakmai együttműködést, esetleg a célcsoportra vonatkozó képzési, támogatott foglalkoztatási, esetleg komplex tranzit foglalkoztatási projektek finanszírozását. Ebben az esetben a segítő szolgáltatás működésének a támogatást nyújtó feltételeinek kell megfelelnie, a munkaügyi központtal pedig egy korrekt partneri együttműködés kialakítására törekszik.

Az első esetben a 30/2000. (IX 15.) GM rendelet részletes szabályait kell alkalmazni, amely a pályázókon kívül a támogató munkaügyi központokra is megfogalmaz támogatási feltételt, miszerint támogatást csak azon munkaerőpiaci szolgáltatások vonatkozásában állapíthat meg, melyek esetében a támogatni kívánt szolgáltatást a munkaügyi központ maga is nyújtja, azaz rendelkezik a támogatott szolgáltatás szakmai ellenőrzésének személyi feltételeivel. (Az én értelmezésemben ez a kitétel azt jelenti, ha egy munkaügyi központ a létszámleépítések következtében arra kényszerül, hogy egy szolgáltatást megszüntessen, akkor a jogszabály szerint ezt a szolgáltatást megvásárolni sincs joga.)

A második esetben, ha a segítő szolgáltatást nyújtó szervezet, vagy a szolgáltatást nyújtó személyek nem felelnek meg a fenti rendeletben leírt feltételeknek, vagy egy — a rendelet által nem definiált — humán szolgáltatás nyújtásáról van szó, a Decentralizált Foglalkoztatási Alaprészből történő támogatása a szolgáltatásnak szóba sem kerülhet.

Ebben az esetben a munkaügyi központ és a „segítő szervezet” között egy lazább — inkább a szakmai, partneri együttműködésre fókuszáló — kapcsolat jöhet létre. A segítő

szolgáltatás feltételei és követelményei eltérhetnek az előzőekben leírtaktól, de a finanszírozási kérdés ebben az esetben is alapvető fontosságú.

A szolgáltatás minőségét alapvetően meghatározza, hogy milyen stabilak, mennyire kiszámíthatóak a szolgáltatás működtetésének hosszú távú finanszírozási alapjai. A segítő szolgáltatást nyújtó szervezet nem tudja elkötelezett segítő munkatársait megtartani, ha a szolgáltatás léte a finanszírozás nehézségei miatt válik bizonytalaná.

Janovics László

II. A regionális munkaerőfejlesztő és képző központok tevékenysége a foglalkozási rehabilitáció komplex programjainak megvalósításáért

1. A Székesfehérvári Regionális Munkaerőfejlesztő és Képző Központ Rehabilitációs Modellközpontjának tevékenysége a szakképzés, a munkakipróbálás és a pályaorientáció területén

Előzmények

1995-ben a Német Szövetségi Munkaügyi és Szociális Minisztérium és a Magyar Munkaügyi Minisztérium között egy megállapodás aláírására került sor, melynek tartalma a foglalkoztatási rehabilitáció magyarországi megvalósítására irányult. Ennek a programnak része a szakmai képzési rehabilitáció is, melynek keretében egy Rehabilitációs Modellközpont kialakítására került sor az egyik magyarországi képző központ bázisán.

Tudvalévő, hogy a képző központokat a munkanélküliség mérséklésére, a gazdasági válsághelyzet kezelésére hozták létre. Alapfeladatuk, többek között, a munkaerőpiaci szakképzés, a foglalkoztatást elősegítő képzés biztosítása és a foglalkoztathatóság növelését célzó munkaerőpiaci szolgáltatás nyújtása. Alapvetően, tehát nem a rehabilitáció a feladatuk.

Alapfeladatként

- a foglalkoztatás, a gazdasági szerkezetváltás végrehajtásának elősegítését,
- az új rendszerű szakmai képzést, át- és továbbképzést foglalmazták meg.

Feladatrendszerükben megfogalmazódnak

- az általános alapfeladatok,
- a munkaerőpiaci képzési feladatok,
- és a vállalkozást segítő feladatok is.

Általános alapfeladatok között szerepel

- a szakképzés folytatása, szervezése,
- tananyagok, képzési programok fejlesztése,
- módszertani és vizsgaközponti működés,
- munkaerőpiaci szolgáltatások nyújtása stb.

Munkaerőpiaci szolgáltatási tevékenységek általában az alábbiakra terjednek ki:

- egészségügyi alkalmassági vizsgálatok,
- képességvizsgálat,
- pályaorientációs képzés,

- képzési tanácsadás,
- nyomonkövetés,
- álláskeresési, személyiségfejlesztési, kommunikációs tréning,
- életvezetési tanácsadás,
- tanulási technikák oktatása.

A vázolt feladatokból látható, hogy egy szerteágazó feladatrendszerű felnőttképzési centrumról van szó, melyben alapvetően ép felnőttek szakmai képzése folyik szociális, munkaerőpiaci és egyéb szolgáltatási feladatok felvállalása mellett.

A képző központ szerepe a foglalkozási rehabilitációban

A székesfehérvári képző központ 1995 őszén kapcsolódott be egy megkezdett magyar-német együttműködés keretében folyó programba, amely a kelet-európai régió szociális támogató rendszerének megújítását szolgálta. A programban való részvételi szándék bátorságát az adta, hogy ez a képző központ már eredetileg is úgy épült, hogy mozgáskorlátozottak számára is biztosítani tudta a képzésben való részvétel lehetőségét.

1995 ősztől további személyi, tárgyi és technikai feltételeket megteremtve tudatosan készült a foglalkozási és szakmai rehabilitáció feltételeinek kialakítására, a foglalkoztatást elősegítő szakmai képzési rehabilitáció módszereinek kidolgozására és gyakorlatának kialakítására.

Az így kialakítandó rehabilitációs modellközpont működési filozófiáját is ezzel összefüggésben fogalmaztuk meg:

a) A megváltozott munkaképességűek munkaerőpiaci esélyeinek javítása érdekében olyan komplex képzési rehabilitációt akartunk megvalósítani, amely alkalmassá teszi a fogyatékosokat arra,

- hogy passzív ellátó rendszerből kikerüljenek és ellátásukhoz maguk is hozzájáruljanak,
- hogy olyan szakmai képesítést szerezzenek, mellyel a munkaerőpiacon hasonló eséllyel indulhatnak a hátránnyal nem rendelkezőkkel.

b) Az „épekkal” való együttfoglalkoztatás révén hozzájárulhatunk a munkahelyi szocializációhoz és a „másság” elfogadtatásához.

Ennek érdekében tehát megváltozott munkaképességűek számára szóló képzéseink tervezésekor a többi hallgatóval egy csoportban való képzésre is felkészültünk. Ennek indoka az, hogy véleményünk szerint ez a megoldás szocializációs folyamataikban is segít, másrészt motivációs bázisuk növekedését is eredményezi. A többi hallgató számára pedig a „másság” elfogadását teszi lehetővé.

Ezt a filozófiát közvetítettük a többi képző központ számára is, amikor a rehabilitációs szakmai képzési know-how-t átadtuk.

Így tehát a magyarországi képző központ hálózat mind a 9 tagja képes fogadni megváltozott munkaképességű felnőtteket.

A képző központ feladatvállalása a foglalkozási rehabilitációban

A működés megkezdésekor a célt így fogalmaztuk meg:

„A megváltozott munkaképességűek, illetve az azzal veszélyeztetettek munkaerőpiaci integrációjának elősegítése.”

Ebből kiindulva és levezetve, feladatainkat a következőkben fogalmaztuk meg:

Alapfeladataink:

- speciális pályairányítás és tanácsadás,
- szakmai képzés:
 - egészségesekkel együtt képezhető megváltozott munkaképességűek képzése,
 - az egészségesekkel együtt nem képezhető egészségileg károsodottak képzése, akik szakmai rehabilitációval alkalmassá tehetők a munkaerőpiacon történő elhelyezkedésre,
- szakmai, módszertani, koordinációs központi feladatok ellátása,
- a munkaerőpiac és az egészségkárosodás jellege szerint folyamatosan változó hallgatói kör speciális igényeinek kielégítése, amit ma már úgy mondunk, hogy foglalkoztatást elősegítő szakmai rehabilitáció.

A képzés feladatainak részterületei:

Pálya- és szakalkalmassági vizsgálat, amely az egyes szakmák tartalmának, követelményeinek megismerését jelenti, de jelenti a szakmaváltoztatás megalapozását is.

Rehabilitációs képzést megelőző felzárkóztatási feladatok ellátása

A szakmai képzési rehabilitáció célja és feladata:

- a megváltozott munkaképességűeket újra alkalmassá tenni valamely szakma gyakorlására, elsajátítására, amely lehetővé teszi a normál munkaerőpiacon való elhelyezkedésüket,
- regionális és országos jelleggel az átlagtól eltérő, a sérülés jellege szerint is differenciált képzési szükséglet kielégítése,
- a megmaradt képességekre építve a munkaképesség fejlesztése.

A képzési tevékenységet a populáció sajátosságának megfelelő kísérő szolgáltatások egészítik ki.

Ennek rendszerét az alábbi 5 feladatcsoport adja:

- orvosi szolgáltatás: célja az egészségi állapot felmérése, a képzés alatt annak megőrzése,
- pszicho-szociális szolgáltatás, tanácsadás: magába foglalja az ún. hátrányos helyzet feldolgozásához, pszichikai stabilizálódásához, a krízishelyzetek kezeléséhez, az önálló életvitelhez, a szakmai követelmények elsajátításához, a tanulási készségek fejlesztéséhez szükséges ismeretek megszerzésének elősegítését,
- elhelyezkedési tanácsadás: munkahelykereséssel, elhelyezkedéssel összefüggő ismeretek átadása és a gyakorlat megszerzése,

- utógondozás, tanácsadás: a képzést befejezők pályájának, beilleszkedésének figyelemmel kísérésének elősegítése, szükség esetén tanácsadással, foglalkoztatók, célszervezetek, védett munkahelyek munkájának támogatásával,
- speciális pályairányítás és tanácsadás.

Mindezekből látható, hogy a foglalkoztatási és a szakképzési törvény által deklarált iskolarendszeren kívüli képzéstől, az általunk addig művelt munkaerőpiaci képzéstől eltérő szervezésű képzéssel van dolgunk.

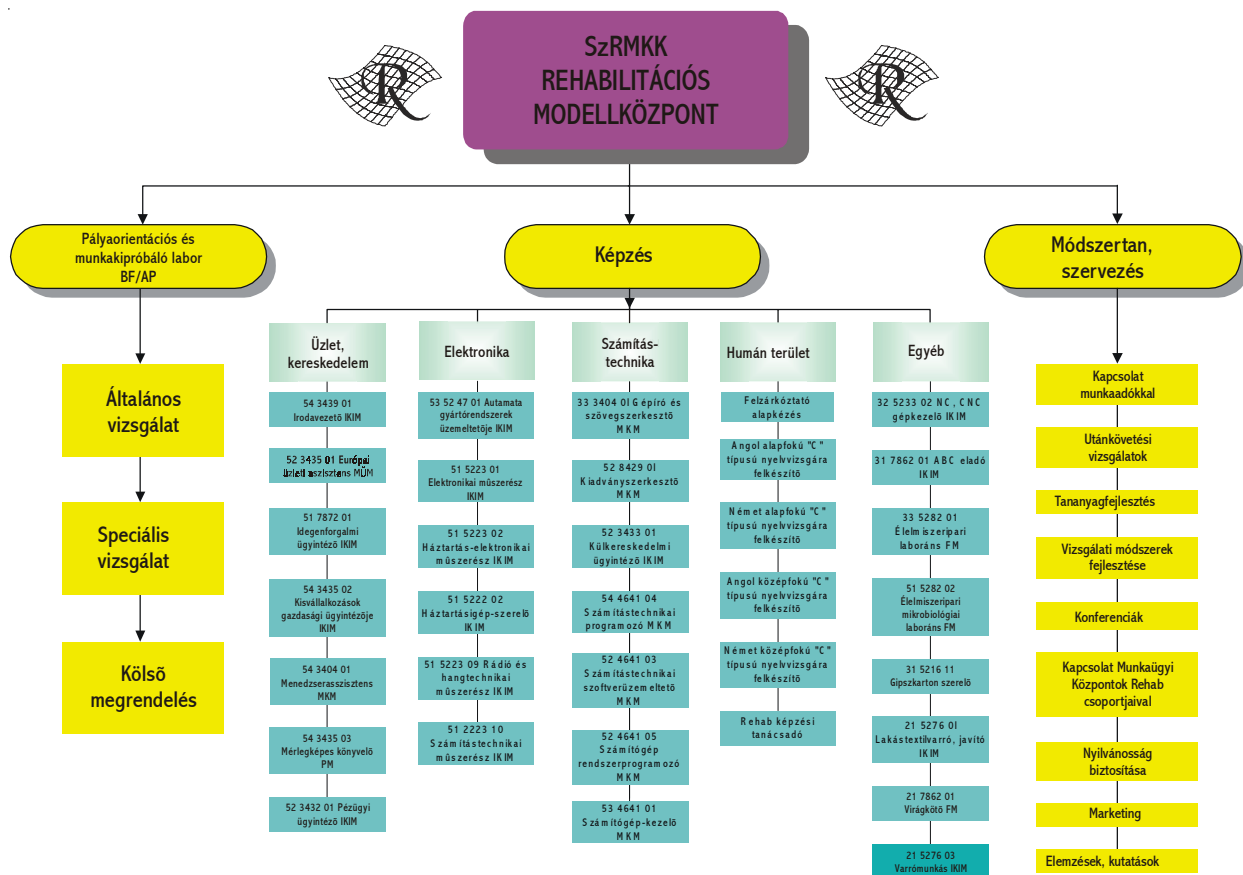
A megváltozott munkaképességűek számára szervezett programjaink abban is különböznek a hagyományos munkaerőpiaci képzéstől, hogy komplex munkakipróbáló és pályaalakmassági vizsgálat előzi meg a képzésbe kerülést, mely a maradó, illetve fejlesztendő képességek feltárására irányul.

Ezzel célunk a megmaradt képességekre építve megváltozott munkaképességű hallgatók célirányos felkészítése egy adott szakma gyakorlására. Ehhez kidolgoztuk az általunk művelt szakmai területekre a képzés követelményprofilját, felvételi kritériumait (pl. képességprofilok kidolgozása).

Alapfeladatnak tekintjük a rehabilitáció területén:

- a pályaorientációs képességfelmérést, képességek kipróbálását (képzés előtt). Az egyhetes program során arra vállalkozunk, hogy az alkalmazott eljárásokkal nagy biztonsággal meg tudjuk mondani, hogy milyen szakma művelésére vagy milyen munkafeladatok elvégzésére alkalmas a jelentkező. A munkakipróbálás során olyan feladatok elvégzését kérjük, amelyek a munkakör betöltéséhez szükséges alapképességeket igényli,
- a felzárkóztatást, képességfejlesztést (a képzéssel párhuzamosan vagy azt megelőzően),
- a pszichés gondolkodást, ami
 - a fogyatékoság elfogadására, csökkentértékűség érzésének, a negatív életképnek, önértékelési zavaroknak a megszüntetésére és pozitív személyiségjegyek kialakítására,
 - az otthoni élettel kapcsolatos problémák kezelésére irányul,
- a munkavállalásra való felkészítést, ami olyan technikák elsajátítását jelenti, amelyekkel a munkaerőpiacon, illetve munkahelyen el tudják fogadtatni magukat mint teljes értékű, egyenrangú felet,
- a szocializációs modellek megvalósítását,
- az utógondozást.

A képző központ szakmai képzési lehetőségének rendszerét a következő ábra mutatja be:

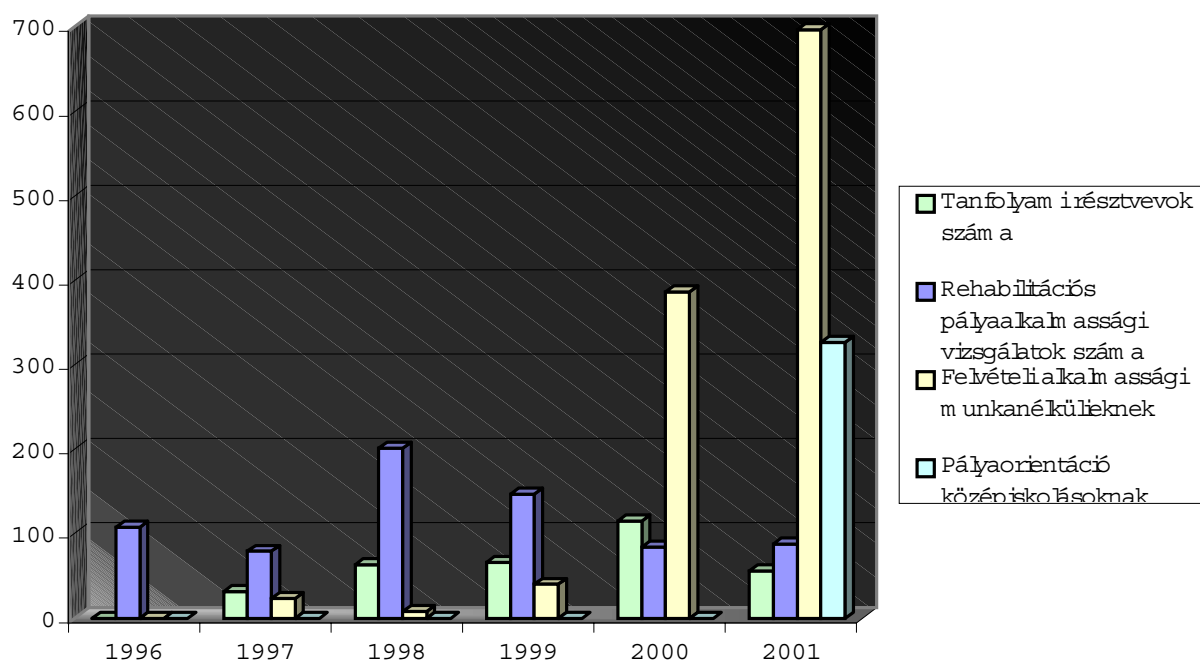

A Székesfehérvári Regionális Munkaerőfejlesztő és Képző Központ Rehabilitációs Modellközpontjának eddigi működése számokban

A Rehabilitációs Modellközpont tevékenységének főbb adatai

1996-2001

Tanfolyamokat / vizsgálatokat befejezők száma	1996. év	1997. év	1998. év	1999. év	2000. év	2001. év
A tanfolyamon részt vevők létszáma:	31 fő	63 fő	66 fő	115 fő	56 fő	
A pályakialakítási és munkakipróbáló vizsgálaton részt vevők	108 fő	79 fő	201 fő	147 fő	84 fő	88 fő
Egyéb vizsgálat / előkészítő program	23 fő	8 fő	40 fő	386 fő	697 fő	
Pályorientáció középiskolásoknak						356 fő

Gyölingné Schindler Rózsa

„Ne azt nézd, hogy miük nincsen, hanem, hogy miük van,
mert... van olyan lelki kincse, mely belőled hiányzik.”
Weöres Sándor

2. A rehabilitációs képzések helye és szerepe az Észak-magyarországi Regionális Munkaerőfejlesztési és Átképző Központ szakképző tevékenységében

A képző központ bemutatása

Az Észak-magyarországi Regionális Munkaerőfejlesztési és Átképző Központ (ÉRÁK) elsőként alakult meg 1991-ben az országban. Az önkormányzatok, a munkaadók és a civil szervezetek igényei alapján végezzük tevékenységünket. A képzési ajánlatainkban szereplő tanfolyamokon, illetve fejlesztéseken túl egyedi elképzelések megvalósítására is vállalkozunk. Borsod-Abaúj-Zemplén, Heves és Nógrád megye területén szervezünk tanfolyamokat, szakmai vizsgákat. Kirendeltségünk van Ózdon, bázisintézményeket működtetünk Salgótarjánban és Egerben.

A jövő modern technikáján, korszerű módszerekkel a holnap szakemberét képezzük az első szakma megszerzésétől az aktív kor határáig. A hozzánk forduló ügyfeleknek segítséget nyújtunk az alapképzettség megszerzésétől kezdődően egészen a felsőfokú szakképesítés biztosításáig. Adataink szerint intézményünkben 2001. december 31-ig 30.145 fő kapott államilag elismert (OKJ-s) vagy munkaerőpiaci bizonyítványt.

Figyelemre méltó eredményeink vannak számítástechnikai és humán területen, ipari képzésekben, nyelvtanításban, távoktatásban.

Intézményünk az ISO 9001:2000 minőségirányítási szabvány szerint működik.

Az Európai Unióhoz való csatlakozási folyamatot támogatva az ÉRÁK rendszeresen részt vesz Phare- és SOCRATES- programokban, s eséllyel pályázhat az ESZA foglalkoztatási és emberierőforrásfejlesztési támogatásaira.

Az ÉRÁK rehabilitációs munkája

A régió sajátosságait figyelembe véve az egyes csoportokon belül kiemelten kezeljük a megváltozott munkaképességűeket és a fogyatékkal élőket. Számukat csak becsülni lehet. Szakértői vélemények szerint hazánkban – megfelelő jogi, pénzügyi és infrastrukturális feltételek mellett – több százezer fő lenne rehabilitálható és kapcsolódhatna be a társadalmi munkamegosztásba.

Ahhoz, hogy a testi vagy szellemi fogyatékkal élő emberek munkaképessége rehabilitációval visszaállíthatóvá váljon, megfelelő tárgyi, pedagógiai segítségre, illetve a munkahelyek speciális kialakítására lenne szükség.

A rehabilitáció ráfordításai ugyanakkor megtérülnének, hiszen az abban részesülő személy szerencsés esetben munkát vállalhat, és ezután már kevésbé támaszkodna az állami juttatásokra.

Ezen szempontokat szem előtt tartva 1999-ben rehabilitációs képzésekkel újra kibővítettük tanfolyami kínálatunkat, hiszen *egri bázisunkon már 1996-ban is indítottunk szívbeteg, hallás-, és látássérült személyek számára szövő, kerámiakészítő és számítástechnikai tanfolyamokat. Innentől számítva már nemcsak integráltan, hanem szegregáltan, homogén*

csoportban is tanulnak intézményünkben megváltozott munkaképességű, ill. fogyatékkal élő hallgatók.

Új lehetőség a bentlakásos képzési forma, így az ország bármely pontjáról jöhetnek hozzánk tanfolyam iránt érdeklődők, egy helyen teremtyük meg számukra a képzési és a bentlakási lehetőséget.

Fontosnak tartjuk a megváltozott munkaképességű személyek és a fogyatékkal élők társadalmi és szakmai beilleszkedésének elősegítését, továbbá társadalmi integrációjukat.

A lényeg, hogy mindenki a saját képességeinek és adottságainak megfelelő programba kapcsolódjon be. A speciális tartalmú képzések az ÉRÁK eszközeivel megoldhatóak. A jövőben ilyen jellegű tanfolyamokat folyamatosan szeretnénk indítani az eddigi tapasztalatainkra építve.

Az elmúlt három év rehabilitációs tapasztalataiból

Számítógépkezelő és számítástechnikai szoftverüzemeltető képzés megváltozott munkaképességű személyek részére:

Innen indult újra, 1999-ben a számítástechnikai szakirányú rehabilitációs képzések sora. Az ügyfelek kiválasztásakor azt tapasztaltuk, hogy az érettségizettek körében az ÉRÁK integrált tanfolyamaira felvett megváltozott munkaképességű hallgatók eredményeihez képest a jelen tanfolyamra jelentkezők által nyújtott teljesítmény alacsonyabb. Ennek okai a következők: a munka és a tanulás nélkül töltött hosszabb időszak, az életkor és a hiányos iskolai felkészültség. Emiatt a tanfolyam idejét 6,5 hónapról 12 hónapra növeltük. Több *hallássérült, mozgáskorlátozott, illetve mozgásszervi megbetegedésben szenvedő, végtaghiányos, továbbá maradandó gyermekkori szemsérülésben, magas vérnyomásban, pajzsmirigyelváltozásban szenvedő, valamint súlyos reumatikus problémákkal, vese és szív gondokkal küzdő hallgató vett részt* a szakmai képzésen. A program befejezését követően 16 főből 13-an helyezkedtek el.

Számítástechnikai alapismeretek vakok és gyengén látók részére:

A rendszerváltást követő munkanélküliség a látássérülteket sem kerülte el, sőt, mivel korlátozott körben foglalkoztathatók, a munkaadók először is tőlük váltak meg. A korábban leggyakoribb telefonalközpont-kezelői állásokat sorra összevonták a portával, az iktatóval, ahol már a látássérülteket nem lehetett foglalkoztatni. No, meg jött a technikai fejlődés, ahol a mellékállomások is automatikusan lehet kapcsolni. A látássérülteknek új munkaterületek után kell nézniük.

Szerencsére a technikai fejlődés nemcsak elzárt munkaterületeket, hanem az új lehetőségek széles skáláját nyitotta meg, mely természetszerűen komoly felkészülést, tanulást jelent. A látássérültek is úgy gondolták, hogy az új területek meghódítása érdekében fejleszteni kell magukat. A beszélő számítógépek használatát egyre többen szerették volna megtanulni amatőr módon, illetve kisebb tanfolyamokon.

A programszervezők ezt ismerték fel, amikor egyéves OKJ-szakképesítést nyújtó és a számítástechnika átfogó területeit magába foglaló oktatást készítettek elő. A jelentkezők részben pályakezdők, részben már gyakorlattal rendelkező munkanélküliek. Terveink szerint a számítástechnikai ismereteiket járulékosan szeretnék hasznosítani, a nyelvismeret, az ügyfélszolgálati munka, illetve a továbbtanulás mellett. A pályakezdők között vannak,

akik kifejezetten informatikai főiskolán szeretnének továbbtanulni. A tanfolyam kitűnő alkalom arra, hogy a számítógépezés speciális, a vakok számára felhasználható technikáit megtanulják, illetve maguk is továbbfejlesszék azt.

A sikeres képzés helyszíne a hallgatók által ismert környezetben zajlott. A tanfolyamra 12 fő nyert felvételt, akiket csoportbontásban (2x6 fő) napi 4 órában képeztünk.

Számítógépező képzés vakok és gyengén látók részére:

A tanfolyamok eredményessége és a hallgatók tanulás iránti motiváltsága ösztönözte az intézmény oktatóit a továbblépésre. A Fogyatékosok Esélye Közalapítványnál két pályázatot nyertünk el, melynek eredményeként a képzések indítására és az ehhez szükséges speciális oktatási eszközök biztosítására sor került. A hallgatók kimagasló eredménnyel zárták a tanfolyamot.

Számítógépes alapismeretek mozgássérültek számára

A tanfolyam a számítógépes képzés mellett munkaerőpiaci tréninget is tartalmazott. A munka világában a mozgássérült személyek többszörösen hátrányt szenvedtek. Megítélésünk szerint a beiskolázott hallgatók kivétel nélkül helyesen mérték fel lehetőségeiket. A számítógépes ismeretek elsajátításával növelték munkaerőpiaci esélyeiket. A pozitív tapasztalatok eredményeképpen több hallgató jelezte részvételi szándékát egy újabb képzésre.

Betanított fazekas

A Búzavirág Alapítvány felkérésére intézményünk az alapítvánnyal együttműködésben betanított fazekas képzést indított. A kihelyezett tanfolyamnak Vámosújfalun és Bodrogolaszin adott otthont. A helyszín lehetővé tette olyan technikák alkalmazását, amelyek szélesebb körű szakmai ismeretet adhattak. A tanfolyami létszám egy vak és öt erősen gyengén látó hallgatóból állt össze. A műhelyben állást kínáltak a faluban és a környéken élő megváltozott munkaképességűeknek, illetve a tanfolyamon végzett hallgatóknak, akik a Kaposvári Expon az OFA különdíját nyerték el, továbbá meghívást kaptak a milánói Kézműves Kiállításra és a „Szentendrei Adventi Vásár”-ra.

Számítástechnikai szoftver üzemeltető képzés vakok és gyengén látók számára

Intézményünk 2001 szeptemberében 12 fővel indított bentlakásos, országos beiskolázású modellprogramot, melynek helyszíne Mályi. A képzésre 4 nő és 8 férfi nyert felvételt, akiknek átlagéletkora 32 év volt, egészségkárosodásuk tekintetében pedig 7 vak és 5 gyengén látó. Előzetes szakmai ismeretük tekintetében is igen nagy differenciálást tapasztaltunk. Volt közöttük dísznövénykertész, kárpitos, raktárvezető, szőnyegszövő, jogtanácsos, kefekötő, zongorahangoló, kosárfonó, fafaragó, telefonkezelő, nyomdatechnikus, gépkarbantartó és javító. Többségük széles körű nyelvtudással rendelkezett a következő nyelvek tekintetében: angol, német, japán, ukrán, orosz, latin, francia.

A csoport legfőbb jellemzői a következők voltak: az állandó kommunikáció, jókedv, nevetés, továbbá erős csoportkohézió (pl. összetartás, egymás segítése), egyénileg nagyfokú figyelmességet, szorgalmat és a tanulmányokban kitartást tapasztaltunk.

A bentlakásos képzési forma biztosította egyúttel kitűnő alkalom arra is, hogy az élet más területén alkalmazott, a vakokat segítő technikákat is elsajátítsuk egymástól. Így a

tanfolyam többet nyújt eredeti céljánál. A közösség megerősíti mindnyájukban azt a tudatot, hogy a látássérülésből eredő problémák kellő akarattal és kitartással enyhíthetők.

Feltettük azt a kérdést, hogy miért választották ezt a képzést. A válaszok a következőket tükrözték: az elhelyezkedés reményében, vállalkozást szeretnének létrehozni, vakokat szeretnének tanítani, életcélt keresnek, ez az utolsó lehetőségük az otthoni környezetüktől történő „elszakadásra”. A csoport tagjainak félelme alapvetően arra irányult, hogy nem sikerül elhelyezkedniük hátrányaik miatt, pedig úgy érzik, hogy ők is hasznos tagjai lehetnének a társadalomnak.

A hallgatók remélik, hogy mire végeznek, addigra az új európai uniós foglalkoztatási formák megerősödnek és nem lesz hiábavaló a kitartó, szívós tanulás. A jelzett tanfolyam hallgatói 12 egészségileg károsodott ember a minél teljesebb életre törekednek, munkával szeretnének magukon segíteni. Valamennyiünkön múlik, hogy ez hogyan sikerül, és milyen lesz a társadalmi fogadtatás.

Soós RolandKovács Mária

3. A Debreceni Regionális Munkaerőfejlesztő és Képző Központ szakmai képzési és módszertani tevékenysége a fogyatékos felnőttek és a tanulási problémákkal küzdő hátrányos helyzetű fiatalok körében

Az intézmény működéséről

A Debreceni Regionális Munkaerőfejlesztő és Képző Központ (DRMKK) a közép-kelet-magyarországi térség egyik legmodernebb felnőttképzési centruma, mely egy kialakult országos hálózat tagja. Az „Emberi erőforrások fejlesztése” világbanki program „Felnőttoktatás és átképzés” című komponensének keretében 1992 nyarától fogadja a hallgatókat és vizsgázókat.

Tevékenységünk fő színtere Hajdú-Bihar és Jász-Nagykun-Szolnok megye, de intézményünk jelen van az ország más területein is. A munkaerőpiac által elvárt korszerű képzések, átképzések szervezésével a nálunk tanulók elhelyezkedési esélyeit növeljük, így adunk lehetőséget számukra az egzisztencia megteremtésére és megtartására. Ügyfeleink körébe tartoznak munkanélküliek, illetve cégek, vállalatok dolgozói, akiknek képzését, át- és továbbképzését végezzük.

A DRMKK filozófiája, hogy a munkanélküliek munkaerőpiaci esélyeit csak úgy növelheti, ha képes az élvonalbeli cégek humánerőforrás-fejlesztési igényeit is legjobb minőségben kielégíteni, miközben alkalmazza a korszerű felnőttképzési módszereket és formákat.

Az általunk szervezett képzési programok figyelembe veszik az egyén előzetes ismereteit, munkatapasztalatait, tanulási képességeit, szokásait és haladási tempóját.

Képzések szervezése mellett a következő munkaerőpiaci szolgáltatásokat biztosítjuk: álláskeresői, életvezetési, konfliktuskezelési, kommunikációfejlesztési tréningeket, pályaaorientációs tanácsadást.

Intézményünk épületében egyszerre 450 hallgató sajátítja el a munkavégzéshez szükséges ismereteket. Képzési palettánk széles körű: közel 250 féle szakma, szakterület közül választhatnak ügyfeleink, és szerezhethetnek államilag elismert OKJ-s képesítést vagy látogatási tanúsítványt.

A DRMKK a képzések szervezése és lebonyolítása mellett vizsgaközpontként is működik.

A képző központ a minőségi felnőttképzés egyik legkorszerűbb bázisaként funkcionál, ISO 90012000 minőségirányítási tanúsítvánnyal rendelkezik.

A DRMKK feladatának tekinti a különféle szempontokból „sokszor halmozottan” hátrányos helyzetű, sérült, fogyatékos és megváltozott munkaképességű felnőttek iskolai felzárkóztatását, szakképzését, munkaerőpiaci reintegrációját és rehabilitációját.

A Debreceni Regionális Munkaerőfejlesztő és Képző Központ és a Hajdú-Bihar Megyei Munkaügyi Központ Humánszolgálati Osztálya által közösen kidolgozott **REHABILITÁCIÓS MENTOR** képzésben 14 fő segítőt képeztünk ki, akik a Mozgáskorlátozottak Hajdú-Bihar Megyei Egyesülete keretében segítik a megváltozott munkaképességű mun-

kanélküliek képzési és foglalkozási rehabilitációját. A képzés anyagi feltételeit pályázat alapján a Hajdú-Bihar Megyei Munkaügyi Központ biztosította.

A Hajdú-Bihar Megyei Munkaügyi Központ és a Debreceni Regionális Munkaerőfejlesztő és Képző Központ 1999-ben kötött együttműködési megállapodást a megváltozott munkaképességű munkanélküliek rehabilitációját segítő képzési programra.

A legfőbb célkitűzésünk az volt, hogy olyan előkészítő programot, tréninget szervezzünk, amely az egészségileg károsodott személy megmaradt, ép képességeire épít. Ezzel alkalmassá tesszük az egyént arra, hogy személyiségét megerősítve, olyan készségeket fejlesszünk ki és technikákat (pl. tanulási, önismereti, munkavállalási) sajátíttassunk el, amelyekkel lényegesen növelheti esélyeit egy szakmai képesítés megszerzésében, majd a munkavállalásban.

Képzési és foglalkozási rehabilitációt előkészítő program

Az ország keleti régiójában a rehabilitáltak foglalkoztatása nagyon nehéz. Csak néhány védett munkahely és célszervezet vállal foglalkoztatást. Az előkészítőről kikerülők viszont felkészültek és elég erősek arra, hogy az elsődleges munkaerőpiacra bekerüljenek. Ezzel összefüggésben az intézménynek sokat kell tenni hallgatói sokirányú felkészítése érdekében.

A képző központ a rehabilitációs tréninget eddig 5 alkalommal 75 fő részére szervezte, 240 órában, melyet minden esetben alapos előkészítő munka előzött meg.

A tréning ideje alatt minden egyes résztvevő esetében feltártuk képezhetőségének irányát, mértékét, motiváltságát a választott új szakmát illetően. A hallgatók a képzést megelőzően foglalkozásegészségügyi orvosi alkalmassági vizsgálaton is részt vettek. A vizsgálatok kiterjedtek a választott szakmákra is. Ezzel sikerült kiküszöbölni a lemorzsolódást, illetve elkerülni azt, hogy sokszor a hallgatók megalapozatlanul döntsenek egy-egy szakma mellett.

A tréningek minden esetben gyakorlatorientáltak voltak, szakemberek, pl. pszichológus, szociológus, szociálpolitikus, pszichiáter, pedagógus, munkaerőpiaci szakértő irányításával történtek. A tréningeket továbbá az interaktivitás jellemezte gyakori visszacsatolással, értékeléssel. A képzés rugalmas moduláris elven működött, kis csoportos tréningmetodikai elemeket tartalmazott, a felnőttképzésre jellemző módon figyelembe vette az éppen aktuális résztvevők autonóm személyiségét, eddigi munka- és élettapasztalatát. A hallgatók a modulokhoz kapcsolódó feladatok és tesztek alapján adtak folyamatosan számot alapvető készségeikről, képességeikről, jártasságaikról, munkatapasztalataikról és jövőbeni elképzeléseikről.

Beiskolázásra került több megváltozott munkaképességű munkanélküli az „Esélyt 2000. Program” keretében a szakképzést alapozó 58 osztályos felzárkóztató általános iskolai záróvizsgával befejezett képzésre is. Számukra az általános iskolai tanulmányok befejezése, a záróvizsga után és a szakképzés megkezdése előtt fontos volt a rehabilitációs előkészítő programon való részvétel a sikeres szakképzés indításához.

Rehabilitációs képzési programok a foglalkoztatás elősegítésére

A 240 órás tréning után a hallgatókat az egyéni képességek, jártasságok és érdeklődés figyelembevételével integrált képzésbe vontuk, és a következő szakmákra képeztük ki:

gombatermesztő, virágkötő, gyógynövénygyűjtő és -feldolgozó, szociális gondozó és ápoló, dajka, ABC-eladó + pénztárgépkezelő, internet manager, számítógépkezelő (használó), gépíró és szövegszerkesztő, irodavezető, lakástextilvarró és javító + patchwork, orvosírnok.

Valamennyien eredményes OKJ-s vizsgát tettek, közülük 3 fő igényelte a munkaügyi központ vállalkozóvá válás támogatását, mellyel jelenleg is sikeres vállalkozóként dolgozik. Az előkészítő programok zárása után összességében a résztvevők 60%-a sikeresen elhelyezkedett a munkaügyi kirendeltségek és a rehabilitációs mentorok segítségével a nyílt munkaerőpiacon. Az enyhe fokban sérült hallgatók közül védett munkahelyeken vállaltak munkát (pl. Mozgáskorlátozottak PIREMON Kisvállalata).

Két homogén csoportban szerveztünk OKJ-s képzést a Fogyatékosok Esélye Közalapítvány teljes anyagi támogatásával „A munka világához való integrációra felkészítő tanfolyam keretében”. 15 fő varrómunkás képesítést, 13 fő textiljátékkészítő szakképesítést szerzett. Mindkettő Hajdú-Bihar megye munkanélküliségi mutatóit tekintve egyik leghátrányosabb területén, a Sárréten (Püspökladányon és térségében) lakó sérült, illetve megváltozott munkaképességű embereknek teremtett lehetőséget a továbbtanulásra, illetve szakképesítés megszerzésére, a tanfolyam befejezését követően adott esélyt az újrakezdésre, a munkába történő visszakerülésre.

Valamennyien részt vettek a szakképzés előtt előkészítő programon, a záróvizsgák után teljes foglalkoztatásukat vállalta a PIREMON Kisvállalat Püspökladányi Üzemegysége.

Együttműködési lehetőségek a rehabilitáció integrált programjában

A rehabilitációs tréningeket és a szakmai képzést szorosan együttműködve bonyolítottuk le a Hajdú-Bihar Megyei Munkaügyi Központ Humánszolgálati Osztály Rehabilitációs Munkacsoportjával, valamint a Debreceni, Püspökladányi Kirendeltségek rehabilitációs koordinátoraival. Mivel a foglalkozási rehabilitációs folyamat elválaszthatatlan az orvosi és szociális rehabilitációtól, ez indokolta az együttműködést a DMJV Polgármesteri Hivatal Humánpolitikai Főosztályával, valamint Népjóléti Osztályával és Foglalkoztatási Csoportjával, a Városi Egészségügyi Szakszolgálattal. A rehabilitációs programban partnerként részt vettek a Mozgáskorlátozottak Piremon Kisvállalata rehabilitációs mentorai, a Fogyatékosok Esélye Közalapítvány, a Debreceni Egyetem Szociológiai Intézete, valamint az érintettek érdekvédelmi és civil szervezetei is. Terveink megvalósítása, szolgáltatásaink bővítése érdekében folyamatosan és sikeresen vettünk részt pályázatokon (Phare, OFA, Nyitott Szakképzésért Közalapítvány) is.

A Debreceni Regionális Munkaerőfejlesztő és Képző Központ változatlanul minden pályázati lehetőséget kiemelt figyelemmel kísér, amely a megváltozott munkaképességű, fogyatékos, illetve halmozottan hátrányos helyzetű emberek mentális, szociális és munkaerőpiaci esélyeit javítja, visszavezeti őket a passzív ellátó rendszerből az aktív munka világába.

Képzési és rehabilitációs programjaink bizonyították, hogy a megváltozott munkaképességű és fogyatékos emberek munkaerőpiaci esélyei jelentősen megnőttek az előkészítő és az OKJ-s szakmai tanfolyamok elvégzése, a képzési rehabilitáció megvalósulása után. Mindössze 3 fő került vissza egészségügyi rehabilitációra, és jelenleg 6 fő van munka nélkül. A többiek kikerültek a segélyezési rendszerből és aktív munkajövedelemmel rendelkeznek. Személyiségükben megerősödtek, és olyan szakképzettséget szereztek, amellyel a munkaerőpiacon hasonló eséllyel jelenhetnek meg, mint a hátránnyal nem rendelkezők. Megvalósult és érvényesült az integráció és a normalizáció elve. A programban részt vevőknek és az együttműködésben közreműködőknek a motiváltsága igen magas volt a közös cél érdekében

Dr. Nagyné Kiss Mária

4. A Pécsi Regionális Munkaerőfejlesztő és Képző Központban folyó rehabilitációs képzési tevékenység az egészségileg károsodott, hátrányos helyzetűek felzárkóztatására

A fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról szóló 1998. évi XXVI. törvény, az Országos Fogyatékosügyi Program, a megyei munkaügyi központokban létrejött rehabilitációs munkacsoportok a foglalkozási rehabilitáció területén dinamikus változást indítottak el.

Tapasztalható, hogy a munkaerőpiac nehezen tudja befogadni a megváltozott munkaképességű munkavállalókat, melyet erősít a meglevő előítélet és intolerancia is. A foglalkozási rehabilitáció problémájának kezelése csak komplex programok által, az érintett intézmények és szervezetek összefogásával, összehangolt munkájával valósítható meg.

Az esélyegyenlőség biztosításának társadalmi elvárása a szakmai képzésben és a foglalkoztatásban is kell, hogy éreztesse hatását.

A Pécsi Regionális Munkaerőfejlesztő és Képző Központ (PRMKK) mint a térség egyik legjelentősebb felnőttképzéssel foglalkozó intézménye, ahol évente mintegy 7000 felnőtt vesz részt a képzés valamilyen formájában, természetes feladatának tekintette a megváltozott munkaképességű, illetve fogyatékkal élők képzésének felvállalását.

A rehabilitációs képzési tevékenység előfeltételei

A Pécsi Regionális Munkaerőfejlesztő és Képző Központ 9 éves működése során nagy hangsúlyt helyezett a megváltozott munkaképességűek képzésére.

A Szülőföld Alapítvánnyal közösen olyan adatbázis kialakítását tűztük ki célul, mely lehetővé teszi a megváltozott munkaképességűek foglalkoztatásiképzési problémáinak mélyreható elemzését, továbbá „beavatkozási stratégiák” kidolgozását. Ezt a programot megvalósítottuk, és az összegyűjtött adatokból statisztikai elemzést készítettünk, melyet munkánk során felhasználtunk.

A hatékony képzési struktúra kialakítása érdekében széles körű együttműködést alakítottunk ki a régióban. Rendszeres munkakapcsolatunk van számos civil szervezettel, alapítvánnyal, érdekképviselői szervezettel, megyei munkaügyi központok rehabilitációs csoportjaival, foglalkoztatókkal, speciális munkahelyekkel, családsegítő központokkal, önkormányzatokkal. Jól segítették a tapasztalatok átadását és a kapcsolati rendszerépítést a szakmai beszélgetések és a különböző rehabilitációs konferenciák is.

A rehabilitációs képzési tevékenység felépítése

A nyitott, rugalmas képzési rendszerünk és annak modularitása lehetőséget ad az individualizált fejlesztésre. A tanulási motiváció, a tanulási és kommunikációs készségek fejlesztése, a mentális képességek elsajátítása, a hiányzó alapismeretek pótlása segíti a résztvevőket identitástudatuk, érdekérvényesítő képességük fejlesztésében, biztonságérzetük és jövőképük kialakításában.

Szakmai képzéseink minden esetben olyan kiegészítő modulokat is tartalmaznak, amelyek az életvitel formálásához, munkahelyi beilleszkedéshez adnak segítséget.

A különböző célcsoportok számára az alábbi lehetőségeket nyújtjuk szakképesítést adó, betanító, ismeretfelújító tanfolyamokon.

A képzések differenciált programokat tartalmaznak:
 a tanulási képességek, elsősorban a kommunikációs készségek fejlesztése, alapismeretek pótlása, pályaaorientáció,
 a szükséges álláskeresési ismeretek és technikák megtanítása,
 a munka világába történő jobb beilleszkedéshez szükséges korszerű munkavállalói tulajdonságok elsajátítása,
 szociális és mentálhigiénés gondozás.

Kiemelt feladatunknak tekintjük:

- a hallgatók pszichológiai és pályaelképzeléseinek részletesebb vizsgálatát,
- a hallgatók személyre szóló rehabilitációs tervének elkészítését és nyomon követését,
- a munkaközvetítői szerep felvállalását,
- szélesebb régiós kapcsolatrendszer kiépítését, a nonprofit szféra feltérképezését, rendszeres kerekasztalbeszélgetések megszervezését,
- naprakész tájékoztatási rendszer kidolgozását, amely hiteles információkat nyújt a megváltozott munkaképességűeknek lehetőségeikről,
- tájékoztató kiadványok elkészítését a célcsoport és szervezeteik számára,
- a különböző integrált képzések bővítését és feltételrendszerének kidolgozását,
- az infrastruktúra fejlesztését, az igény szerint felmerülő átalakítások kivitelezését,
- speciális szállítóeszköz (mikrobusz) beszerzését, mivel ennek hiányában nehézségekbe ütközik a mozgáskorlátozott, vak és gyengén látó hallgatóink szállítása a képzőhelyre.

A programok eredményességének növelése szükségessé tette, hogy intézményünk komplex szakképző programokat állítson össze az adott célcsoport helyzetének konkrét elemzése alapján. A programok megvalósítása eltérő megoldásokat igényel a fiatalok és a felnőttek, integrált, ill. homogén csoportjai esetében.

A programok szakirányait tekintve elsősorban egyszerűbb szakmák jönnek számításba, de ezek mellett jelentősek az informatikai képzések is.

Természetesen az ajánlati programot a munkaerőpiaci helyzet figyelembevételével igyekszünk kialakítani, de meghatározók a megváltozott munkaképességűek igényei is.

Rehabilitációs képzések a Pécsi Regionális Munkaerőfejlesztő és Képző Központban

„Új esély az informatikával” című képzés mozgáskorlátozottak számára (Pályázati program a Fogyatékosok Esélye Közalapítvány támogatásával)

A képzést a „Szabó Tamás emlékére” a Mozgáskorlátozottak Támogatását Célzó Alapítvánnyal közösen együttműködve indítottuk el. Hallgatóinkat az alapítvány közvetítette a képzésbe azzal a céllal, hogy a sikeres vizsga után biztosítja számukra a számítógéppel történő munkavégzést.

Vakok és gyengén látók számítástechnikai alapképzése

A program célja vakok és gyengén látók számára használható és a későbbiekben továbbfejleszthető számítógépes tudás nyújtása.

A képzés megvalósítása speciális taneszközök beszerzését tette szükségessé, ami pályázati forrásból, a Fogyatékosok Esélye Közalapítvány finanszírozásával vált lehetővé. Ezáltal rendelkezünk hangostankönyvekkel, floppyn, ill. CD-n (Brailab PC, Brailab CD) és beszélő szoftverekkel.

„Akadálymentes mintarégió program”

A Kerek Világ Jóléti Alapítvány felkérésére felkészítettük a hallgatókat a közintézmények akadálymentesítésének felmérésére. A siket és nagyothalló, mozgáskorlátozott, vak és gyengén látó hallgatók elkészítették a képzés zárásaként intézményünk akadálymentességi szintjét bemutató térképét.

Értelmi fogyatékosoknak gyékény, szalma és csuhétárgykészítő szakképző tanfolyamok szervezése

A Szociális és Családügyi Minisztérium pályázati kiírásra szerveződött programja a du-nántúli hallgatók számára biztosítja egy olyan szakképesítés megszerzését, amellyel fogyatékoságuk ellenére a munkaerőpiac aktív résztvevőivé válhatnak.

Egészségileg károsodott, fogyatékkal élő hátrányos helyzetű hallgatóinknak **integrált csoportokban** való részvételre is lehetőséget biztosítottunk a következő szakmai képzések esetében:

ABC-eladó

Internetmenedzser (számítástechnikai szoftverüzemeltető + ECDL)

Kereskedőboltvezető III.

Konfekció-, méteráru- és lakástextileladó

Minősített hegesztő

Vállalkozóvá válásra felkészítő tréning

Varrómunkás
 Szőnyegszövő
 Faipari alapozó képzés
 Betanított parkgondozó
 Állatgondozó
 Kerti munkás
 Gyógynövénytermesztő
 Elektronikuskészülék-szerelő
 Virágkötő

A képző központ a megváltozott munkaképességűek képzésén kívül gondolt arra, az Országos Fogyatékosügyi Program szándékaira is figyelemmel, hogy a siketek, nagyothallók és halló emberek kommunikációját elősegítse. Ennek érdekében **jelkommunikációs tréninget** indított, elsősorban közintézményekben dolgozók, ügyfelekkel foglalkozók számára, hogy a siket és nagyothalló ügyfeleik kiszolgálására, a velük való kommunikációra készek legyenek.

Személyi és tárgyi feltételrendszer

Intézményünk 1993-ban kezdte meg működését. Már a tervezés stádiumában célkitűzésünk volt az akadálymentes épület kialakítása. Így válhatott központunk alkalmassá mozgáskorlátozottak, vakok és gyengén látók fogadására.

Az eltelt évek során komoly erőfeszítéseket tettünk az intézményen belül zajló rehabilitációs programok tárgyi, technikai és infrastrukturális feltételeinek megteremtésére, fejlesztésére megfelelő bútorzat, oktatási eszközök vásárlásával.

A tárgyi infrastruktúra biztosításán kívül az oktatáshoz szükséges speciális személyi feltétel is nagy jelentőségű. A PRMKK-ban intézményi rehabilitációs munkacsoport működik, tagjaik koordinálják a megváltozott munkaképességűek képzéseit.

A szakmai képzésre valamennyi szakirányban felkészült szakinstructorok állnak rendelkezésre, akik nagy tapasztalatra tettek szert az elmúlt évek folyamán a felnőttoktatás területén. Rendszeres továbbképzéseken egészítjük ki oktatóink felkészültségét a szükséges rehabilitációs ismeretekkel.

A megváltozott munkaképességűeket nemcsak az alacsony iskolázottság és a szakképzetlenség, hanem a családi, szociális és egészségügyi hátrányok, ill. az ebből adódó életvezetési nehézségek is jellemzik. Ezekre fokozott figyelmet kell fordítanunk a munkaerőpiaci pozíciók és az élethelyzet javítása tekintetében.

A PRMKK a Dél-Dunántúl egyetlen olyan intézménye, amelynek stratégiai céljai között szerepel a rehabilitációs célú szakmai képzés keretében megvalósuló, az egészségkárosodásból adódó hátrányok leküzdése és a munkaerőpiaci esélyek javítása.

Intézményünk továbbra is képzési kínálatának teljes palettájával várja az egészségileg károsodott, fogyatékkal élő hallgatókat.

Horváthné Nóth Edit

5. A Szombathelyi Regionális Munkaerőfejlesztő és Képző Központ aktivitásai a siketek és nagyothallók, valamint a tartósan hátrányos helyzetben lévő emberek körében

Előzmények

A Szombathelyi Regionális Munkaerőfejlesztő és Képző Központ 1999-től foglalkozik a megváltozott munkaképességű, fogyatékkal élő emberek képzésbe vonásának lehetőségével. A felkészülési időszakban az elméleti ismereteket szakmai rendezvények, konferenciák látogatásával sajátítottuk el. Tanulmányi utazás keretében lehetőséget kaptunk a Németországban hatékonyan működő rendszer meglátogatására, valamint a székesfehérvári modellközpont segítségével betekinthettünk annak hazai adaptációjába.

A képzések előkészítő szakaszában felvettük a kapcsolatot a Siketek és Nagyothallók Országos Szövetségével, a szövetség megyei szervezeteivel és a régió (Vas, Zala, Győr-Moson-Sopron megye) munkaügyi központjainak rehabilitációs munkacsoportjaival.

Tervezett képzések a megváltozott munkaképességű munkanélküliek részére a 2001/2002. oktatási évre

1. Siketek és nagyothallók számára tervezett speciális képzések azoknak, akik számítógépes ismeretek elsajátításával szeretnék növelni elhelyezkedési esélyeiket.
2. Siketekkel és nagyothallókkal foglalkozó, közintézményekben dolgozó egészséges hallgatók számára, azon siket vagy nagyothallóknak és családtagjaik számára, akik nem ismerik a jelnyelvet.
3. A „mérsékelten” megváltozott munkaképességűek számára hirdettük meg a vállalkozási ügyintéző és az ECDL moduláris számítógépkezelő tanfolyamainkat. A képzésbe várjuk azokat a megváltozott munkaképességű hallgatókat, akik a képző központ részben akadálymentesített környezetében és speciális beruházást nem igénylő háttérben is képesek részt venni az oktatásban. Allergiás megbetegedésben, magas vérnyomásban, gerincbántalmakban, enyhe mozgáskorlátozottságban szenvedők részére is indítunk szakképző tanfolyamokat.

A Zala Megyei Munkaügyi Központtal és a Siketek és Nagyothallók Országos Szövetségének (SINOSZ) Zala Megyei Szervezetével együttműködve 1999 őszén zalaegerszegi bázisiskolánkban indult egy *számítógépkezelő (használó) tanfolyam nagyothallók részére*. A képzés célja: a számítógép felhasználói szintű kezelésének elsajátítása, a számítógépes rendszer üzemeltetésével kapcsolatos rendszeres napi teendők ellátása, az operációs rendszer kezelése, szöveges dokumentumok előállítása, üzleti, statisztikai, ügyviteli feladatok számítógépes kiszolgálása.

A képzés rövid értékelése

A tanfolyamot 10 fő sikeresen végezte el. A résztvevőket a Zala Megyei Munkaügyi Központ 100%-os képzési támogatásban részesítette.

A résztvevők adottságaira való tekintettel 20%-kal növeltük az előírt tanfolyami óraszámot, így a 360 órás képzési idő lehetőséget biztosított az egyéni haladási ütem figyelembevételére, illetve az esetlegesen felmerülő tanulási problémák korrigálására. A hagyományos képzési formáktól eltérő, a speciális előkészítő és záró szakasz, valamint az emelt óraszámok bevezetése teszi lehetővé a megváltozott munkaképességű emberek képzésben való részvételét, majd a nyílt munkaerőpiacra történő sikeres visszatérését.

A halláscsökkenet emberek képzésében óriási szerepe van a jelnyelv ismeretének. A hallási fogyatékkal élők sajátos nevelésre, oktatásra szorulnak, speciális oktatási módszereket igényelnek. A felkészítést gyógypedagógiai végzettségű oktató láthatja el, illetve az oktatási folyamatban jeltolmácsot kell biztosítani. A hallássérült emberek auditív úton történő ismeretszerzésben gátoltak, ezért oktatásuk során biztosítani kell a vizuális ismeretszerzés lehetőségeit, a szakmai jelszótár alkalmazását. A speciális — egyéni állapottól függő — problémák kezeléséhez, a képzés megkönnyítése érdekében szükséges lehet szakirányú pedagógiai asszisztens, mentálhigiénés szakember igénybevétele. A képzés során keletkezett kommunikációs gátak leküzdésében jeltolmács segítette a csoportot.

Tanulóink visszajelzései alapján azt a tapasztalatot szereztük, hogy a résztvevők a tanulási folyamatban több személyes odafigyelést, törődést igényelnének mind az oktatók, mind a tanfolyamszervezők részéről. Ezek az igények alátámasztják azt a szemléletet, hogy a megváltozott munkaképességű, fogyatékkal élő emberek képzésében az elméleti ismeretek átadása mellett a tanfolyam sikeres elvégzéséhez éppen olyan fontos a lelki tényezők figyelembevétele is.

Zalaegerszegi bázisiskolánkban a 2000. évtől folyamatosan indítunk rehabilitációs célú csoportokat integrált képzési formában. A moduláris ECDL (Európai Számítógéphasználói Jogosítvány) tanfolyamaink résztvevői többnyire megváltozott munkaképességű, tartós munka nélküli, alacsony iskolai végzettséggel rendelkező középkorú emberek, kiknek munkaerőpiaci esélyeit szeretnénk a képzéssel növelni.

A Szombathelyi Regionális Munkaerőfejlesztő és Képző Központ a 2000-es évben a rehabilitációs célú képzések terén a siketekkel és nagyothallókkal való *kapcsolatépítésre* helyezte a hangsúlyt.

Az európai uniós csatlakozás közelgő lehetősége, valamint a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról szóló 1998. évi XXVI. törvény létrejötténél fogva egyre erőteljesebbé és időszerűvé válik az Országos Fogyatékosügyi Programban megfogalmazott feladatok teljesítése. Ennek értelmében a közintézmények 2003. év elejétől kötelesek biztosítani a siket és nagyothalló emberekkel való kommunikációnak, a közszolgáltatások hozzáférhetőségének lehetőségét. A jelnyelvi ismeretek alap és középszintű elsajátításának lehetőségét ajánlottuk fel közel 430 közintézmény vezetőjének, szolgáltatási tevékenységet végző gazdasági társaságoknak és a munkaerőpiac egyéb szereplőinek. Tanfolyamainkat nemcsak halló, hanem a jelnyelvet kevésbé ismerő siket emberek számára is meghirdettük.

A SINOSZ Vas Megyei Szervezetével kialakított együttműködés eredményeként képző központunkban a 2000-es évben két 40 órás alapfokú jeltanfolyamot szerveztünk. Tavasszal 13 fő, ősszel pedig újabb 12 fő kezdhette el tanulmányait. Az alapfokú jeltanfolyam olyan szintre tudja eljuttatni a résztvevőt, hogy képes legyen az alapvető kommunikációra egy siket emberrel bármilyen körülmények között, pl. útba tudja igazítani, képes legyen megtudni tőle, hogy milyen információra vagy segítségre van szüksége.

A sikeres vizsgát tett hallgatókból 2000 szeptemberében 10 fős, majd 2002 januárjában 7 fős létszámmal 50 órás *középfokú jeltanfolyam* kezdődött. A középfokú jeltanfolyam végére a résztvevőnek olyan színvonalú tudásra kell szert tennie, hogy képes legyen egy siket vagy nagyothalló emberrel társalgási szinten kommunikálni, pl. szülői értekezlet, orvosi vizsgálat, közintézményekben történő ügyintézés, esetleges nagyobb értékű vásárlás, panaszos ügyek kivizsgálása.

A képzés jellemzői

Időtartam:

alapfok: 40 óra, heti 1 vagy 2 alkalommal, 23 órában

középfok: 50 óra, heti 1 vagy 2 alkalommal, 23 órában

Betölthető munkakör: önálló munkakör betöltésére nem jogosít

A képzés helye: ReMeK, esetleg igény szerint a bázisiskolákban

A vizsga jellege: elméleti és gyakorlati vizsga

Kiadott okmány: SINOSZ és a ReMeK által kiállított tanúsítvány

Felvételi követelmény: 8 általános iskolai végzettség

Csoportlétszám: 12-15 fő

A tartósan hátrányos helyzetű emberek képzési lehetőségei

A képzés elindításával a tartósan hátrányos helyzetű, egzisztenciálisan és szociális szempontból is nehézségekkel küzdő emberek szakmához juttatását szeretnénk elérni. Egy olyan szakma elsajátítása a cél, melynek gyakorlásával nemcsak önmaguk elhelyezkedési esélyeit növelhetik, hanem szűkebb és tágabb, hasonló élethelyzetben lévő környezetük segítségére, a megfelelő élettér kialakítására, közösségformálásra is felkészíti őket.

A zalaegerszegi Cigány Kisebbségi Önkormányzat, a Zala Megyei Munkaügyi Központ Humán Szakszolgálat és a Szombathelyi Regionális Munkaerőfejlesztő és Képző Központ 2001 nyarán hátrányos helyzetű — elsősorban roma származású —, tartós munkanélküliek számára szociális gondozó és ápoló képzést indított. A tanfolyamot az előzetes kiválasztási eljárás alapján 26 fő kezdhette el.

A képzés bevezető szakaszában csoportépítő tréning keretében kerülhetett sor az ismerkedés, a csoportkohézió, a hatékony együttműködés feltételeinek megalapozására. A tanulástechnika tréning képzésbe iktatásával segítettük elő a tanulással kapcsolatos problémák, gátló tényezők felismerését és kezelését, a résztvevőkben rejlő képességek és új tanulási módszerek felkutatását. A heterogén csoportban a cigánykultúra és hagyományörzés oktatásával erősíteni kívántuk a másság elfogadását.

A szakmai modulok oktatása két fő részre oszlott. Az első lépcsőben a résztvevők a 600 órás elméleti és gyakorlati ismereteket vizsgával zárták, melynek eredményeképp betanít-

tott utcai szociális munkás végzettséget szereztek. A képzés keretében szociálpolitikai ismeretek, szociális munka, egészségügyi alapismeretek, államigazgatási és jogi ismeretek, elsősegélynyújtás, szenvedélybetegségek, rehabilitáció, pszichológiai és kommunikációs ismeretek kerültek oktatásra. A képzés második lépcsőjében 2001 decembertől 15 fő folytatja tanulmányait. Az 1100 órás képzési program 2/3 részében gyakorlati ismereteket sajátítanak el különböző egészségügyi és szociális intézményekben. Az ápolási és gondozási tapasztalatok mellett hallgatóink valós élethelyzetben ismerhetik meg a segítő kapcsolat kialakításának módjait. A képzést 2002 júliusában sikeres vizsgával záró hallgatók szociális gondozó és ápoló képesítést szerezhetnek.

A Szombathelyi Regionális Munkaerőfejlesztő és Képző Központ az elmúlt években számos képzési lehetőséget teremtett a hátrányos helyzetű, tartós munka nélküli emberek számára. Betanított és az Országos Képzési Jegyzékben szereplő szakmunkás végzettség megszerzése érdekében az alábbi tanfolyamokat indítottuk: betanított kárpitos; parkgondozó; fatömegcikk-készítő; továbbá az OKJ-ban szereplő képesítések közül: fatömegcikk-készítő; nehézgépkészítő és motorfűrészkezelő stb. Képzési kínálatunkat folyamatosan bővítjük és a régió munkaerőpiaci viszonyainak megfelelően aktualizáljuk.

Takács György

III. Szemelvények a nonprofit szervezetek rehabilitációs programjaiból

1. Az Országos Foglalkoztatási Közalapítvány a megváltozott munkaképességűekért

Az Országos Foglalkoztatási Közalapítvány (OFA) megalakulása (1992) óta egyik fő prioritásai között szerepel a „foglalkoztatási szempontból hátrányos helyzetű rétegek helyzetének javítására létrehozott” *foglalkoztatási célú alapítványok*, illetve a *munkaerőpiac nem állami szerveződései tevékenységének támogatása*.

Az OFA 1992 óta több mint 800 civil szervezeti projektet támogatott, közel 4 milliárd Ft összeggel, melynek mintegy 10%-a vállalkozott megváltozott munkaképességűek foglalkoztatására.

E projektekben közel 700 — elsősorban halmozottan fogyatékos, értelmi sérült és szenvedélybetegségből gyógyult — megváltozott munkaképességű dolgozót foglalkoztatottak munkaviszonyban, melyből jelentős hányadot képviselt a részmunkaidős foglalkoztatottak aránya. A programokban olyan kiegészítő szolgáltatásokat nyújtottak, mellyel segítettek a munkában való részvétel lehetőségeinek a megteremtése mellett a munkában való bennmaradást is. A hétszáz rehabilitációs munkahely további 140 fő foglalkoztatását igényelte.

A munka mellett folyamatosan fejlesztették, szinten tartották a munkavégző képességet, és az önálló életvitel lehetőségének a kialakításán is fáradoztak. A célcsoport tagjai komplex projektek keretében jutottak jövedelmet biztosító munkához, segítették őket az önálló életvitelben.

A munkavégzés eredményeként eladható és értékesítésre kerülő termékeket és szolgáltatásokat állítottak elő. A projektektől az OFA piacközelí és piacérzékeny tevékenységet várt el a termelési és/vagy szolgáltatási tevékenységnél, viszont a megváltozott munkaképességűek esetében megkövetelte a célcsoport specifikus — elsősorban a munkavégző képesség fejlesztését, szinten tartását megvalósító — kiegészítő szolgáltatások meglétét is.

Az elmúlt évek projektfejlesztő munkája eredményeként kialakultak egyes célcsoportokhoz kötődően modellek vagy modellértékű kezdeményezések. A szűkös források életre hívták a *komplex modelleket*, a *többszatornás finanszírozási rendszert*. Néhány szervezetnél megindult a tevékenység standardizálása és a minőségügyi rendszer bevezetése.

A támogatott programok főbb jellemzői

- a tevékenység *komplex jellege*, mely révén az orvosi-egészségügyi, a pszichológiai kezelés mellett, a mentális és pedagógiai fejlesztés, a képzés-oktatás és a foglalkoztatás, valamint a termelő tevékenység egyidejűleg, egymásra épülten van jelen,

- a jelentős költségkihatású programok sikerét a *társfinanszírozás* garantálja, melyben a szervezetek építenek az állami/önkormányzati, az OEP, a szociális- és a munkaügyi ellátórendszer, ritkábban ez irányú nemzetközi forrásokra, adományokra, saját bevételekre egyaránt,
- a szakmai tevékenység során a *felkészült önkéntesek* mellett a *főállású gondozók, specialisták* jelentik a rehabilitáció, reintegráció sikerének garanciáját,
- a foglalkoztatás megjelenhet mint a *munkaterápia eszköze*, és mint a *munkaviszony keretében megvalósuló értékteremtő, termelőtevékenység* egyidejűleg,
- az egyes célcsoportok és vállalt tevékenységek többsége *modell kísérletként* kezelhető, így mind a szakmai, mind a pénzügyi standardok kidolgozásakor, a közfeladatok kihe-lyezése során, az *ellátási szerződések megkötésénél* megbízható, orientáló alapul szolgálhatnak a közeljövőben,
- a programok jelenleg kettős szorításban élnek. Az OFA ugyanis nem tud folyamatos finanszírozást nyújtani az így létrehozott munkahelyek fenntartására, az állami dotációs rendszer, jelenleg jogszabályi feltételek hiányában nem képes átvenni tartós finanszírozásra az így kialakított tevékenységeket.

A helyzet feloldására született meg a Szociális és Családügyi Minisztérium (SzCsM) kezdeményezése, hogy „A megváltozott munkaképességűek munkaerőpiaci esélyeinek javítása a nonprofit szektor foglalkoztató képességének megerősítésével, az ehhez szükséges feltételek kialakításával” címmel. A kétéves időtartamú kísérleti programhoz 110 millió Ft támogatást a Munkaerőpiaci Alap Irányító Testülete biztosított.

A szakértői munkafázis megalapozta, hogy elkezdődjön:

- a nonprofit szervezetek keretében kialakult védett foglalkoztatás gyakorlatának standardizálása,
- a megváltozott munkaképességűek különféle célcsoportjai számára a tartós foglalkoztatási lehetőséget biztosító formák működését biztosító finanszírozás lehetőségeinek megalapozása,
- a védett foglalkoztatást felvállaló — a megváltozott munkaképességű emberek szociális és munkaerőpiaci szolgáltatások nyújtásával, képzéssel, fejlesztéssel elősegítő — civil szervezetek tapasztalatai összegezésére irányuló program.

A 3 évre tervezett, zártkörű, meghívásos pályázat alapján a *kuratórium 2001. decemberi ülésén hozott döntéssel* — a szerződést követően a 6 támogatott szervezetnél — 2002. januárban megkezdődött.

A támogatási program időtartama alatt szakértőkből és a projektmegvalósító szervezetek vezetőiből, illetve a Szociális és Családügyi Minisztérium képviselőjéből *Szakmai Műhely* került létrehozásra. A Műhely feladata a kísérleti programban részt vevők munkájának a segítése, a komplex foglalkoztatási modell folyamatos elemzése, értékelése, a standardizálás, a normatív finanszírozásra való áttérés előkészítése.

A meghívásos pályázat keretében a támogatottak közé került a GondViselés Közhasznú Társaság (Bp.), a Civitan Club Help Egyesület (Bp.), a Nyújtsd Segítő Kezed Alapítvány

(Békéscsaba), a Búzavirág Alapítvány (Vámosújfalú), a Lámpás — 92 Alapítvány (Valkó) és az EsErnyő Alapítvány (Bp.). Minden feltétel adott ahhoz, hogy a *jó gyakorlat* néhány éven belül a szükséges információt szolgáltatassa majd a döntéshozók számára.

Nemoda István

2. A Nemzeti Gyermek és Ifjúsági Közalapítvány szakképző intézményeiben folyó tevékenység tapasztalatai

A Magyarországon élő fogyatékosok számáról, sérülésük típusáról nem rendelkezünk pontos adatokkal. A birtokunkban lévő információk szerint közel 400.000-re tehető a számuk. Demográfiai összetételükre vonatkozóan megállapítható, hogy a 14-25 év közötti korosztály száma, amely a nappali rendszerű iskoláztatás miatt fontos számunkra, mintegy 30-40 ezer fő.

E csoporthoz tartozók iskolázottságáról az Országos Fogyatékosügyi Programból szerzett adatok szerint a fogyatékos személyek 11,2%-a általános iskolában végezte tanulmányait. Iskolai végzettség tekintetében is összességében alacsonyabb, mint a népesség egészéé. Az alapfokú iskolázottság hiányának egyenes következményeként kimaradnak a közép- és felsőfokú képzésből is. Rendkívül alacsony az érettségivel rendelkezők aránya. Az aluliskolázott fogyatékos személyek munkavállalási esélyei rendkívül kedvezőtlenek. Tapasztaltuk, hogy a munkanélküliség is elsőként, a legnagyobb mértékben érintette a munkaerőpiacon hátrányos helyzetűeket, köztük a megváltozott munkaképességűeket és a fogyatékosokat.

Több fogyatékos ügyet szolgáló program született az elmúlt években hazánkban. Ilyen országosan is egyedülálló program a 16-25 éves fogyatékos fiatalok szakképzési, rehabilitációs programja, amely intézményünk létrehozását is eredményezte. A kormány által támogatott program arra a felismerésre épült, hogy több tízezerre tehető azoknak a fiataloknak a száma, akik egészségkárosodásuk miatt nem szerezhettek szakmai képesítést. Így az önálló életvitelük nem biztosított, eltartásra szorúlnak, nem lehetnek autonóm személyek.

A Nemzeti Gyermek és Ifjúsági Közalapítvány Szakképző, Speciális Szakképző Iskolája és Kollégiuma 1997-ben kezdte meg működését egy komplex szakképző, rehabilitáló és foglalkoztató program keretében.

Az iskola működésének tapasztalataiból

Az iskola alapműveltségi vizsgára készít fel (9-10. osztály keretei között), majd a szakképzési évfolyamain szakmai vizsgára. A 14 és 25 éves korú, egészségükben károsodott (látás, hallás, mozgás, beszéd, enyhén értelmi és más fogyatékokkal küzdő) fiatalok általános művelését és szakmai oktatását, képzését 14 szakmában végzi. Korlátozott számban — az integrált nevelés pedagógia értékeit közvetítve —, a szociálisan hátrányos helyzetű, nem súlyosan sérült, de mentálisan retardált fiatalokat is képezi. Jelenleg a tanulólétszám: 301 fő, a velük foglalkozó pedagógusok, oktatók, kisegítő személyzet száma 115 fő.

Az elméleti és a gyakorlati képzés a közalapítvány intézményeiben folyik. A szakmai képzésen túl folytatunk rehabilitációs tevékenységet, illetve tréningekkel segítjük a fiatalok munkavállalását.

Miután a tanulókat az iskola arra készíti fel, hogy bekerülhessenek az elsődleges munkaerőpiacra és ott megállják helyüket, nagy gondot fordítunk az idegen nyelvi képzésre és a számítástechnikai ismeretek elsajátítására.

A helyi tanterv keretein belül olyan kiegészítő ismeretek oktatását vállaljuk fel (gépírás, könyvelési szoftverek kezelése stb.), amelyek birtokában a végzett fiatalok sokoldalúbbak lesznek, összetettebb munkafeladatok megoldására válnak képessé.

Az egyéni képességek, készségek fejlesztésére, a sérülésből adódó hátrányok kompenzálására megnövelt tanítási idő áll a rendelkezésünkre, amelyet sokoldalú rehabilitációs program egészít ki.

A csoportbontások (idegen nyelv, számítástechnika, gyakorlat, gépírás stb.) is a tananyag eredményes elsajátítását, a lassabban haladók egyéni ütem szerinti felzárkóztatását és a tanulók folyamatos gondozását segítik.

A nyíregyházi székhelyintézménynek két tagintézménye van: Balassagyarmat-Nyírjesen (Nógrád megye) és Bakonyszentkirály-Sövénykúton (Veszprém megye). A tagintézmények saját szakmai képzési profillal gazdagítják a képzési választékot. Jelentős eredménynek tartjuk, hogy az intézmények megalakulásától kezdve 300 fogyatékos fiatal szerzett szakmát.

Az intézmények tradíciókkal még nem rendelkeznek, de annak kialakításán dolgoznak.

A tanulók nagy többségénél tapasztalt hiányosságok: részben tudásbeli, részben a fogalmi és a problémamegoldó gondolkodási képességek, készségek területén jelentkeztek, amelyek a képzés során fejleszthetők. Tapasztaltuk, hogy tanulóink közül sokan évekként ezelőtt jártak iskolába, sokat felejtettek, esetleg meg sem tanultak dolgokat, illetve nem rendelkeznek megfelelő tanulási technikával. Erre figyelemmel a tanév indításakor, szeptember és október hónapban elsősorban egyéni rehabilitációs tervet készítünk a tanulókkal együttműködésben. Ez magában foglalja az egyéni hiányosságok felmérését, és megfogalmazza az ismeretek pótlására, a felzárkóztatásra vonatkozó teendőket.

Az elmúlt tanév szakmai munkáját erőteljesen befolyásolták a fenntartónál és az iskolán belül történt változások. Nehézségeink ellenére is eddig minden évben problémamentesen tudtuk indítani a szakképző osztályokat, és a 2001/2002. tanévben pedig a 9. évfolyamokat is.

A kollégiumi nevelőmunka tapasztalatai

A kollégium tanulási, pihenési, művelődési és szórakozási feltételeket biztosít, otthont ad az iskolába felvételt nyert 14-25 éves sérült fiatalok számára. Ezen kívüli fő tevékenysége a rehabilitációs és habilitációs feladatok ellátása.

A csoportok összetétele mind a sérülés típusai, mind a tanulási képességek, mind a tárgyi tudás szerint igen heterogének. A hátrányokat csak kismértékben sikerül kiegyenlíteni az integrált képzés folyamatában. A jövőben több figyelmet kell fordítanunk praktikus ismeretekre, pl. a hétköznapi élettel kapcsolatos életviteli problémákra.

A kollégiumi nevelés folyamatában is fontos cél a fogyatékoságok által okozott személyiségfejlődési és szocializációs hátrányok csökkentése, kiegyenlítése. Ebben szerepe van a prevenciónak, az ártalomcsökkentésnek, a sérülésekből következő funkciózavarok kiegyenlítésének. Ez a tevékenység komplex, amelyet folyamatában, az említett célkitűzésekkel összhangban az intézmény dolgozói (szaktanárok, gyógypedagógusok, szociális munkások, mentálhigiénikusok, pszichológusok és más rehabilitációs szakemberek) szoros együttműködésével tudja az intézmény megvalósítani.

Iskolánkban a fogyatékos fiatal beiratkozásától kezdve részesévé válik annak az integrált képzési programnak, amely magában foglalja

1. a szakma elsajátítását,
2. a funkciózavarok csökkentését, kiegyenlítését,
3. a személyiségfejlesztést,
4. a szocializációs hátrányok csökkentését,
5. a foglalkoztatáselőkészítést.

Minden évben sikerült a szakmai elvárásokat megközelíteni a fogyatékoság jellege szerinti csoportok kialakításával. Problémát jelentett mindeddig, hogy a rehabilitációs órarendet nehéz összeállítani a magas óraszám miatt, mivel a tanulók fizikai és mentális állapotuk miatt nehezen terhelhetők.

Minden csoport számára gyógypedagógiai foglalkozásokat szervezünk, tekintettel fogyatékoságukra. Sok szakkör működik a kollégiumban, nagyrészt manuális tevékenységekre (pl. kerámia, varrás, hímző, fafaragó) irányulóan. Ugyanakkor kedvelt a Bibliaismereti és a színjátszó szakkör is. A további években mindenképpen bővíteni kívánjuk a lehetőségeket figyelemmel a pályaaorientáció szempontjaira, de a diákok érdeklődésére, igényeire is. A szakkörök választékát pályázati pénzekből tudjuk növelni.

A végzett tanulók elhelyezkedési lehetőségei

Felméréseink azt mutatják, hogy a végzett tanulók 60-70%-a munkába tud állni. A munkaadók többségére jellemző az előítéletektől nem mentes magatartás, amely abban jut kifejezésre, hogy nem szívesen alkalmaznak fogyatékos. Tanulóink gyakran nem a végzettségüknek megfelelő munkakörben tudnak csak elhelyezkedni, sok-sok keresgélés, kudarc után.

Sokat segítene ezen a helyzeten, ha a munkaadót sikerülne érdekeltté tenni abban, hogy fogyatékos is alkalmazzon. Több védett munkahely kialakításával is javíthatnánk a fiatalok elhelyezkedési lehetőségeit.

A jövőt tekintve, továbbra is olyan intézményként szeretnénk dolgozni, amely szellemiségében az egyén számára meghatározó értékeket közvetít. Ezek sorában kiemeljük az emberi élet, a lét tiszteletét, az egyén felelősségtudatát saját és mások sorsának alakításában. Fontosnak tartjuk, hogy diákjaink reális énképpel, önismerettel rendelkezzenek. Értékeljék a megszerzett tudást és választott szakmájuk gyakorlásával érjenek el megbecsülést szűkebb és tágabb környezetükben.

Rózsavölgyi Mária

3. A Motiváció Mozgássérülteket Segítő Alapítvány tevékenysége, együttműködése a munkaügyi szervezettel

Az „Önálló Életvitel” program alapelveit elfogadva, annak megvalósulását segítő szolgáltatások biztosítására jött létre 1991 májusában a Motiváció Mozgássérülteket Segítő Alapítvány (továbbiakban: Alapítvány).

Az Alapítvány egyik alapvető célja olyan szolgáltatások létrehozása, amelyek a mozgáskorlátozott, látássérült és hallássérült emberek mind teljesebb társadalmi integrációját segítik elő.

A szolgáltatások közül elsősorban a munkaerőpiaci szolgálatunkat mutatjuk be.

Munkaközvetítő és Tanácsadó Szolgálat kialakításának és fejlesztésének tapasztalatai

Az Alapítvány több mint 10 éves fennállása óta folyamatosan foglalkozik a munkaerőpiaci szolgáltatások kiépítésével, illetve fejlesztésével. E szolgáltatás kezdetben a munkaerőközvetítésre korlátozódott, majd az igények figyelembevételével folyamatosan bővült és érte el mai komplex formáját.

A Fővárosi Munkaügyi Központ (FMK) az indulástól kezdődően segítette tevékenységünket. Az első időszakban az Alapítványnál történő foglalkoztatás került előtérbe a polgári katonai szolgálat és a közhasznú munka lehetőségeit felhasználva. A hozzánk forduló ügyfeleket az FMK által szervezett programokra irányítottuk. Az FMK-val kialakított partneri viszony erősödését nagymértékben befolyásolta Alapítványunk egyre nagyobb ismertsége és szélesedő kapcsolatrendszere. A megbízhatóságunk, ami egyrészt a tevékenységünkben, másrészt a korrekt költségelszámolásokban nyilvánult meg, tovább erősítette Alapítványunk és a fővárosi munkaügyi szervezet együttműködését bizonyos részfeladatok megvalósítására korlátozva.

Az 1999. évben a jogszabályi környezet változása tette lehetővé azt, hogy munkaerőpiaci szolgáltatás nyújtására civil szervezet is vállalkozhat, és ezzel lehetőség nyílt a munkaügyi központok szerződés kötésére. Kísérleti program keretében 1999 decemberétől 2000 decemberéig lehetőségünk nyílt arra, hogy az FMK támogatásával működtessünk egy olyan komplex munkaerőpiaci szolgáltatást, amely a fővárosban élő, megváltozott munkaképességű és fogyatékos emberekre irányul. Az együttműködés keretében a munkaügyi kirendeltségekkel szoros kapcsolatban és folyamatos konzultációval segítettük a célcsoport munkavállalási esélyeinek növelését. A kölcsönösség elve alapján Alapítványunk biztosította azokat a folyamatokat, tanácsadásokat, amelyek a célcsoport szükségleteire reagálva speciális tudást igényeltek, míg a kirendeltségek főleg a hatósági lehetőségeket biztosították. Az együttműködés egymás tevékenységének kiegészítésére, bővítésére, a választási lehetőségek növelésére irányult.

A 2001-es évben a jogszabályi változások szigorodása miatt az együttműködés feltételei is nehezebbé váltak, de az Alapítvány ezeknek a feltételeknek is minden tekintetben megfelelt. Így lehetőség nyílt arra, hogy a 30/2000. GM rendelet előírásait is figyelembe véve kétéves szerződést kössön szervezetünkkel az FMK. A szerződési előírások nagy feladatot rónak az Alapítványra. Ez kihívást jelent, amely motivál bennünket, az Alapítvány munka-

társait, hogy szerződéses kötelezettségünknek eleget téve megvalósítsunk egy olyan modellértékű tevékenységet, amely nemcsak módszerében, feladatmegvalósításában, szakmaiságában, hanem dokumentációjában, elszámolásrendjében, kapcsolati rendszerében is mások számára átvehető, példaértékű lehet.

A jelenlegi komplex szolgáltatás folyamata a következőket tartalmazza:

1. bejelentkezés, kapcsolatfelvétel,
2. munkaerőpiaci információnyújtás munkaadóknak, munkavállalóknak,
3. munkatanácsadás,
4. álláskeresői tanácsadás,
5. pályatanácsadás, képzési tanácsadás,
6. pszichológiai tanácsadás.

Mindezek a 30/2000. GM rendelet hatálya alá tartozó szolgáltatások, amelyek kiegészülnek még a következőkkel:

7. munkaközvetítés,
8. utókövetés,
9. jogi tanácsadás,
10. személyi segítség,
11. jelnyelvi tolmácsszolgálat,
12. szállító szolgálat,
13. munkavállalást akadályozó szociális tényezők problémakezelése, pl. adósságkezelés, továbbá képzésre felkészítő tréningek,
14. a speciális célcsoport számára az akadálymentességet megvalósító segítségnyújtás, tanácsadás.

Az FMK-szerződés csak a komplex program 1–6. pontjában biztosítja az anyagi háttérrel, azon belül is csak a diplomás tanácsadók által ellátott feladatokra. Az Országos Foglalkoztatási Közalapítvány és a Fővárosi Önkormányzat támogatása nélkül nem valósulhatott volna meg a fentiekben jelzett teljes körű szolgáltatás.

Tevékenységünk a számok tükrében (éves kötelezettségeink figyelembevételével) a következőket mutatják:

- 1500 fő új, regisztrált munkanélküli irányítása a komplex szolgáltatási folyamatba,
- 1375 fő részére munkatanácsadás,
- 440 fő részére pályatanácsadás,
- 1000 fő részére álláskeresői tanácsadás,
- 400 fő részére pszichológiai tanácsadás megszervezése,
- 330 fő munkába helyezése,
- 800 álláshely felkutatása (ebből 600 nyílt munkaerőpiacon),
- 50 fő képzésbe irányítása,
- 280 munkáltatóval kapcsolatfelvétel.

A munkaerőpiaci komplex szolgáltatás minden eleme az Alapítvány működése során szerzett gyakorlati tapasztalatokon alapul. Saját fejlesztésűek az egyes módszerek és tevékenységek meghatározása, továbbá a dokumentáció és adminisztráció rendjének kialakítása, fejlesztése. Természetesen mindezek a hozzánk forduló ügyfelek igényeinek, elvárása-

inak messzemenő figyelembevételével történik. Ezt kiegészítik a megrendelőkkel, a finanszírozókkal kötött szerződéseink.

Személyi Segítő Szolgálat — Szállító Szolgálat

A Személyi Segítő Szolgálat (továbbiakban: Szolgálat) működtetésében részt vesznek háziorvosok, gondozási központok, önkormányzatok és családtagok, akiknek javaslatára lépnek kapcsolatba a fogyatékos személyek a Szolgálattal. A javaslattevőkkel a továbbiakban is szoros kapcsolatot tartanak a Szolgálat munkatársai. A Szolgálat szociális alapellátási feladatokat valósít meg és biztosítja az ápolási, gondozási, személyi segítői szolgáltatásokat. A szolgáltatást egyedül vagy családban élő, önmaga ellátására nem képes, súlyosan fogyatékos személyek, látás-, hallás- és mozgássérült vagy halmozottan fogyatékosok vehetik igénybe. Alapelvünk, hogy nem az igénybe vevő helyett végezzük el a feladatokat, hanem a fogyatékos egyén aktív közreműködésével. A Szolgálat évente 4560 főt lát el. A személyi segítést végzők képzettség tekintetében szociális munkások, szakápolók, valamint középfokú egészségügyi végzettséggel, illetve szakképesítéssel rendelkezők.

A Szállító Szolgálat segíti a fogyatékos személyek munkába, iskolába, egészségügyi, szociális, intézményekbe való közlekedését, ügyintézését, vásárlását, rekreációját. Az ügyfelek szállítása előzetes bejelentés alapján történik. Elsőbbséget élveznek azok az ügyfelek, akik rendszeresen, illetve csoportos keretek között igénylik a szállítást, de az Alapítvány a kapacitás mértékéig igyekszik minden igényt kielégíteni.

FFRISS — Fogyatékos Fiatalok Re/Integrációját Segítő Szolgálat

Az Alapítvány legújabb szolgáltatásai között szerepelnek a FFRISS tevékenységei, amelyek a következők:

Információnyújtás mozgáskorlátozott, látás és hallássérült, illetve értelmi sérült fiataloknak:

- tájékoztatás oktatási, kulturális, sport, utazási lehetőségekről,
- budapesti programajánlás: akadálymentes, „fogyatékos barát” aktuális budapesti programokra figyelemmel,
- információ látássérültek számára irodalmi művek, tankönyvek stb. fellelhetőségi helyéről, a hozzáférhetőség formáiról,
- ifjúsági fórumok, tréningek, programok szervezése.

„Akadálymentes környezetért” program

A program célja, hogy az Alapítvány minél szélesebb körben elterjessze az akadálymentesség szükségességének eszméjét, és tevékenyen részt vállaljon annak megvalósításban.

E program keretében az évek óta felhalmozott tudásunkat és gyakorlati tapasztalatainkat kívánjuk átadni mindazoknak, akik ezt igénylik. A segítségnyújtás során vállaljuk az intézmények felmérését, vizsgálatát az akadálymentesség előírásaival összevetve, és javaslatainkkal segítjük a szakszerű kivitelezést. A vizsgálat kiterjed az intézmény megközelítésére, parkolási lehetőségeire, az intézménybe történő bejutásra, az intézményen belüli közlekedésre. Ezen kívül vizsgáljuk az intézmény helyiségeit, kiszolgálóegységeit és az in-

formációk, a tájékoztatás megfelelőségét. Az akadálymentesség nemcsak mozgássérültekre, hanem látás és hallássérültekre is vonatkozik, nemcsak folyamatos, önálló mozgást kell biztosítani az akadálymentes környezetben, hanem akadálymentességet a kommunikációban és a mindenki által használható, értelmezhető információnyújtásban is.

A szolgáltatásunkat igénybevevők kérésére segítséget nyújtunk a tervezéshez, előzetes költségbecsléshez, illetve vállaljuk a kivitelezést és a nyomon követést egyaránt. Népszerűsítő kiadványainkkal is hozzá kívánunk járulni az akadálymentes környezet megvalósításához.

Információs Iroda

Egyedülálló a több száz könyvből álló szakkönyvtárunk és számítógépes adatbázisunk (6000 rekord), mely szervezetek adatait és a jogszabályokat tartalmazza. Magas színvonalú honlapunk mindenki számára elérhető.

Kiadványaink:

Budapesti Városkalauz sérült embereknek
 Budapesti Szociális Kalauz
 Akadálymentesen Épített Környezet
 Kézikönyv sérült munkavállalóknak
 Személyi Segítők Kézikönyve
 Hogyan Segítsünk Sérült Embertársainkon?
 Akadálymentes Környezet tervezési CDROM

A személyi segítő szolgálat – szállító szolgálat, az információs és tanácsadói feladatok összessége — kiegészül a munkaerőpiaci segítségnyújtással, amely teljes mértékben biztosítja a szociális alapellátásban előírt támogató szolgálatok működését. Alapítványunk tevékenységén belül menedzserszervezeti feladatokat is ellát.

Munkatársaink rendszeresen részt vesznek a hasonló szervezetek fórumain, valamint lehetőség szerint a fogyatékosokat érintő törvényeket előkészítő társadalmi vitában, véleményezésben.

Alapítványunk részt vett a Magyar Köztársaság 1999ben kiírt „Franklin Delano Roosevelt Nemzetközi Fogyatékosági Díj” című pályázatán, melyet Magyarország nyert meg.

Partnerkapcsolataink

Számos szervezettel kötöttünk együttműködési megállapodást, kölcsönösen segítve egymás munkáját.

Legfőbb támogatóink: Országos Foglalkoztatási Közalapítvány, Fővárosi Munkaügyi Központ, Szociális és Családügyi Minisztérium, Fogyatékosok Esélye Közalapítvány, Soros Alapítvány, Gazdasági Minisztérium, Miniszterelnöki Hivatal Informatikai Kormánybiztossága, V. Kerületi Önkormányzat.

Közszolgáltatási szerződéses viszonyban állunk a Fővárosi Önkormányzattal és az Ifjúsági és Sportminisztériummal.

Jelentősnek tartjuk, hogy számos állampolgár az adójának 1%-ával segíti tevékenységünket.

Motiváció Mozgássérülteket Segítő Alapítvány munkaerőpiaci szolgáltatási modelljének bemutatása

A komplex szolgáltatás rendszere alapvetően a speciális munkavállalói csoport szükségleteihez igazodik és azokat a legszélesebb körű tevékenységgel támogatja.

A szolgáltatási folyamatban létrejött meghatározó szervezeti felépítést jellemzi a tevékenységek egymásra épülése, illetve kiegészítése. A szolgáltatások segítik a célcsoportra jellemző problémák kezelését, illetve a hatékony és eredményes célmegvalósítást.

Szervezeti felépítés

Szolgáltatás folyamata

- Regisztráció
- Munkaerő-piaci és foglalkoztatási információs szolgáltatás
- Munkatanácsadás
- Állás tanácsadás
- Pályatanácsadás
- Pszichológiai tanácsadás
- Munkaközvetítés
- Utókísérés

Szolgáltatás folyamata

- Regisztráció
- Munkaerőpiaci és foglalkoztatási információs szolgáltatás
- Munkatanácsadás
- Állás tanácsadás
- Pályatanácsadás
- Pszichológiai tanácsadás
- Munkaközvetítés
- Utókísérés

Szolgáltatások feladatai

- Regisztráció
- A bejövő ügyfelek fogadása, a szükséges dokumentumok begyűjtése, fénymásolása
- Személyes dokumentumcsomag összeállítása, törzslap, adatlap, kötelező dokumentumok fénymásolatai
- Nyilvántartásba vétel, törzsszám megadása
- Átirányítás a munkaerőpiaci és foglalkoztatási információs szolgáltatásba

Munkaerőpiaci és foglalkoztatási információs szolgáltatás

Munkavállalóknak:

- A szolgálat általános bemutatása
- A szolgálat igénybevételének, feltételeinek ismertetése
- A munkaügyi központ regisztrációs feltételeinek ismertetése
- Regisztrált munkanélkülinek járó támogatási lehetőségek ismertetése
- A támogatás odaítélésének, jogi feltételeinek ismertetése

- Munkaerőpiaci jellemzők általános ismertetése
- Üres álláshelyek, elhelyezkedési lehetőségek általános ismertetése
- Szükséges adatlapok, nyilatkozatok, szerződés kitöltése, aláírása
- Érdemi tanácsadásba irányítás
- Pszichodiagnosztikai vizsgálatokhoz tesztek, kérdőívek felvétele

Munkaadóknak:

- Tájékoztatás a munkaerőpiaci szolgáltatásról
- Tájékoztatás a szervezet egyéb igénybe vehető szolgáltatásairól
- Tájékoztatás a munkaadót érintő jogi szabályozásokról (jogosultságok, igénybe vehető lehetőségek)
- Munkakörülmények, foglalkoztatási feltételek, lehetőségek feltérképezése
- Munkaajánlatok felkutatása

Munkatanácsadás:

- Problémafeltáró beszélgetés/első interjú
- Munkavállalást akadályozó tényezők feltárása
- Egyéni képességek, lehetőségek, igények feltárása
- Munkatapasztalat meglétének, illetve hiányának feltárása (képesség, érdeklődés alapú tanácsadás)
- Munkavállalás mint cél/eszköz tartalmának meghatározása (érték alapú tanácsadás)
- Diagnózis felállítása, probléma definiálása
- Egyéni tervkészítés
- Lépések, feladatok meghatározása
- Tervmegvalósítás
- Munkatanácsadás során feltárt problémák kezelése, további szolgáltatásba irányítás

Álláskeresési tanácsadás:

- Álláskeresési technikák
- Álláskereséshez szükséges képességek feltárása, módszerek átadása
- Tárgyi ismeretek átadása
- Technikai ismeretek átadása
- Kommunikációs készségfejlesztés
- Dokumentációelemzés készítése
- Külső megjelenéssel összefüggő ismeretek
- Álláskereséshez szükséges dokumentumok elkészítésének módszerátadása

Pályatanácsadás:

- Problémafeltáró beszélgetés/első interjú
- Pályakép meglétének, illetve hiányának feltárása
- Érdeklődés, képesség, személyiségi jegyek
- Nem a munkaerőpiaci trendekhez igazodó adottságok
- Pályakép meghatározása
- Karrierterv készítése, orientáció

- Pályaterv összeállítása
- Tervmegvalósítás
- Képzési lehetőségek feltárása, gyűjtése
- Képzésbe továbblépés lehetőségének segítése
- Képzési kérelem megírása

Pszichológiai tanácsadás:

- Mentális életvezetési problémák feltárása a munkavállalást akadályozó tényezők szempontjából feltáró beszélgetés
- Pszichodiagnosztikai vizsgálatok értékelése
- A vizsgálat eredményének visszajelzése ügyfélnek/tanácsadónak
- Tanácsadóval történő beszélgetés
- Visszairányítás az alaptanácsadásba (munka, pálya, álláskeresési)

Munkaközvetítés:

- Munkaajánlatok befogadása
- Megfelelő munkavállaló kiválasztása
- A munkaadó tájékoztatása a kiközvetített egyén speciális problémáiról, a személyiségi jogok megsértése nélkül
- Lehetőségek ismertetése egyéb tanácsadásokról (pl. jogi vagy akadálymentesítési programról)
- Időpontegyeztetés
- Találkozás megszervezése
- Igény szerinti segítségnyújtás, az első beszélgetésen való részvétel
- Sikertelen munkaközvetítés esetén az okok elemzése, újabb partnerkeresés

Utókövetés:

- Munkahelymegtartó képesség segítése
- Személyes kapcsolattartás negyedévenként
- Mindkét féllel szükség szerinti konzultáció
- Igény szerinti konfliktuskezelés, mediáció
- Tapasztalatelemzés

Speciális szolgáltatások:

- Jelnyelvi tolmács
- Személyi segítség
- Akadálymentes környezet kialakításával összefüggő tanácsadás
- Jogi tanácsadás

Zalabai Péterné

4. A Viktória Rehabilitációs Központ a mozgássérültek önálló életvitelre történő felkészítéséért, foglalkoztatási esélyeik javításáért

Az intézmény megalakulása és működésének feltételei

A Mozcássérültek Fejér Megyei Egyesülete 1991-ben kapta meg az államtól a székesfehérvári volt szovjet óvodát, hogy ott egy modellértékű rehabilitációs központot hozzon létre a súlyosan mozgássérült emberek helyzetének minőségi javítása érdekében.

Az építkezés 1993-ban kezdődött, és a beruházás első üteme, az ún. „A” épület 1996-ra, az ún. „B” szárny pedig 1998 őszére készült el. A felszereléssel együtt egy kb. 1700 négyzetméter hasznos területű, európai színvonalú intézmény jött létre teljes egészében civil kezdeményezésre, és az érintettek, a mozgássérültek tevékeny részvételével. A központ 1996 őszén nyitotta meg kapuit és kezdte meg működését. A megnyitás óta eltelt időszak bebizonyította, hogy az általunk elképzelt és megvalósított modell működőképes, rendkívül eredményes, gazdaságilag is hatékony, és mindezek mellett emberközpontú.

Jelenleg 51 alkalmazotti státuszú munkatársunk van. Ebből 17-en dolgoznak az egészségügyi, szociális területen s közülük 5-en felsőfokú végzettségűek. A központ dolgozóinak 90%-a csökkent munkaképességű. A központnál most épülő átmeneti, illetve tartós bentlakást is biztosító otthonnál még minimum 17 főnek, ebből 12 mozgássérültnek teremtünk majd munkahelyet.

Az intézmény működtetésében dolgozók létszáma függ a feladatok növekedésétől és az önkormányzatoktól e célra kapott támogatás összegétől. Az intézménynek Székesfehérvár város önkormányzatával évek óta ellátási szerződése van, és e szerint Székesfehérváron a Viktória Rehabilitációs Központ biztosítja a mozgássérültek egészségügyi és szociális ellátását. Mi ezt a feladatot magas színvonalon teljesítjük, és az önkormányzatnak is anyagiilag ez a legkedvezőbb megoldás e feladatok ellátására.

Az intézmény tevékenysége és szolgáltatásai

A központ feladata: a mozgássérült emberek ún. független, illetve önrendelkező életének segítése a komplex rehabilitáció eszközeivel. Ennek szellemében szervezzük a központ tevékenységét, szolgáltatásait. Tevékenységi körök szerint vannak egészségügyi, szociális, oktatási és kulturális, illetve érdekvédelmi, érdekképviselési szolgáltatásaink.

Az intézmény szolgáltató jelleggel működik. A mozgássérült maga dönt arról, hogy milyen szolgáltatásokat akar igénybe venni.

A központ a következő területeken biztosít magas színvonalú szolgáltatásokat:

Egészségügyi jellegű:

- gyógytorna, Pető-módszer szerinti konduktív mozgásfejlesztés (betegségcsoportok szerint is, pl. gerincbetegek, féloldali bénultak, csípőkopásban szenvedők és központi idegsérültek),
- gyógymasszázs, fizikoterápia,

- mozgásterápia, önálló életvitel gyakorlása, pszichés gondozás, egészségnevelés, segédeszközközzvetítés,
- fürdetési lehetőség speciális eszközökkel,
- toló kocsisok, nehezen járók szükség esetén kedvező áron kérhetik be- és hazaszállítást speciális kisbuszunkkal Székesfehérvár területén.

Szociális jellegű:

- a szociális rehabilitáció keretében az ún. személyi segítő és szállító szolgálat működtetése, a hozzátartozók segítése, információ nyújtása, tanácsadás, érdekvédelem.

Kulturális jellegű:

- klub és könyvtár szolgáltatásai nappali időszakban.

Egyéb jellegű:

- fodrászat.

A foglalkoztatás segítése

A munkára való felkészítésen belül a legsúlyosabban mozgássérült embereket is olyan szakma választására, illetve szakképesítés megszerzésére irányítjuk, amivel biztosítható számukra a hasznosságtudat, a munkavégzés, az alkotó tevékenység és az ezekre épülő rendszeres, normális jövedelem elérése.

A központ azon a területei, amelyek gazdálkodó tevékenységet folytatnak – a központi normatívával együtt – ma már a piaci szabályok szerint is jól szolgálják a csökkent munkaképességűek, fogyatékos személyek foglalkoztatását.

Kiemelt szerepe van a foglalkoztatásnak, a munkára való felkészítésnek, illetve a mozgássérültek munkába állításának.

A Rehabilitációs Központ foglalkoztatási tevékenysége fokozatosan fejlődik. Itt az előrelépést nagyban meghatározza, hogy a körülöttünk lévő gazdasági környezettel mennyire tudjuk magunkat elfogadtatni és partnereinket meggyőzni, hogy megfelelő feltételek, körülmények között a súlyosan mozgássérült emberek is teljes értékű, jó minőségű munka végzésére képesek. Egyre több munkát adó partnert sikerült találnunk, akik elégedettek a mozgássérültek teljesítményével, és jó, megbízható partnernek tekintenek bennünket mind a minőség, mind a határidők betartása tekintetében. Napjainkban már 68 olyan céggel, illetve kisvállalkozóval állunk kapcsolatban, akiknek rendszeresen végzünk különböző bedolgozói bér munkákat. Az együttműködés során e cégek már elfogadják és természetesnek tartják, hogy a mozgássérült emberek sokféle munkát képesek elvégezni.

Jelenleg 44 csökkent munkaképességű munkatársunk van, s közülük 35-en dolgoznak a foglalkoztatási részlegeknél. A foglalkoztatási csoportokat is mozgássérültek vezetik. A foglalkoztatásban dolgozók ma már úgymond „eltartják magukat”. (A többség teljesítménybérben dolgozik.) A számítógépterminál munkatársai külső megrendelésre különböző nyomdai munkákat végeznek. Természetesen szeretnénk még több mozgássérültnek munkát biztosítani, de ehhez újabb partnerek és további munkalehetőségek szükségesek.

A számítógépterünkben a következő munkákat tudjuk elvégezni:

Időjárásálló, egyedi tervezésű és formájú emblémák, feliratok, dekorációk készítését gépjárművekre, utcai táblákra, kirakatokhoz, valamint egyéb reklámanyagok (reklámtáblák, eligazító táblák, névjegykártyák, cégekártyák, üdvözlőkártyák, meghívók, szórólapok, egyedi pólók stb.) készítését is rövid határidővel. Továbbá: szöveg- és kiadványszerkesztést, szakdolgozatok készítését, adatrögzítést, CD-archiválást. Ismertségünk növelése és új kapcsolatok kialakítása érdekében rendszeresen részt veszünk a Vállalkozói Napokon. E mellett többször hirdetünk a helyi sajtóban, de igényelnénk, hogy az önkormányzatok is adjanak megrendeléseket a foglalkoztatási egységeinknek, főleg olyan munkák esetében, amiket egyébként is külsősökkel végeztetnek el, és amelyeket a Viktória Rehabilitációs Központ dolgozói is el tudnának végezni. Szükség lenne a megyei munkaügyi központ támogatására, közvetítő szerepére is.

Két év óta működtetjük *a munkát keresők adatbankját*. Az adatbázisba folyamatosan jelentkeznek érdeklődők. Egy jó szakember segítségével sokkal több fogyatékos ember kerülhetne be vagy vissza a munka világába, és ezzel teljessé válna rehabilitációjuk, mivel a fogyatékosok többsége is csak a foglalkoztatása révén kerülhet ki a segélyezett, eltartottak köréből.

Megfelelő szakemberrel tudnánk indítani az ún. tranzitfoglalkoztatást is, amelynek keretében a jelentkezőket felkészítenénk a munkába állásra, majd kijuttatnánk őket a nyílt munkaerőpiacra.

Az általunk ismertté vált személyeknek minden esetben felhívtuk a figyelmét a különböző képzési lehetőségekre vagy a szakmát is adó tanfolyamokra. Többeknek jeleztük azt is, hogy továbbtanuláshoz igénybe vehetik a mozgássérültek egyesületének ösztöndíját. Az egyesület évente 78 fiatal tanulását támogatja havi 246 ezer Ft-tal tanulmányaik befejezéséig.

5. A Regionális Szociális Forrásközpont Kht. tevékenysége Az Integrált Foglalkoztatást Segítő Szolgálat működésében

A program létrejöttének előzményei

A Regionális Szociális Forrásközpont Kht. 1997-ben csendestársként együttműködött a Lebenshilfe Steiermark munkaasszisztensi (Leonardo) projektjével. A munka során a kht. kapcsolatba került ír és francia programokkal is.

Ezek a programok a saját országukban olyan tevékenységet fejlesztettek ki a fogyatékos emberek integrált foglalkoztatása terén, amelyet a forrásközpont is célul tűzött ki.

Nonprofit szervezetként országukban tevékeny részesei voltak annak, hogy az esélyegyenlőség, az integráció, a fogyatékos emberek foglalkoztatásában meghatározóvá váljon.

Alapfilozófiánkban közös volt, hogy a fogyatékos emberek támogatásának hagyományos elképzelésével szemben elfogadtuk a támogatott foglalkoztatás alapelveit.

Hagyományos elképzelés a fogyatékos emberek támogatásáról

A fogyatékos emberek nem képesek önálló döntésekre, ezért védeni kell őket.

A szakemberek jobban tudják, mi a jó a fogyatékos embereknek.

A hasonló fogyatékossgal rendelkező embereknek ugyanolyan, a fogyatékossg által meghatározott sajátos segítség, ill. intézmény szükséges.

A fogyatékos emberek akkor a legelégedettebbek, ha egyszerre munkát végezhetnek.

A fogyatékos emberek maguk közül választják legjobb barátaikat.

Társadalmunk nincs abban a helyzetben, hogy a fogyatékos emberekkel boldoguljon, és megbecsülje őket.

Szakosított intézmények tudnak legjobban megfelelni a fogyatékos emberek szükségleteinek.

Támogató Szolgálat alapelvei

Minden ember maga akarja meghatározni az életét és döntéseket hozni. Ehhez információra és támogatásra van szükség.

Fontos a sokféle perspektíva, a szakembereké csak egy ezek közül.

A hasonló fogyatékossgal rendelkező embereknek különböző képességei, vágyai és céljai vannak.

Mindenki előtt nyitva áll a fejlődés lehetősége. Mindenki egész életén keresztül tanulhat.

Az emberek keresik és ápolják a kapcsolatot másokkal, fontosak akarnak lenni mások számára.

Az emberek hasonló vágyak kielégítésére törekszenek életükben (biztonság, kapcsolat, fejlődés, elismerés).

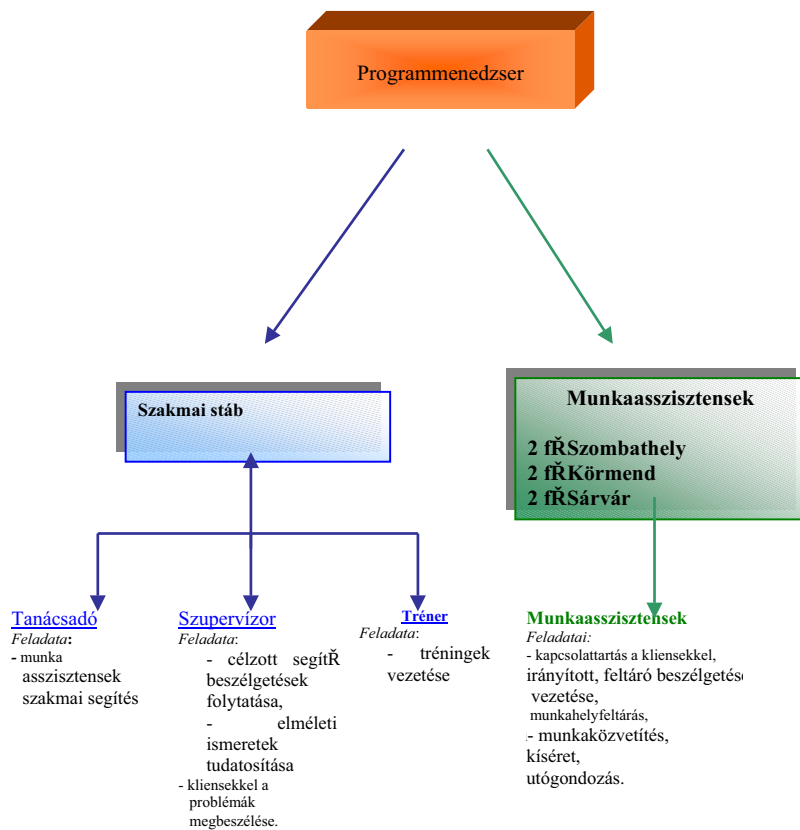
Az embereknek egyéni problémái vannak, és ezért problémamegoldásra van szükségük.

Integrált Foglalkoztatást Segítő Szolgálat szervezeti modellje

INTEGRÁLT FOGLALKOZTATÁST SEGÍTŐ SZOLGÁLAT FINANSZÍROZÁSA

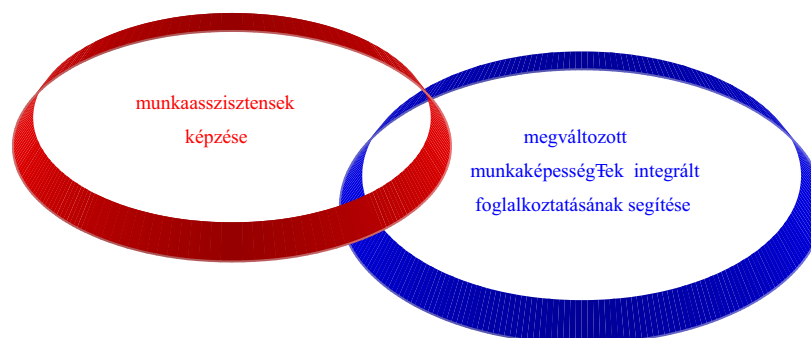
Finanszírozók	1989 december	1999	2000	2001	2002	2003 február
Leonardo da Vinci	22000e Ft					
Vas Megyei Munkaügyi Központ	5000e Ft	5000e Ft	5000e Ft	7000e Ft		
OFA	4658e Ft					
Tempus Közalapítvány			12000e Ft			

INTEGRÁLT FOGLALKOZTATÁST SEGÍTŐ SZOLGÁLAT SZERVEZETI MODELLJE

Mi az integrált foglalkoztatási projekt?

A programnak két, egymástól elválaszthatatlan része van:

Az integrált foglalkoztatás a munkaasszisztensek közreműködésével valósul meg.

A munkaasszisztens: olyan személy, aki a megváltozott munkaképességű, fogyatékos emberek elhelyezkedését és tartós munkavállalását segíti elő a nyílt munkaerőpiacon.

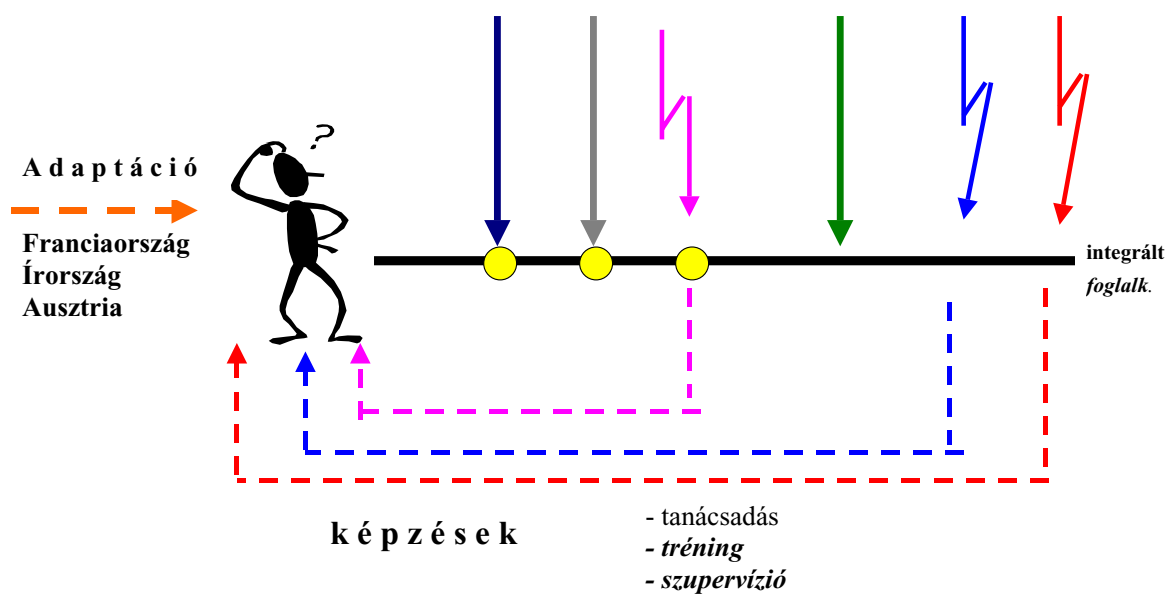
Maguk a munkaasszisztensek egy *munkát kísérő tanulásban* vesznek részt.

A tanulási folyamat során – amely a munkavégzési folyamatot is jelenti – felismerésre és meghatározásra kerülnek a fogyatékos emberek képességei, speciális szükségletei az érintettekkel együttműködve. Alkalmas munkahely keresése arra irányul, hogy az megfelelően a fogyatékos ember képességeinek és szükségleteinek. Ez a módszer lehetővé teszi, hogy a feltárt munkahelyen a fogyatékos embert 100%-os munkaerőként foglalkoztassák. A munkát kísérő tanulás során a munkaasszisztens csak olyan ismereteket, módszereket, technikákat sajátít el, amelyre a munkavégzéshez szüksége van.

A szakemberképzésnek olyan módjáról van szó, amelyben a megszerzendő tudás a munkavégzés során felmerülő elméleti, módszertani hiányosságok kiegyenlítésére szolgál, és a megszerzett tudást azonnal alkalmazzák a gyakorlatban. A képzés szakaszokból, modulokból áll.

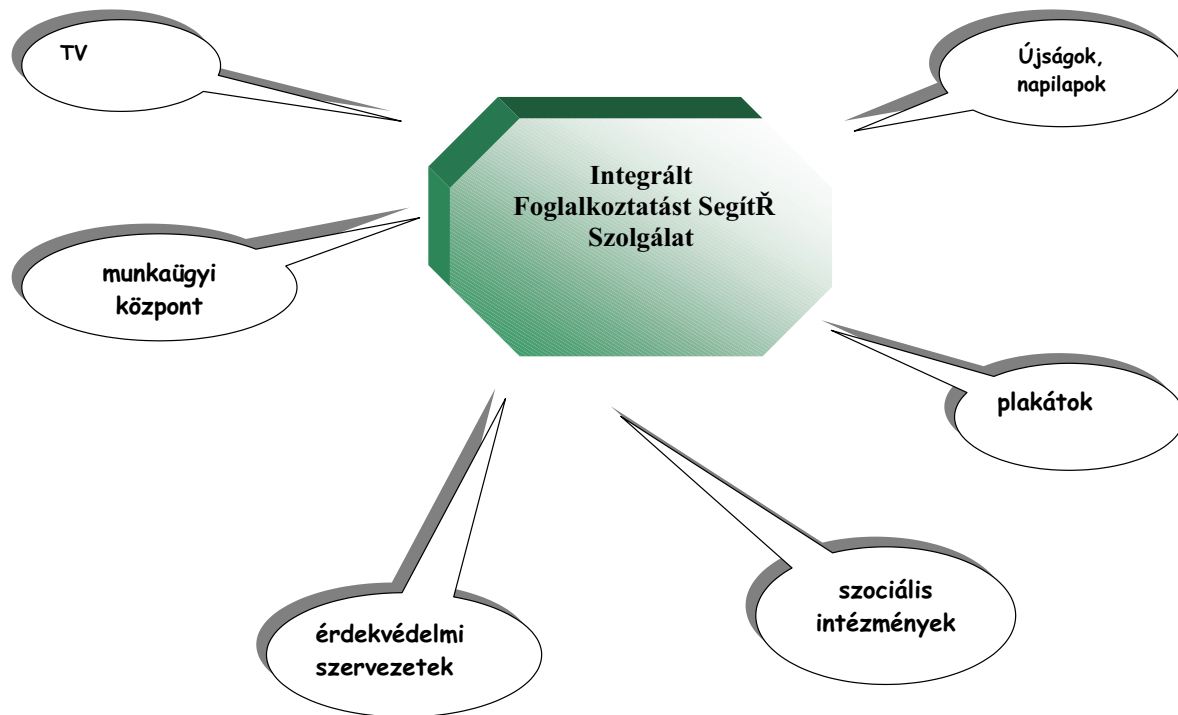
A képzési tartalmat befolyásoló tényezők

ügyfelek, munkaadók, jogi, munkaügyi, gazdasági, szociális környezet

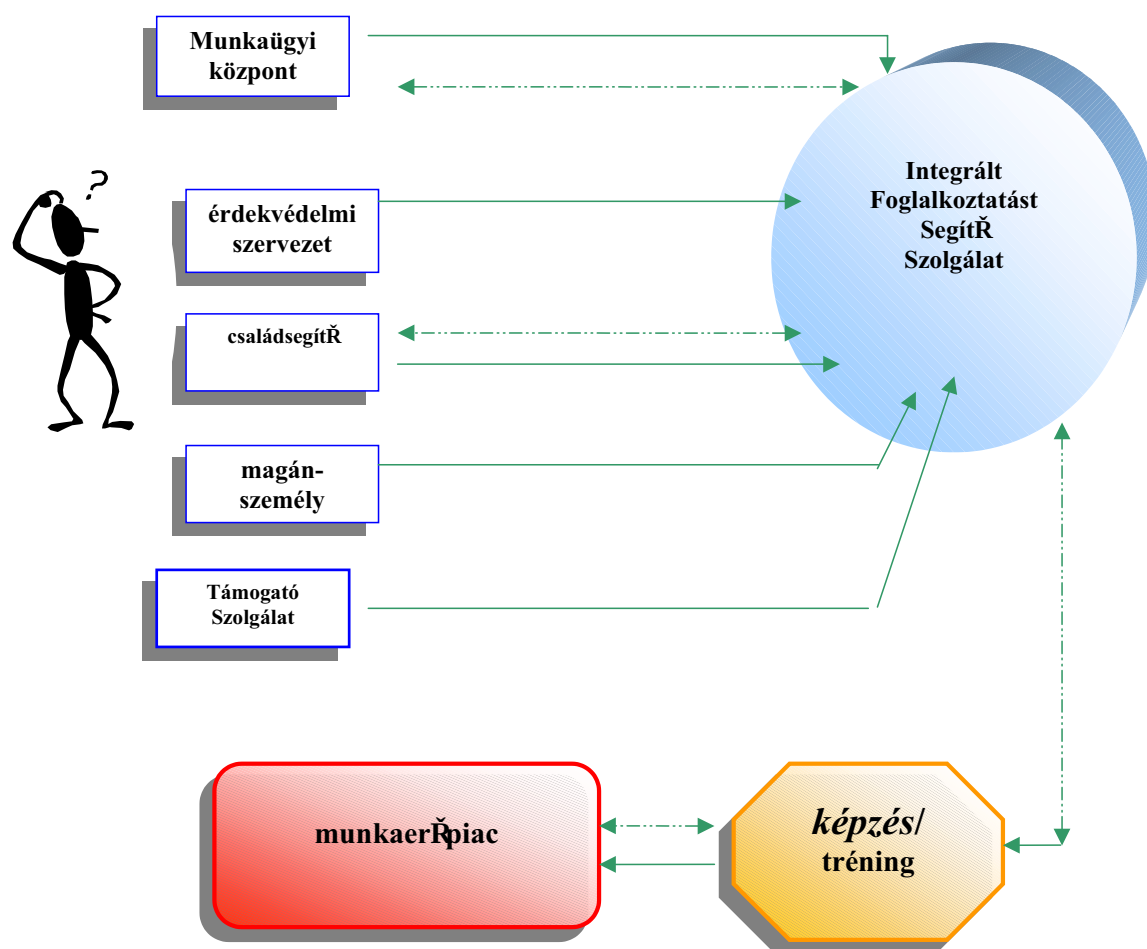
A képzési tartalmat befolyásoló tényezők

AZ ÜGYFÉL TÁJÉKOZTATÁSA AZ INTEGRÁLT FOGLALKOZTATÁST
SEGÍTŐ SZOLGÁLATRÓL

Az ügyfél útja

AZ ÜGYFÉL ÚTJA

A segítő tevékenység tartalma az Integrált Foglalkoztatást Segítő Szolgálat esetében

I. Kapcsolatfelvétel

1. A célcsoportba tartozó ügyfelek megkeresése, feltérképezése

A segítő tevékenység első lépése, melynek során a munkaasszisztens különböző csatornák igénybevételével, a szolgálat működésével kapcsolatos alapvető információkat juttat el a célcsoporthoz. Lehetséges csatornák: hirdetés televízióban, újsághirdetés, plakátok, szórólapok elhelyezése azokon a helyeken, ahol a célcsoport tagjai megfordulnak, tájékoztató fórumok szervezése, munkaügyi kirendeltség, érdekvédelmi szervezetek. Mindezek során lehetőség nyílik arra, hogy a segítségre szoruló személyesen vagy telefonon felvegye a kapcsolatot a munkaasszisztenssel és megbeszéljék az első találkozó időpontját.

2. Tájékoztatás, felvilágosítás, ismerkedés

Az első találkozó alkalmával megtörténik a szolgálat bemutatása, mely magába foglalja az együttműködés tartalmi elemeinek ismertetését is. Az ügyfél ezután eldönti, igénybe veszie a segítséget. Rögzítésre kerülnek az alapinformációk. A találkozó lezárásaként a munkaasszisztens kérdőívet ad át az ügyfélnek, melyet az otthon tölt ki.

A munkaasszisztens feladata a továbbiakban a munkavállalás szempontjából fontos múltbéli szakmai tapasztalatok, képességek, készségek, a munkavállalást akadályozó tényezők, az egyéni igények, ambíciók feltárása.

3. Az egyén élethelyzetének feltárása

A második találkozó alkalmával a bejelentkezéskor elhangzott és a kérdőívben leírt információk összefoglalása, tisztázása történik. A beszélgetés során feltárásra kerülnek azok a problémák, amelyek nagymértékben befolyásolják az ügyfél elhelyezkedésének esélyeit, és meghatározóvá válnak a cselekvési terv elkészítésénél. A találkozó után a munkaasszisztens írásban összegzi a beszélgetés eredményét. *Ezen adatok szolgálnak a továbbiakban kiindulópontként a cselekvési terv elkészítéséhez, meghatározzák a következő lépést.*

4. A munkavállalást akadályozó tényezők feltárása és megoldási alternatívák

Az interjúk során fény derülhet olyan tényezőkre, amelyek akadályozzák az ügyfél munkavállalását. Olyan alapvető problémákról van szó, melyek még a munkahelyszerzésre irányuló cselekvési terv elkészítése előtt tisztázandók. Ezek lehetnek: szociális, mentális, egészségügyi tényezők. Ilyen esetekben az ügyfél számára nyilvánvalóvá kell válnia, hogy ezek a tényezők milyen szerepet játszanak a munkavállalásban, és milyen módon oldható meg az adott probléma. A munkaasszisztens adott esetben megfelelő szakemberhez irányítja az ügyfelet (pszichológus, háziorvos, foglalkozásegészségügyi orvos, Humán Szakszolgálat, munkatanácsadó, családsegítő, önkormányzat stb.), szükség esetén információt kér az egyén által megnevezettektől, tájékoztatást nyújt a képzési lehetőségekről, tréningekről.

5. Együttműködési megállapodás

Az együttműködési megállapodás aláírásával az ügyfél elkötelezi magát a szolgálattal való aktív együttműködésre.

II. Munkahelyszerzés

1. Az elképzelések konkretizálása, cselekvési terv készítése

Az ügyfél képességeinek, tapasztalatainak és igényeinek összegzése után megtörténik a cselekvési terv megfogalmazása, mely egy kivitelezhető, elérhető célra irányul. Sor kerül mindazon információk írásos összegzésére, melyek az ügyfél foglalkoztatása szempontjából fontosak.

2. Képzés

Az igények és a lehetőségek számbavételekor kiderül, hogy a megvalósításhoz szüksége van-e az ügyfélnek újabb képességek megszerzésére. A munkaasszisztens a munkaügyi kirendeltség képzési kínálatát figyelembe véve javaslatot tesz a képzésre vonatkozóan. A képzésre kerülő ügyféllel a képzés befejezése előtt folytatódik az együttműködés.

3. Ügyintézés, aktív közreműködés az álláskeresésben

A munkaasszisztens és az ügyfél által meghatározásra kerülnek azok a lépések, melyeket a munkahelykeresés érdekében meg kell tenni. A munkaasszisztens igény szerint segítséget nyújt: munkáltatói jelentkezési lapkitöltéséhez, szakmai önéletrajz megírásához, az álláskereséshez kapcsolódó technikák megismertetéséhez.

4. Személyre szóló munkahely keresése

A megfogalmazott igények alapján kerül sor az ügyfél számára megfelelő munkahely feltárására. A munkáltatókról információ különböző csatornákon szerezhető be: munkaügyi szervezet munkáltatói csoportja, címjegyzék, ismeretségi viszony alapján, média útján, rendezvények (állásbörze, képzési börze, szakmai fórum) alkalmával, az ügyfél információja alapján. A kapcsolatfelvétel lépései: a munkáltató kiválasztása, telefonon történő rövid bemutatkozás, időpontegyeztetés személyes találkozóra. A találkozó tartalmi elemei: bemutatkozás, munkáltató tájékoztatása a támogatási lehetőségekről, a megváltozott munkaképességű foglalkoztatásának módjairól, lehetőség szerint az egyes munkafolyamatok megtekintése, tájékozódás a munkakörülményekről, együttműködési szándék tisztázása, a kapcsolattartás módjának megbeszélése, foglalkoztatásra irányuló kérdések megbeszélése.

5. Közvetítés az ügyfél és a munkáltató között

Foglalkoztatási szándék esetén sor kerül az ügyfél és a munkáltató kapcsolatfelvételére. Ezt megelőzően a munkaasszisztens felkészíti az ügyfelet a bemutatkozó beszélgetésre (megjelenés, kommunikáció, várható kérdések stb.). Igény esetén a beszélgetésen a munkaasszisztens is részt vesz. A találkozó után megtörténik a tapasztalatok összegzése. A munkáltatóval való megegyezés után a munkaasszisztens szükség esetén segít: az életszervezési problémák megoldásában, az időbeosztás megszervezésében, öltözködésre vonatkozó tanácsokkal, az utazás szervezésében.

6. Munkába helyezés, beilleszkedés és munkafolyamatok elsajátításának segítése

A munkára való felkészítés után történik a munkába helyezés. Szükség esetén a munkaasszisztens személyes segítséget nyújt a munkafolyamat begyakorlásában.

III. Utógondozás

A munkaasszisztens az utógondozás időszakában segítséget nyújt a foglalkoztatás során felmerülő problémák megoldásában. Írásos értékelést kér mind az ügyféltől, mind a munkáltatótól. Ezeket összeveti. A leírtak alapján értékelést készít.

Adatbázis kialakítása és számítógépes dokumentáció

A szakmai munkát számítógépes program segíti, mely lehetővé teszi adatbázis kialakítását és a munkafolyamat dokumentálását. Az adatbázis tartalmazza: a munkáltatók adatait (munkáltató megnevezése, elérhetőség, kontaktszemély), olyan intézmények adatait, mellyel a munkaasszisztens munkája során kapcsolatba kerül (intézmény megnevezése, elérhetőség, kontaktszemély, ügyfélfogadási idő), az ügyfelek adatait (név, lakcím, nem, kor, iskolai végzettség, ellátási forma, egészségkárosodás fajtája). A dokumentáció tartalmazza: az ügyféllel való munkafolyamat lépéseinek leírását (a találkozók tartalma, kísérő intézkedés, bemutatkozó beszélgetés eredménye, gyakorlati felkészítés, munkafolyamatra történő betanítás), a munkáltatóval való találkozók leírását, egyéb intézmények kontaktszemélyeivel való találkozók leírását.

A program segítségével lehívhatók adott időszakra vonatkozóan statisztikai adatok: elhelyezett ügyfelek adatai, ügyfelekkel és munkáltatókkal való találkozások száma, ügyfelek megoszlása nem, kor, iskolai végzettség, ellátási forma, egészségkárosodás fajtája, ellátás szerint, munkáltatók megoszlása működési, szektor, tulajdonos, foglalkoztatottak száma, együttműködési szándék alapján.

Füzessy Józsefné

6. *Értelmi sérült álláskeresők integrált munkavállalásának támogatása a Salva Vita Alapítványnál*

Az alapítvány működéséről

A *Salva Vita Alapítványt* 1993-ban Dr. Brooser Gábor professzor alapította.

Célunk: az értelmi sérült emberek önálló életvitelének, társadalmi beilleszkedésének az integrációnak és a normalizációnak legszélesebb elősegítése.

Alapítványunk elsődleges feladatának határozta meg a hozzánk forduló ügyfelek támogatott, integrált munkába állítását, az ehhez szükséges felkészítést. Ez feltételezi a társadalmi beilleszkedéshez, az önálló életvitelhez szükséges praktikus ismeretek átadását értelmileg sérült fiatalok és felnőttek részére.

Az alapítványnál jelenleg 10 főállású munkatárs dolgozik. Ebből 5 fő végzi a Támogatott Foglalkoztatás szolgáltatást. Valamennyi munkatársunknak felsőfokú végzettsége van, szociális munkás, pedagógus, gyógypedagógus szakképesítéssel rendelkeznek.

Egy év alatt közel 80 ügyféllel vesszük fel a kapcsolatot, akik számára az egyéni problémákhoz igazodó pálya-, illetve munkatanácsadást nyújtunk. Évenként átlagosan 25 fő elhelyezkedését tudjuk biztosítani.

Munkánk három egymásra épülő programrendszerből áll:

1. Speciális fejlesztő foglalkozások, szabadidős, kulturális programok, dolgozók klubja
2. „Munkahelyi gyakorlat” iskolai felkészítő program
3. Támogatott Foglalkoztatás

Meggyőződésünk és tapasztalatunk, hogy az értelmi sérült emberek megfelelő személyes segítségnyújtás mellett a nyílt munkaerőpiacon is alkalmasak a munkavállalásra.

A Támogatott Foglalkoztatás mint szolgáltatás szükségességének indoklása

Az értelmi sérült embereknek is alapvető emberi joguk, hogy a normál társadalomban éljenek és normál munkahelyen dolgozzanak. Többségük alkalmas az integrált munkavállalásra, segítség mellett önálló életvitelre.

A foglalkoztatás jelenlegi általános gyakorlata a sérült emberek elkülönített, szegregált foglalkoztatása, ill. napközi ellátása. A „Támogatott Foglalkoztatás” (Supported Employment) Amerikában az 1980-as évek közepén kialakult és az Európai Unió tagállamaiban is elterjedt olyan módszer, amely hathatós alternatív eszközt kínál arra, hogy a sérült ember visszailleszkedve a társadalomba, normál munkahelyen, fizetésért, adózó állampolgárként dolgozhasson, élhessen. Így a Támogatott Foglalkoztatás hazánkban is teljesebbé teszi a rehabilitációs foglalkoztatás rendszerét.

A Támogatott Foglalkoztatás előnyei:

1. A sérült embereket célzottan, személyre szabottan, az egyén speciális igényeinek, adottságainak megfelelően segíti a munkavállalásban.
2. A személyes betanítás, utókövetés eredményességet, biztonságot nyújt mind a munkavállaló, mind a munkáltató részére.

3. A munkáltatókat személyesen győzi meg, aktivizálja a sérült emberek foglalkoztatásának vállalására.

Az integrált munkavállalást nehezítő tényezők:

1. A sérült emberek a szegregált oktatás rendszerében nem válnak felkészültté sem a munkavégzésre, sem a társadalmi beilleszkedésre.
2. A társadalom kellő ismeret, tapasztalat hiányában nem gondolkodik a sérült emberek alkalmazásának lehetőségében, idegenkedik attól.
3. A sérült munkavállalótól nem lehet elvárni, hogy meg tudjon felelni a kívánalmaknak kölcsönös tapasztalat és ismeretek híján, megbízható háttérszervezet segítségével nélkül, a munkaadóra pedig túl sok teher hárul alkalmazásuk esetén. Ez egyrészt megkérdőjelezi az alkalmazás hosszú távú biztonságát, másrészt legtöbb esetben az alkalmazásig sem jut el.

A Salva Vita Alapítvány konkrét céljai a Támogatott Foglalkoztatás területén

1. Értelmi sérült emberek munkavállalásának elősegítése a normál munkaerőpiacon, a szükséges szolgáltatás és támogatás biztosítása mellett.
2. Mind sérült ügyfeleinket, mind a munkáltatókat, ill. a leendő munkahelyen dolgozó munkatársakat segíteni a beilleszkedésben, egymás kölcsönös elfogadásában.
3. A Támogatott Foglalkoztatás rendszerének, módszerének és szervezeti formájának kialakítása, elfogadtatása Magyarországon.

A szolgáltatás részletes bemutatása

1. Kapcsolatteremtés

Célja, hogy az érintett személyek (sérült ügyfelek, ill. érdeklődő munkáltatók) tudomást szerezzenek a szolgáltatásról. Együttműködő partnereink (Fővárosi Munkaügyi Központ, Értelmi Fogyatékosok és Segítőik Országos Érdekvédelmi Szövetsége (ÉFOÉSZ), Értelmi Fogyatékosok Napközi Otthona (ÉNO), lakóotthonhálózat, társszervezetek), valamint már dolgozó ügyfeleink hozzátartozói ajánlják e lehetőséget.

2. Tájékoztatás, felvilágosítás

A szolgáltatás újszerűsége miatt fontos a tájékoztatás, a szolgáltatás részletes ismertetése, hogy minden érintett személy, ill. szervezet bizalommal forduljon felénk; hogy egyértelmű legyen, mit várunk a jelentkezőktől és mit nyújtunk számukra a szolgáltatás során. Csak a megalapozott együttműködés hozhat sikert.

3. Munkavállaló komplex munka- és pályaalkalmasságának felmérése

Azt akarjuk elérni, hogy az ügyfél számára olyan munkakör(öke)t ajánljunk, amelyet tartósan, szívesen és kölcsönös megalégedéssel tud ellátni. Ehhez szükséges képességei, adottságai és korlátai sokoldalú megismerése. Fontos a családi háttér, egyéb környezet (iskola, baráti kör, előző iskola, ill. munkahely) mint lehetséges közreműködők felmérése.

A vizsgálat feladata a következő:

képet alkotni az ügyfél általános állapotáról, fizikális adottságairól, egészségügyi állapotáról;

feltérképezni azokat a képességeket, melyek a tartós, integrált munkavégzéshez szükségesek;

felmérni az ügyfél szociális helyzetének adottságait, lehetőségeit;

javaslatot tenni a programban való részvétel lehetőségére, megjelölni azokat a munkatípusokat, melyeket nagy valószínűséggel sikerrel fog végezni a vizsgált személy, ill. amelyeket nem szabad számára felajánlani.

4. A munkavállaló és családja felkészítése a munkavállalásra, munkába állásra

A komplex felmérés alapján munkára felkészítő terv kidolgozása történik. Ennek elemei: hivatalos ügyintézés, családgondozás, mentálhigiénés segítségnyújtás, önállósodás, ill. családról történő leválás elősegítése, készségfejlesztés, munkakipróbálás, esetleges képzésbe irányítás.

5. Munkakipróbálás

A munkára történő gyakorlati felkészítés során az ügyfél szociális és munkavégzési készségeit, képességeit figyeljük meg és fejlesztjük. Az ügyfél adottságaitól függ a vizsgálat és fejlesztés időtartama.

6. Munkahelyfeltárás, munkaközvetítés

Munkáltatóval való kapcsolatfelvétel módszerei:

1. Személyes ismeretség/ajánlás alapján
2. Telefonon/faxon történő kapcsolatfelvétel
3. Hirdetésre történő jelentkezés

A fogadóképző munkahelynél tett látogatáskor konkrét munkakör feltárása, ill. javaslattevél új munkakör kialakítására, valamint a megajánlott munkakör követelményeinek adaptálása ügyfelünk adottságaihoz. Az eredményes munkaközvetítés feltétele a munkahelyi igény/kínálat és az ügyfél adottságainak/képességeinek egymásra hangolása. Szerződéskötéskor az alapítvány az ügyfél érdekeiben eljár, a szükséges/előírt orvosi vizsgálatok elvégzésénél segítséget nyújt (pl. kíséret).

7. Munkahely felkészítése

A tartós foglalkoztatás sikerének egyik kulcspontja, hogy a közvetlen munkatársak képesek legyenek elfogadni, tolerálni a sérült dolgozót. Szükséges, hogy a leendő munkatársakat előre felkészítsük ügyfelünk fogadására, hogy tudják, kit várjanak. Érezzék, hogy fontos és jó, amit tehetnek. Tudatában legyenek saját felelősségüknek. Tisztában legyenek azzal, hogy mit lehet és mit nem lehet majd elvárni új munkatársuktól, továbbá tudatosuljon az is, hogy az alapítvány szakembere valamennyi probléma megoldására rendelkezésükre áll. Ha sérült ügyfelünket nem tudják munkatársai elfogadni, nem lesz sikeres a munkábaállítási folyamat.

Alapítványunk vállalja a munkaadónál, hogy a sérült munkavállaló minden okmánya, igazolása rendben levő, hogy munkáját képes elvégezni, továbbá megbízhatóan megjelenik

8. Munkavállaló kísérése

Az alapítvány munkatársa a biztonságos önálló közlekedést is megtanítja ügyfele számára, annak otthona és munkahelye között. Ügyfele munkába állását megelőzően a munkavezetőtől megtanulja a munkafolyamatot. Egyszerű elemekre lebontva állandó munkafolyamatot alakít ki. A szükségnek megfelelő ideig aktívan együtt dolgozva betanítja a munkát. A folyamat végére ügyfelünk képes az önálló munkavégzésre az elvárt minőségben és tempóban. A munkahelyi kísérés fontos pontja, hogy a munkahelyen a kollégák emberileg elfogadják, megkedveljék ügyfelünket, és munkáját megfelelően értékeljék.

A betanítás időtartama nagyon különböző, 2 héttől akár 6 hónapig is tarthat.

9. Utókövetés

Az utókövetés folyamán továbbra is biztosítjuk mind a sérült dolgozó, mind a munkaadó számára alapítványunk állandó és azonnali elérhetőségét. Ez azért szükséges, mert a mindennapi élet során bármikor adódhat váratlan fordulat, új helyzet, amelyben nem tudják megoldani a felmerülő problémákat. A legártatlanabb változás is kudarchoz vezethet. A sérült ügyfél érdekében vállaljuk, hogy minden vitás kérdésben képviseljük jogos érdekeit, tudunk nélkül nem lehet elbocsátani stb. Értelmi sérült dolgozó emberek esetében elengedhetetlen a munkaügyi védelem biztosítása, mert sérültségükből adódóan (a legtöbb esetben) nem képesek hathatósan képviselni önmagukat. Megfelelő szakmai segítségnyújtás nélkül nem tudnak az elsődleges munkaerőpiacra bejutni és ott tartósan megmaradni.

Az utókövetést heti, kéthetenkénti rendszerességgel végezzük személyesen a munkahelyeket meglátogatva. E szolgáltatás egyik problémája, hogy az utókövetésbe belépő, sikeresen elhelyezkedő ügyfelek száma növekszik, és így elég nehéz megosztani az illetékes munkatársak idejét az új ügyfél felvétele és az utókövetés között. Előfordulhat, hogy bizonyos esetekben a munkatársak „lemerülnek”. Ilyenkor a célzott beszélgetés, megerősítés, elismerés megelőzheti egy-egy konfliktus kialakulását.

Tapasztalataink szerint a fogyatékkal élő emberek számára fontos lehetőség a védett munkahelyek biztosítása, azonban sokuknak a normál munkavállalás, az önálló életvitel kialakítása, a teljes értékű társadalmi beilleszkedés nyújtja a legmegfelelőbb utat.

Dávid Andrea – Jásper Éva

Közreműködők	
Dr. Benedek András	<i>szakképzési helyettes államtitkár</i> Oktatási Minisztérium
Dávid Andrea	<i>ügyvezető</i> Salva Vita Alapítvány
Duchon Gáborné	<i>irodaigazgató</i> Országos Foglalkoztatási Közalapítvány
Füzessy Józsefné	<i>ügyvezető</i> Regionális Szociális Forrásközpont Kht., Szombathely
Gyülingné Schindler Rózsa	<i>igazgató</i> Székesfehérvári Regionális Munkaerő-fejlesztési és Képzési Központ
Horváth Klára	<i>igazgató</i> Viktória Rehabilitációs Központ, Székefehérvár
Horváthné Németh Edit	<i>rehabilitációs munkatárs</i> Pécsi Regionális Munkaerő-fejlesztési és Képzési Központ
Janovics László	<i>igazgatóhelyettes</i> Baranya Megyei Munkaügyi Központ
Jásper Éva	<i>szakmai vezető</i> Salva Vita Alapítvány
Korányi Margit	<i>felelős szerkesztő</i> Nemzeti Szakképzési Intézet
Kovács Gábor	<i>osztályvezető</i> Szociális és Családügyi Minisztérium
Kovács Mária	<i>felnevelési tanácsadó</i> Észak-magyarországi Regionális Munkaerő-fejlesztési és Átképzési Központ
Dr. Nagyné Kiss Mária	<i>konzulens</i> Debreceni Regionális Munkaerő-fejlesztési és Képzési Központ
Nemoda István	<i>igazgatóhelyettes</i> Országos Foglalkoztatási Közalapítvány
Rózsavölgyi Mária	<i>kollégiumi vezető</i> Nemzeti Gyermekek és Ifjúsági Közalapítvány
Soós Roland	<i>igazgató</i> Észak-magyarországi Regionális Munkaerő-fejlesztési és Átképzési Központ
Sum István	<i>osztályvezető</i> Oktatási Minisztérium
Takács György	<i>igazgatóhelyettes</i> Szombathelyi Regionális Munkaerő-fejlesztési és Képzési Központ
Dr. Tauszigné Czákó Zsuzsanna	<i>vezető tanácsos</i> Oktatási Minisztérium
Zachár László	<i>osztályvezető</i> Oktatási Minisztérium
Zalabai Péterné	<i>ügyvezető</i> Motiváció Mozgássérülteket Segítő Alapítvány

Függelék I.

Címjegyzék

Név:	Cím:	Ügyvezető, igazgató	Kapcsolattartó	Telefon:	Fax:	E-mail	Megjegyzés:
Salva Vita Alapítvány	1081 Budapest, Népszínház u. 17.	Dávid Andrea	Jásper Éva	210-8991	210-0927	adavid@mail.datanet.hu	
Motiváció Mozgássérülteket Segítő Alapítvány	1053 Budapest, Henszlmann I. u. 9.	Zalabai Péterné		317-44-17, 318-99-20, 317-34-31, 317-84-38	317-4417, 318-9920	motiv@mail.tvnet.hu	Honlap: www.motivacio.hu .
Észak-magyarországi Regionális Munkaerő- fejlesztési és Átképző Központ	3518 Miskolc, Erenyő út 1.	Soós Roland	Kovács Mária felnőttképzési tanácsadó 46/379- 769	Titkárság: 46/379-618; Központ: 46/401-091; Rehab program:46/ 409-091- 182. Mellék	46/379-486	kovacsm@mail.erak.hu	
Pécsi Regionális Munkaerő-fejlesztő és Képző Központ	7634 Pécs, Bázis út 10.	Dr. Fodor Imréné	Horváthné Nőth Edit rehabilitációs munkatárs	72/253-585		editnoth.@prmkk.hu	
Baranya Megyei Munkaügyi Központ	7621 Pécs, Király u. 46.	Janovics László ig.h.		72/506-806	72/506-804	janovics@bmmk.hu	www.bmmk.hu
Nemzeti Gyermekek és Ifjúsági Közalapítvány	4400 Nyíregyháza, Széchenyi u. 34/38.	Rózsavölgyi Mária kollégium- vezető		42/413-000	42/413-000	inka@freemail.hu	
Szombathelyi Munkaerőfejlesztő és Képző Központ	9700 Szombathely, Akacs M.u.1-3.	Takács György ig.- helyettes	Wéberné Sziklai Katalin rehabilitációs munkatárs	94/336-740	94/331-455	titkarsag@remek.hu	www.remek.hu
Országos Foglalkoztatási Közalapítvány	1037 Budapest, Bokor u. 9-11.	Nemoda István ig. Duchon Gáborné irodaig.		388-1270	388-1271	nemoda@ofa.hu duchon@ofa.hu	www.ofa.hu
Székesfehérvári Regionális Munkaerő- fejlesztő és Képző Központ	8002 Székesfehérvár, Seregélyesi út 93.	Gyülingné Schindler Rózsa ig.		22/310-308	22/317-176	titkarsag@szrmkk.hu	

Debreceni Regionális Munkaerő-fejlesztő és Képző Központ	4034 Debrecen, Vámospércsi út 84.	Bereczki Ferenc ig.	Dr. Nagyné Kiss Mária konzulens	52/535-665	52/448-866	drmkk@drmkk.hu	www.datanethu/drmkk
Regionális Szociális Forrásközpont Kht.	9701 Szombathely, Ady tér 5.	Füzessy Józsefné ügyvezető		94/508-770		fuzessy.magdi@mail.data.net.hu	
Viktória Rehabilitációs Központ	8000 Székesfehérvár, Erzsébet u. 20.	Horváth Klára igazgató		22/333-110	22/333-110	viktoria.rh.@datatrans.hu	
Szociális és Családvédelmi Minisztérium	1051 Budapest Roosevelt tér 7-8.	Kovács Gábor főosztályvezető		475-5819	-	gabor.kovacs@szcsm.gov.hu	
Oktatási Minisztérium	1055 Budapest Szalay u. 10/14.	Zachár László	-	473- 7000	-	zachar.laszlo@om.hu	www.om.hu
Oktatási Minisztérium	1055 Budapest Szalay u. 10/14.	Dr. Tauszigné Czako Zsuzsanna	-	473- 7000	-	czako.zsuzsanna@om.hu	www.om.hu

Szakképesítés azonosító száma			Szakképesítés megnevezése	Szakképesítések köre	Szakmacsoport	Hozzárendelt FEOR	Jegyzékbe kerülés éve	Kizárólag iskolai rendszerű szakképzésben megszerezhető szakképesítés	Képzési idő			Iskolai és szakmai előképzettség, előírt gyakorlat	Pályalkalmassági, illetve szakmai alkalmassági követelményeknek kell megfelelni	A szakmai és vizsgáztatási követelményrendszer meghatározására feljogosított miniszter	A mestervizsga szervezésére feljogosított kamara	Megjegyzés
szakképesítés szintje	tanulmányi terület	sorszám							Évfolyamok száma vagy munkaerő-piaci képzésekénél maximális óraszám	Elmélet aránya %	Gyakorlat aránya %					
31	7862	01	ABC-eladó	B	17	5112	1993.		650	40	60	a	sza.	OM	MKIK	50/1999. (IX. 10.) GM r. Fogyatékosok számára iskolai rendszerben is.
21	6203	01	Állatgondozó	C	20	6131	1993.		500	30	70	-	sza.	FVM		Egyéni felkészüléssel is. Fogyatékosok számára iskolai rendszerben is.
31	6203	01	Állatkerti állatgondozó	B	20	6139	1993.		1000	40	60	a	sza.	FVM		1998. évi XXVIII. törvény. Fogyatékosok számára iskolai rendszerben is.
21	6280	04	Állattenyésztési gépkezelő	B	20	8293	2001.		300	30	70	-	sza.	FVM		16/2001. (III. 3.) FVM r. Egyéni felkészüléssel is. Fogyatékosok számára iskolai rendszerben is.
31	6203	02	Állattenyésztő (az állatfaj megjelölésével)	C	20	6131	2001.		1500	40	60	a	sza.	FVM	MAK	Fogyatékosok számára iskolai rendszerben is.

Szakképesítés azonosító száma			Szakképesítés megnevezése	Szakképesítések köre	Szakmacsoport	Hozzárendelt FEOR	Jegyzékbe kerülés éve	Kizárólag iskolai rendszerű szakképzésben megszerezhető szakképesítés	Képzési idő			Iskolai és szakmai eloképzettség, előírt gyakorlat	Pályaalkalmassági, illetve szakmai alkalmassági követelményeknek kell megfelelni	A szakmai és vizsgáztatási követelményrendszer meghatározására feljogosított miniszter	A mestervizsga szervezésére feljogosított kamara	Megjegyzés
szakképesítés szintje	tanulmányi terület	sorszám							Évfolyamok száma vagy munkaerő-piaci képzésekénél maximális óraszám	Elmélet aránya %	Gyakorlat aránya %					
32	6201	01	Aranykalászos gazda	C	20	6140	1993.		600	40	60	a, sz	sza.	FVM		Fogyatékosok számára iskolai rendszerben is.
31	5262	02	Asztalosipari szerelo	D	11	7341	1993.		1	30	70	a	sza.	OM		50/1999. (IX. 10.) GM r. Fogyatékosok számára iskolai rendszerben is.
32	6206	01	Biotermeszto	B	20	6112	1993.		1000	40	60	a, sz	sza.	FVM		140/1999. (IX. 3.) Korm. r. Fogyatékosok számára iskolai rendszerben is.
21	5272	02	Cipojavító	D	10	7335	1993.		1	30	70	-		OM		Fogyatékosok számára iskolai rendszerben is.
31	5291	02	Csipkekészítő	D	4	7515	1993.		1000	30	70	a		OM		Fogyatékosok számára iskolai rendszerben is.
21	6207	01	Dísznövénytermelő	C	20	6116	1993.		800	30	70	-	sza.	FVM		Egyéni felkészüléssel is. Fogyatékosok számára iskolai rendszerben is.
53	6207	01	Dísznövénytermeszto szaktechnikus	C	20	3124	1993.		1000	50	50	é, sz	sza.	FVM	MAK	Fogyatékosok számára iskolai rendszerben is.

Szakképesítés azonosító száma			Szakképesítés megnevezése	Szakképesítések köre	Szakmacsoport	Hozzárendelt FEOR	Jegyzékbe kerülés éve	Kizárólag iskolai rendszerű szakképzésben megszerezhető szakképesítés	Képzési idő			Iskolai és szakmai eloképzettség, előírt gyakorlat	Pályalkalmassági, illetve szakmai alkalmassági követelményeknek kell megfelelni	A szakmai és vizsgázási követelményrendszer meghatározására feljogosított miniszter	A mestervizsga szervezésére feljogosított kamara	Megjegyzés
szakképesítés szintje	tanulmányi terület	sorszám							Évfolyamok száma vagy munkaerő-piaci képzéseknél maximális óraszám	Elmélet aránya %	Gyakorlat aránya %					
33	5282	01	Élelmiszer-ipari laboráns	C	21	7540	1993.		1000	40	60	a*	sza.	FVM	MKIK	Fogyatékosok számára iskolai rendszerben is.
51	5282	02	Élelmiszer-ipari mikrobiológiai laboráns	C	21	7540	1993.		1000	50	50	k	sza.	FVM	MKIK	Fogyatékosok számára iskolai rendszerben is.
21	6262	01	Erdőmuvelő	B	20	6211	1993.		1000	30	70	-	sza.	FVM		1996. évi LIV. törvény. Fogyatékosok számára iskolai rendszerben is.
21	6201	01	Ezüstkalászos gazda	C	20	6140	1993.		500	30	70	-	sza.	FVM		Fogyatékosok számára iskolai rendszerben is.
33	5262	04	Faesztergályos	D	11	7346	1993.		2	40	60	a*	sza.	OM		50/1999. (IX. 10.) GM r. Fogyatékosok számára iskolai rendszerben is.
31	6207	03	Faiskolaiszaporítóanyag-eloállító	B	20	6117	1993.		1000	40	60	a	sza.	FVM		6/1990. (III. 31.) MÉM r. Fogyatékosok számára iskolai rendszerben is.
21	6207	02	Faiskola-kezelő	C	20	6117	1993.		800	30	70	-	sza.	FVM		Fogyatékosok számára iskolai rendszerben is.

Szakképesítés azonosító száma			Szakképesítés megnevezése	Szakképesítések köre	Szakmacsoport	Hozzárendelt FEOR	Jegyzékbe kerülés éve	Kizárólag iskolai rendszerű szakképzésben megszerezhető szakképesítés	Képzési idő			Iskolai és szakmai előképzettség, előírt gyakorlat	Pályalkalmassági, illetve szakmai alkalmassági követelményeknek kell megfelelni	A szakmai és vizsgáztatási követelményrendszer meghatározására feljogosított miniszter	A mestervizsga szervezésére feljogosított kamara	Megjegyzés
szakképesítés szintje	tanulmányi terület	sorszám							Évfolyamok száma vagy munkaerő-piaci képzésekénél maximális óraszám	Elmélet aránya %	Gyakorlat aránya %					
31	5291	03	Fajátékkészítő	D	11	7514	1993.		1000	30	70	a		OM		50/1999. (IX. 10.) GM r. Egyéni felkészüléssel is. Fogyatékosok számára iskolai rendszerben is.
31	5216	09	Fapadlózó és burkoló	B	9	7634	1993.		1000	30	70	a	sza.	OM		50/1999. (IX. 10.) GM r. Fogyatékosok számára iskolai rendszerben is.
31	5291	04	Fatömegcikk- és eszközgyártó	D	11	7349	1993.		1000	30	70	a	sza.	OM		50/1999. (IX. 10.) GM r. Fogyatékosok számára iskolai rendszerben is.
52	5499	11	Fotogrammetriai kiértékelő	B	20	3112	1993.		500	50	50	é	sza.	FVM		21/1997. (III. 12.) FM-HM r. Egyéni felkészüléssel is. Fogyatékosok számára iskolai rendszerben is.

Szakképesítés azonosító száma			Szakképesítés megnevezése	Szakképesítések köre	Szakmacsoport	Hozzárendelt FEOR	Jegyzékbe kerülés éve	Kizárólag iskolai rendszerű szakképzésben megszerezhető szakképesítés	Képzési idő			Iskolai és szakmai eloképzettség, előírt gyakorlat	Pályalkalmassági, illetve szakmai alkalmassági követelményeknek kell megfelelni	A szakmai és vizsgáztatási követelményrendszer meghatározására feljogosított miniszter	A mestervizsga szervezésére feljogosított kamara	Megjegyzés
szakképesítés szintje	tanulmányi terület	sorszám							Évfolyamok száma vagy munkaerőpiaci képzésekénél maximális óraszám	Elmélet aránya %	Gyakorlat aránya %					
52	3426	01	Földügyi számítógépes adatkezelő	B	20	4220	1993.		500	50	50	é	sza.	FVM		9/1995. (II. 3.) Korm. r. Egyéni felkészüléssel is. Fogytékosok számára iskolai rendszerben is.
53	5401	02	Földügyi térinformatikai szaktechnikus	C	20	3112	1993.		500	50	50	é, sz	sza.	FVM		Fogytékosok számára iskolai rendszerben is.
33	6249	01	Gombaszakellenőr	B	20	3241	1993.		200	60	40	a*	sza.	FVM		7/1984. (VII. 1.) EüM-MÉM r. Fogytékosok számára iskolai rendszerben is.
21	6206	01	Gombatermelő	C	20	6113	1993.		500	35	65	-	sza.	FVM		Egyéni felkészüléssel is. Fogytékosok számára iskolai rendszerben is.
52	6249	02	Gombatoxikológus	B	20	3910	1993.		300	40	60	k	sza.	FVM		7/1984. (VII. 1.) EüM-MÉM r. Fogytékosok számára iskolai rendszerben is.

Szakképesítés azonosító száma			Szakképesítés megnevezése	Szakképesítések köre	Szakmacsoport	Hozzárendelt FEOR	Jegyzékbe kerülés éve	Kizárólag iskolai rendszerű szakképzésben megszerezhető szakképesítés	Képzési idő			Iskolai és szakmai előképzettség, előírt gyakorlat	Pályaalkalmassági, illetve szakmai alkalmassági követelményeknek kell megfelelni	A szakmai és vizsgáztatási követelményrendszer meghatározására feljogosított miniszter	A mestervizsga szervezésére feljogosított kamara	Megjegyzés
szakképesítés szintje	tanulmányi terület	sorszám							Évfolyamok száma vagy munkaerő-piaci képzésekénél maximális óraszám	Elmélet aránya %	Gyakorlat aránya %					
21	6206	02	Gyógynövényismerő és -termelő	B	20	6121	1993.		1000	30	70	-	sza.	FVM		37/1976. (X. 29.) Mtr. Fogytékosok számára iskolai rendszerben is.
31	6206	01	Gyógynövénytermesztő és -feldolgozó	B	20	6121	1993.		1000	40	60	a	sza.	FVM		37/1976. (X. 29.) Mtr. Fogytékosok számára iskolai rendszerben is.
31	7822	02	Gyorsítkeztetési eladó	B	18	5123	1993.		650	40	60	a	sza.	OM		50/1999. (IX. 10.) GM r. Fogytékosok számára iskolai rendszerben is.
31	5212	05	Gyümölcspálinka-gyártó	B	21	7221	1995.		500	40	60	a	sza.	FVM		1995. évi XC. törvény. 1/1996. (I. 9.) FM. NM-IKM r. Fogytékosok számára iskolai rendszerben is.
21	6207	03	Gyümölcstermelő	C	20	6114	1993.		800	30	70	-	sza.	FVM		Egyéni felkészüléssel is. Fogytékosok számára iskolai rendszerben is.

Szakképesítés azonosító száma			Szakképesítés megnevezése	Szakképesítések köre	Szakmacsoport	Hozzárendelt FEOR	Jegyzékbe kerülés éve	Kizárólag iskolai rendszerű szakképzésben megszerezhető szakképesítés	Képzési idő			Iskolai és szakmai eloképzettség, előírt gyakorlat	Pályalkalmassági, illetve szakmai alkalmassági követelményeknek kell megfelelni	A szakmai és vizsgázási követelményrendszer meghatározására feljogosított miniszter	A mestervizsga szervezésére feljogosított kamara	Megjegyzés
szakképesítés szintje	tanulmányi terület	sorszám							Évfolyamok száma vagy munkaerő-piaci képzéseknél maximális óraszám	Elmélet aránya %	Gyakorlat aránya %					
51	5222	02	Háztartásigép-szerelő	C	6	7445	1993.		1200	40	60	k	sza.	OM	MKIK	Fogyatékosok számára iskolai rendszerben is.
21	5212	02	Húsipari melléktermék-feldolgozó	D	21	7219	1993.		500	30	70	-	sza.	FVM		Fogyatékosok számára iskolai rendszerben is.
52	3435	03	Ingatlan-nyilvántartási ügyintéző	B	20	4129	1993.		500	50	50	é	sza.	FVM		9/1995. (II. 3.) Korm. r. Fogyatékosok számára iskolai rendszerben is.
33	5276	02	Kalapos és sapkakészítő	D	10	7323	1993.		2	40	60	a*	sza.	OM		Fogyatékosok számára iskolai rendszerben is.
53	5401	03	Kataszteri szaktechnikus	B	20	3112	1993.		500	50	50	é, sz	sza.	FVM		21/1997. (III. 12.) FM-HM r. Fogyatékosok számára iskolai rendszerben is.
21	5291	01	Kefe- és seprukészítő	C	19	7513	1993.		1000	30	70	-		OM		Fogyatékosok számára iskolai rendszerben is.

Szakképesítés azonosító száma			Szakképesítés megnevezése	Szakképesítések köre	Szakmacsoport	Hozzárendelt FEOR	Jegyzékbe kerülés éve	Kizárólag iskolai rendszerű szakképzésben megszerezhető szakképesítés	Képzési idő			Iskolai és szakmai előképzettség, előírt gyakorlat	Pályaalkalmassági, illetve szakmai alkalmassági követelményeknek kell megfelelni	A szakmai és vizsgáztatási követelményrendszer meghatározására feljogosított miniszter	A mestervizsga szervezésére feljogosított kamara	Megjegyzés
szakképesítés szintje	tanulmányi terület	sorszám							Évfolyamok száma vagy munkaerőpiaci képzésekénél maximális óraszám	Elmélet aránya %	Gyakorlat aránya %					
31	5212	08	Keksz- és ostyagyártó	B	21	7218	1993.		500	40	60	a	sza.	FVM		1995. évi XC. törvény. 1/1996. (I. 9.) FM-NM-IKM r. Fogyatékosok számára iskolai rendszerben is.
21	6207	04	Kerti munkás	C	20	6129	1993.		1000	30	70	-	sza.	FVM		Egyéni felkészüléssel is. Fogyatékosok számára iskolai rendszerben is.
21	5291	02	Késes és köszörüs	D	5	7423	1993.		1000	30	70	-		OM		50/1999. (IX. 10.) GM r. Fogyatékosok számára iskolai rendszerben is.
31	7862	05	Konfekció-, méteráru- és lakástextil-eladó	B	17	5112	1993.		650	40	60	a	sza.	OM	MKIK	50/1999. (IX. 10.) GM r. Fogyatékosok számára iskolai rendszerben is.
31	7899	01	Kutyakozmetikus	B	20	5319	1993.		500	40	60	a	sza.	FVM		1998. évi XXVIII. törvény. Fogyatékosok számára iskolai rendszerben is.

Szakképesítés azonosító száma			Szakképesítés megnevezése	Szakképesítések köre	Szakmacsoport	Hozzárendelt FEOR	Jegyzékbe kerülés éve	Kizárólag iskolai rendszerű szakképzésben megszerezhető szakképesítés	Képzési idő			Iskolai és szakmai eloképzettség, előírt gyakorlat	Pályalkalmassági, illetve szakmai alkalmassági követelményeknek kell megfelelni	A szakmai és vizsgázási követelményrendszer meghatározására feljogosított miniszter	A mestervizsga szervezésére feljogosított kamara	Megjegyzés
szakképesítés szintje	tanulmányi terület	sorszám							Évfolyamok száma vagy munkaerő-piaci képzésekénél maximális óraszám	Elmélet aránya %	Gyakorlat aránya %					
53	5401	04	Létesítménygeodéta szaktechnikus	B	20	3112	1993.		500	50	50	é, sz	sza.	FVM		21/1997. (III. 12.) FM-HM r. Fogyatékosok számára iskolai rendszerben is.
31	6203	06	Méhész	C	20	6137	1993.		1000	40	60	a	sza.	FVM	MAK	Egyéni felkészüléssel is. Fogyatékosok számára iskolai rendszerben is.
21	5212	03	Mézeskalács-készítő	B	21	7218	1993.		500	30	70	-	sza.	FVM		1995. évi XC. törvény. Fogyatékosok számára iskolai rendszerben is.
21	6201	02	Mezőgazdasági munkás	C	20	6140	1993.		1000	30	70	-	sza.	FVM		Fogyatékosok számára iskolai rendszerben is.
32	6201	02	Mezőgazdasági vállalkozó	C	20	6140	1993.		1000	60	40	a, sz	sza.	FVM		Fogyatékosok számára iskolai rendszerben is.
31	6206	04	Mikroszaporító	C	20	6129	1993.		1000	40	60	a	sza.	FVM		Fogyatékosok számára iskolai rendszerben is.

Szakképesítés azonosító száma			Szakképesítés megnevezése	Szakképesítések köre	Szakmacsoport	Hozzárendelt FEOR	Jegyzékbe kerülés éve	Kizárólag iskolai rendszerű szakképzésben megszerezhető szakképesítés	Képzési idő			Iskolai és szakmai előképzettség, előírt gyakorlat	Pályaalkalmassági, illetve szakmai alkalmassági követelményeknek kell megfelelni	A szakmai és vizsgáztatási követelményrendszer meghatározására feljogosított miniszter	A mestervizsga szervezésére feljogosított kamara	Megjegyzés
szakképesítés szintje	tanulmányi terület	sorszám							Évfolyamok száma vagy munkaerő-piaci képzésekénél maximális óraszám	Elmélet aránya %	Gyakorlat aránya %					
31	5291	08	Nádbútorkészítő, bútornádázó	D	19	7512	1997.		1	30	70	a	sza.	OM		50/1999. (IX. 10.) GM r. Fogyatékosok számára iskolai rendszerben is.
21	6207	05	Parkgondozó	B	20	6118	1993.		800	30	70	-	sza.	FVM		145/1999. (X. 10.) Korm. r. Egyéni felkészüléssel is. Fogyatékosok számára iskolai rendszerben is.
21	5276	02	Paszományos, gombkötő	D	10	7329	1993.		1000	30	70	-	sza.	OM		50/1999. (IX. 10.) GM r. Fogyatékosok számára iskolai rendszerben is.
32	5212	02	Sajt- és vajkészítő	D	21	7214	1993.		500	40	60	a, sz	sza.	FVM	MKIK	Fogyatékosok számára iskolai rendszerben is.
31	5212	11	Savanyító	B	21	7212	1993.		800	30	70	a	sza.	FVM		1995. évi XC. törvény. 1/1996. (I. 9.) FM. NM-IKM r. Fogyatékosok számára iskolai rendszerben is.

Szakképesítés azonosító száma			Szakképesítés megnevezése	Szakképesítések köre	Szakmacsoport	Hozzárendelt FEOR	Jegyzékbe kerülés éve	Kizárólag iskolai rendszerű szakképzésben megszerezhető szakképesítés	Képzési idő			Iskolai és szakmai előképzettség, előírt gyakorlat	Pályalkalmassági, illetve szakmai alkalmassági követelményeknek kell megfelelni	A szakmai és vizsgázási követelményrendszer meghatározására feljogosított miniszter	A mestervizsga szervezésére feljogosított kamara	Megjegyzés
szakképesítés szintje	tanulmányi terület	sorszám							Évfolyamok száma vagy munkaerő-piaci képzésekénél maximális óraszám	Elmélet aránya %	Gyakorlat aránya %					
31	5278	06	Segédkönyvkötő	D	12	7354	1993.		1	30	70	a	sza.	OM		Fogyatékosok számára iskolai rendszerben is.
21	5212	04	Sütoipari munkás	C	21	7216	1993.		500	30	70	-	sza.	FVM		Fogyatékosok számára iskolai rendszerben is.
52	4641	03	Számítástechnikaiszoftver-üzemeltető	C	7	3139	1993.		1000	60	40	k		OM		Fogyatékosok számára iskolai rendszerben is.
33	4641	01	Számítógép-kezelő (-használó)	C	7	3139	1993.		500	40	60	a*		OM		Fogyatékosok számára iskolai rendszerben is.
32	5212	03	Szárazáru-készítő	D	21	7211	1993.		500	40	60	a, sz	sza.	FVM		Fogyatékosok számára iskolai rendszerben is.
21	5212	05	Száraztészta-készítő	B	21	7216	1993.		500	30	70	-	sza.	FVM		1995. évi XC. törvény. 1/1996. (I. 9.) FM. NM-IKM r. Fogyatékosok számára iskolai rendszerben is.
33	5272	06	Szíjgyártó	D	10	7332	1993.		1000	30	70	a*	sza.	OM		50/1999. (IX. 10.) GM r. Fogyatékosok számára iskolai rendszerben is.

Szakképesítés azonosító száma			Szakképesítés megnevezése	Szakképesítések köre	Szakmacsoport	Hozzárendelt FEOR	Jegyzékbe kerülés éve	Kizárólag iskolai rendszerű szakképzésben megszerezhető szakképesítés	Képzési idő			Iskolai és szakmai eloképzettség, előírt gyakorlat	Pályalkalmassági, illetve szakmai alkalmassági követelményeknek kell megfelelni	A szakmai és vizsgáztatási követelményrendszer meghatározására feljogosított miniszter	A mestervizsga szervezésére feljogosított kamara	Megjegyzés
szakképesítés szintje	tanulmányi terület	sorszám							Évfolyamok száma vagy munkaerő-piaci képzésekénél maximális óraszám	Elmélet aránya %	Gyakorlat aránya %					
33	5278	07	Szita- és tamponnyomó	D	12	7359	1993.		1	30	70	a*	sza.	OM		Fogyatékosok számára iskolai rendszerben is.
21	6207	06	Szólótermelő	C	20	6115	1993.		800	30	70	-	sza.	FVM		Egyéni felkészüléssel is. Fogyatékosok számára iskolai rendszerben is.
21	6207	07	Szövettenyésztő	C	20	6129	1993.		500	30	70	-	sza.	FVM		Fogyatékosok számára iskolai rendszerben is.
33	5274	02	Szővő	D	10	7313	1993.		2	40	60	a*	sza.	OM		50/1999. (IX. 10.) GM r. Fogyatékosok számára iskolai rendszerben is.
53	6207	04	Tájépítő szaktechnikus	C	20	3125	1993.		1000	50	50	é, sz	sza.	FVM	MAK	Fogyatékosok számára iskolai rendszerben is.
21	5212	14	Tejkezelő	B	20	7214	1993.		1000	30	70	-	sza.	FVM	MKIK	1995. évi XC. törvény. Egyéni felkészüléssel is. Fogyatékosok számára iskolai rendszerben is.

Szakképesítés azonosító száma			Szakképesítés megnevezése	Szakképesítések köre	Szakmacsoport	Hozzárendelt FEOR	Jegyzékbe kerülés éve	Kizárólag iskolai rendszerű szakképzésben megszerezhető szakképesítés	Képzési idő			Iskolai és szakmai eloképzettség, előírt gyakorlat	Pályaalkalmassági, illetve szakmai alkalmassági követelményeknek kell megfelelni	A szakmai és vizsgáztatási követelményrendszer meghatározására feljogosított miniszter	A mestervizsga szervezésére feljogosított kamara	Megjegyzés
szakképesítés szintje	tanulmányi terület	sorszám							Évfolyamok száma vagy munkaerő-piaci képzésekénél maximális óraszám	Elmélet aránya %	Gyakorlat aránya %					
21	7898	01	Településhulladék-gyűjtő és -szállító	C	14	5359	1993.		200	40	60	-	sza.	KöM		Fogyatékosok számára iskolai rendszerben is.
33	5291	03	Textiljáték-készítő	D	4	7514	1993.		1000	30	70	a*	sza.	OM		50/1999. (IX. 10.) GM r. Fogyatékosok számára iskolai rendszerben is.
34	5237	01	Vadászpuskaműves	C	5	7490	1993.		1000	50	50	a*, sz	sza.	FVM		Fogyatékosok számára iskolai rendszerben is.
31	5276	03	Varrómunkás	C	10	7329	1993.		1000	30	70	a	sza.	OM	MKIK	Fogyatékosok számára iskolai rendszerben is.
32	6206	03	Vetomagtermesztő és -minősítő	B	20	6129	1993.		1000	40	60	a, sz	sza.	FVM		1996. évi CXXXI. törvény. Fogyatékosok számára iskolai rendszerben is.
21	7862	01	Virágkötő	C	20	5119	1993.		500	30	70	-	sza.	FVM		Egyéni felkészüléssel is. Fogyatékosok számára iskolai rendszerben is.
33	5293	02	Zongorahangoló	A	4	7526	1993.		2	20	80	a*		OM		Kizárólag vakok számára.

Szakképesítés azonosító száma			Szakképesítés megnevezése	Szakképesítések köre	Szakmacsoport	Hozzárendelt FEOR	Jegyzékbe kerülés éve	Kizárólag iskolai rendszerű szakképzésben megszerezhető szakképesítés	Képzési idő			Iskolai és szakmai előképzettség, előírt gyakorlat	Pályaalkalmassági, illetve szakmai alkalmassági követelményeknek kell megfelelni	A szakmai és vizsgáztatási követelményrendszer meghatározására feljogosított miniszter	A mestervizsga szervezésére feljogosított kamara	Megjegyzés
szakképesítés szintje	tanulmányi terület	sorszám							Évfolyamok száma vagy munkaerő-piaci képzésekénél maximális óraszám	Elmélet aránya %	Gyakorlat aránya %					
21	6207	08	Zöldség- és fűszernövény-termelő	C	20	6113	1993.		800	30	70	-	sza.	FVM		Egyéni felkészüléssel is. Fogytékosok számára iskolai rendszerben is.
31	5212	16	Zöldség- és gyümölcsfeldolgozó	B	21	7212	1993.		1000	30	70	a	sza.	FVM		1995. évi XC. törvény. 1/1996. (I. 9.) FM. NM-IKM r. Fogytékosok számára iskolai rendszerben is.
53	6207	05	Zöldségtermesztő és -feldolgozó szaktechnikus	C	20	3124	1993.		1000	50	50	é, sz	sza.	FVM		Fogytékosok számára iskolai rendszerben is.